

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ

**Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына сәйкес
қаржылық есеп және тәуелсіз аудитордың аудиторлық
тұжырымы**

**31 желтоқсан 2018 жыл
(орыс тілінен аударылған)**

Мазмұны

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБІ

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржы жағдайы туралы есеп	1
Пайда мен шығындар және өзге жиынтық табыс туралы есеп	2
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп	4
Қаржылық есептілікке ескертпелер	
1 Кіріспе	5
2 Қор қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта	5
3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны	6
4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдаулар.....	19
5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерге көшу	24
6 Жаңа есеп қағидалары	29
7 Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	29
8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат	32
9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	38
10 Пайда немесе шығын арқылы өділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар.....	46
11 Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар	46
12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	48
12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	49
13 Негізгі қаражат	51
14 Өзге активтер	52
15 Қарыз қаражаты	54
16 Шығарылған борыштық құнды қағаздар	54
17 Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер.....	55
18 Келешек кезеңдердегі табыс және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	55
19 Өзге міндеттемелер.....	56
20 Акционерлік капитал	57
21 Пайыздық табыстар мен шығындар	57
22 Комиссиялық табыстар.....	58
23 Қаржылық туынды құралдарымен орындалатын операциялардың шығыстарын есепке алмағандағы табыстар	58
24 Шетел валютасын қайта бағалау табыстарын есепке алмағандағы шығындар	58
25 Қаржылық құралдарды нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алғашқы мойындау кезінде туындайтын шығындар	59
26 Өзге таза операциялық табыстар	59
27 Жалпы және әкімшілік шығындар	59
28 Пайдаға салынатын салық	60
29 Қаржы қызметінің нәтижесінде туындайтын міндеттемелерді салыстырып тексеру	62
30 Сегменттік талдау	62
31 Қаржы тәуекелдерін басқару.....	67
32 Шартты және келісімді міндеттемелер.....	84
33 Туынды қаржы құралдары	86
34 Өділ құн туралы ақпаратты ашу.....	86
35 Бағалау санаттары бойынша қаржы құралдарын беру	91
36 Байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар	94
37 Есептілік мерзімі аяқталғаннан кейінгі жағдайлар	97
38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат	97

Тәуелсіз аудитордың есебі

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ Акционері мен Директорлар Кеңесіне

Біздің пікір

Біздің пікірімізше, көрсетілген қаржылық есептілік «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі – «Қор») 2018 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы жағдайын, барлық елеулі қатынастарында, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен белгіленген күнде аяқталған бір жылдағы ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептіліктің стандартына (ХҚЕС) сәйкес шынайы көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Қордың қаржылық есептілігінің аудитін орындадық. Қаржылық есеп келесіні қамтиды:

- 2018 жылғы 31 желтоқсандағы Қордың қаржы жағдайы туралы есеп;
- айтылған жылда аяқталған бір жылдық пайда немесе шығындар және өзге жиынтық табыс туралы есеп;
- айтылған жылда аяқталған капиталдағы өзгерістер туралы есеп;
- айтылған жылда аяқталған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп; және
- есеп саясатының негізгі ережелері мен өзге де түсініктеме ақпараттан құралған қаржылық есептілік ескертулер.

Пікір білдірудің негізі

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сай жүргіздік. Біздің жауапкершілігіміз осы стандарттарға сәйкес әрі қарай осы есептің «Аудитордың қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі» бөлімінде көрсетілген.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және лайықты деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз халықаралық бухгалтерлер этика стандарттар кеңесінің (ХБЭСК кодексі) кәсіби бухгалтерлер этика Кодексіне сәйкес Қорға қатысты тәуелсіз болып табыламыз. Біз ХБЭСК кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біздің аудит әдістемізі

Қысқаша шолу

<p>Маңыздылық</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Қордың қаржылық есептілік деңгейіндегі тұтас алғандағы маңыздылық: 1,520,000 мың теңге, яғни 2018 жылдың 31 желтоқсандағы активтер жиынының 0,5% пайызын құрайды.
<p>Негізгі аудит мәселелері</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Халықаралық қаржы есептілігінің стандарты 9 «Қаржы инструменттері» (ХҚЕС (IFRS) 9) – сәйкес басшалық орындаған, қаржы мекемелеріндегі қаражаттар бойынша болжамалы несиелік шығындарын есептеу үшін провизияларды бағалау. • ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес облигацияларды сатып алу және несиелерді қайта құрылымдау бойынша күрделі операцияларды бағалау.

Аудитті жоспарлау кезінде біз маңыздылықты анықтап, қаржылық есептіліктің бұрмалану тәуекелдерін қарастырдық. Атап кеткенде, біз басшылық қандай салаларда өз тұрғысынан пайымдаулар жасағанын талдадық, мысалы, бухгалтерлік жорамалдар мен олардың сипаты бойынша белгісіздікке байланысты болашақ оқиғалардың маңызды бағалауларға қатысты. Біздің орындауымыздағы барлық аудит негізінде, біз сонымен қатар ішкі бақылау құралдарын басшылықтың айналып кету тәуекелдерін, және онымен шектелмей, басшылықтың сылғырт әрекеттері салдарынан болатын елеулі бұрмаланулардың қауіпін тудыратын ерекшеліктерді ескере отырып анықтадық.

Аудит көлемі біздің қаржылық есеп туралы тұтастай алғанда пікірімізді білдіруге жеткілікті көлемдегі жұмыстарды атқара алатын Қордың құрылымы, бухгалтерлік процесстері мен бақылау жүйесін қоса алғандағы, сондай-ақ Қор өз қызметін жүзеге асыратын Қор секторының ерекшелігін ескере отырып анықталған.

Маңыздылық

Аудит көлемін анықтауға бізге маңыздылықты пайдалануымыз әсер етті. Аудит қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаулар жоқ екендігіне саналы сенімділік алуға арналған. Бұрамалаулар салғырт әрекеттер мен қателіктер салдарынан болуы мүмкін. Егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың қаржы есептілігінің негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп күтілсе маңызды болып табылады.

Төменде кестеде ұсынылғандай Қордың қаржы есептілігінің тұтастай деңгейіндегі маңыздылықты алғанда, біз кәсіби пайымдаулар негізінде, маңыздылық үшін белгілі бір сандық бастапқы шаманын анықтадық. Осы шамалар мен сапалық факторларды ескере отырып, біз аудит көлемін, сондай-ақ, аудиторлық әдістердің сипатын, мерзімін, мен ауқымын анықтадық және бұрамалаулардың тұтастай алғанда қаржылық есептілікке (жеке немесе жиынтығында қабылданған) әсерін бағаладық.

Тәуелсіз аудитордың есебі (жалғасы)

3 - бет

<i>Қаржылық есептілік деңгейіндегі тұтас алғандағы маңыздылық</i>	1,520,000 мың теңге
<i>Біз оны қалай атықтадық</i>	2018 жылдың 31 желтоқсандағы активтердің соммасынан 0,5% мөлшерінде.
<i>Қолданылған маңыздық деңгейін негіздеу</i>	Қор мемлекеттік мекеме болып табылады. Қордың стратегиялық бағыттары – ісін жаңа бастаған және бизнесі бар кәсіпкерлерді қолдау және дамыту, сондай-ақ Қордың тұрақты институционалды дамуы. Рентабельділік Қордың және басшылықтың негізгі міндеті емес. Сондықтан маңыздылықты айқындаудың ең лайықты негізі болып жиынтық активтер саналады. Бастапқы көрсеткіш ретінде 0,5% таңдалды, себебі бұл көрсеткіш маңыздық деңгейіне тең.

Негізгі аудит мәселелері

Негізгі аудит мәселелері – бұл біздің кәсіби пайымдамамызға сәйкес ағымдағы кезеңдегі қаржы есептілігінің аудиті үшін ең өзекті болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер қаржылық есептіліктің тұтастай алғандағы аудит мән мәтінінде осы есептілік туралы пікір қалыптастыру барысында талқыланды, және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Негізгі аудит мәселесі	Негізгі аудит мәселесіне қатысты қандай аудиторлық рәсімдер орындалды
<p><i>Халықаралық қаржы есептілігінің стандарты 9 «Қаржы инструменттері» – сәйкес басшылық арындаған қаржы мекемелеріндегі қаражаттар бойынша болжамалы несиелік шығындарын есептеу үшін провизияларды бағалау.</i></p> <p>Біз өз назарымызды осы салаға аударғанымыздың бас себептерін бірі, қаржы мекемелеріндегі қаражаттардың маңыздылығының жоғары болуы, және ХҚЕС (IFRS) 9 қаржылық есептілік саласында жаңа әрі күрделі стандарт болып саналады. Сол себепті, болжамалы несиелік шығындарына провизия есептеу үшін, айтарлықтай үкім талап қойылады.</p> <p>Қор несиелік шығындар күтілетін жеке және ұжымдық негіздегі ережелерді бағалады. Болжамалы несиелік шығындарды есептеу барысында қолданылатын кредиттік тәуекелдің параметрлері (мысалы, дефолт ықтималдығы, дефолтқа байланысты шығындар) сыртқы кредиттік рейтингтерге ақпараттар арқасында негізделген.</p> <p>Негізгі талқылау бағыттары:</p> <ul style="list-style-type: none"> ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес, несиелерді кезеңдер бойынша бөлу; Негізгі тәуекелдер параметрлерін бағалау үшін пайдаланылатын бухгалтерлік түсіндірулер мен модельдеу жорамалдары - дефолттың ықтималдығы, дефолт себебінен 	<p>Жорамалы несие шығындарын бағалау кезінде, келесі аудиторлық шараларды орындадық:</p> <ul style="list-style-type: none"> Біз ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкес Қор дайындаған болжамалы несиелік шығындарына провизия есептеу әдістемелермен модельдердің қарастырдық. Біз өз назарымызды келесі әдістемелерге аудардық: дефолт параметрлерін анықтау, несиелік тәуекелдің едәуір ұлғайуына себеп факторларды анықтау, несиелерді кезеңдер бойынша іріктеу және негізгі тәуекел көрсеткіштерін бағалау. Талдау негізде тәуекелдер профилін, кредиттік тәуекелді және макроэкономикалық жағдайды ескере отырып, олардың ақылға қонымдылығы анықтау үшін болжамалы несиелік шығындар бойынша провизиялардың деңгейін жеке бағалау жүргіздік. Талдау негізінде сыртқы рейтингтері жоқ қарыз алушыларға арналған иегер компаниясының рейтингін қолданудың орындылығын бағаладық. Деректердің сапасын үлгілік негізде тексеру үшін бастапқы деректерді тексеру арқылы болжамалы несиелік шығындарды есептеуде пайдаланылған деректерді тексердік. Қаржы институттарындағы қаражат үшін болжамалы несиелік шығындар үшін резервтің бағалануы әдістер мен модельдерге сәйкес жасалды және ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкес келеді.

Тәуелсіз аудитордың есебі (жалғасы)

4 - бет

Негізгі аудит мәселесі	Негізгі аудит мәселесіне қатысты қандай аудиторлық рәсімдер орындалды
<p>орын алған шығын және тәуекел астындағы соммалар.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Болжамалы несиелік шығындарды есептеу үшін пайдаланылатын деректердің толықтығы мен дәлдігі. • Қаржылық есептіліктегі есептеулердің ашылуының дәлдігі мен жеткіліктілігі. <p>Қаржылық есептің келесі ескертпелерінде: 4, 8, 31 есеп саясаты, критикалық есеп бағалаулары мен паймдаулар, несиелелендіру шығындарына қатысты тәуекелдерді болжалау және провизияларды құру, басқа қаржы институттарындағы қаражаттар туралы ақпарат табуға болады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Бухгалтерлік есептің стандарттарына сәйкестігі үшін көрсетілетін ескертпелердің барабарлығы мен толықтығын, соның ішінде ХҚЕС-тан (IAS) 39 өтуін тексердік.
<p><i>ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкес облигацияларды сатып алу және несиелерді қайта құрылымдау бойынша күрделі операцияларды бағалау.</i></p> <p>Есептік кезеңде Қор бас холдингінің шешімімен коммерциялық банктегі несиелерді қайта құрылымдады. Қайта құрылымдау негізінде Қор мерзімі ұзақ мерзімді және төмен пайыздық мөлшерлемесі бар облигацияларды сатып алынды. Сондай-ақ осы банкке берілген ұзақ мерзімді және төмен пайыздық мөлшерле несиелердің қалған портфелін қайта құрылымдады. Нәтижесінде Қор құнсызданудан болған залалдарды, пайда мен шығындар туралы есепте қайта құрылымдау шығындарын, сондай-ақ капиталдағы танылған шығынды мойындады. 4, 8 және 12-ескертпелерде операциялар туралы ақпарат ашылады.</p> <p>Бұл операциялар операциялардың айтарлықтай көлемі мен күрделілігіне байланысты басшылықтың қолданған қаржылық есептіліктің нәтижелерін есепке алу мен бағалау кезінде айтарлықтай деңгейдегі шешімдерінің маңыздылығына байланысты негізгі аудит мәселесі ретінде қарастырылады.</p> <p>Негізгі талқылау бағыттары:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қор ұзақ мерзімді төмен пайыздық облигациялар бойынша коммерциялық банктегі несиелерді қайта құрылымдады, сондай-ақ осы қарызгерге берілген қалған несие портфелінің шарттарын өзгертті. 	<p>Күрделі мәмілелерді есепке алуды бағалау кезінде, біз, басқалармен қатар, келесі аудиторлық шараларды орындадық:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Біз ХҚЕС-қа (IFRS) 9 сәйкес несие бойынша тануды тоқтату ережелерін қолдануын қайта құрылымдау негізінде дұрыстығын растадық. • Біз қайта құрылымдау алдында және есепті күнге дейін банкке берілген несиелер бойынша болжамалы несиелік шығындар резервтерінің құнын және олардың ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкестігін тексердік. • Болжамалы несиелік шығындарды және әділ құнды есептеу үшін пайдаланылған деректердің толықтығын және дәлдігін тексердік. • Сатып алынған облигациялардың әділ құнын есептеу үшін нарықтық бағамды қолданудың қолайлылығын және жеткіліктілігін бағаладық. • Облигациялардың әділ құнын есептеу кезінде пайдаланылған дисконтталған ақша ағындарының үлгісінің жарамдылығын тексердік • Біз шығындарды есепке алудың дұрыстығы мен операциялардың нәтижелерін капиталдағы өзгерістер туралы есепте және пайда мен залалдар және өзге жиынтық табыста есебіндегі бөлісін тексердік. • Бухгалтерлік есептің стандарттарына сәйкес келетін ашып көрсетулердің барабарлығы мен толықтығын бағаладық.

Негізгі аудит мәселесі	Негізгі аудит мәселесіне қатысты қандай аудиторлық рәсімдер орындалды
<ul style="list-style-type: none"> • Облигацияларды қайта құрылымдағанға дейін ХҚЕС-ына (IFRS) 9 сәйкес несиелердің құнсыздануын бағалау. • Осы қарызгерге берілген қалған несиелердің құнсыздануын бағалау және ХҚЕС-на (IFRS) 9 сәйкес модификацияның әсерін бағалау. • Шығарылған облигациялардың болжамалы несиелік шығындарды есептеуге және сатып алынған облигациялардың әділ құнын есептеу үшін қолданылатын деректердің толықтығы мен дәлдігі. • Мәміленің акционермен жасалатын мәміле дәрежесін негізінде, капиталдағы өзгерістер туралы есепте және пайда мен залалдар және өзге жиынтық табыстар туралы есепте танылуы тиіс. • Қаржылық есептіліктің ашылуының дәлдігі мен жеткіліктілігі <p>Қаржылық есептің келесі ескертпелерінде: 4, 8, 12 есеп саясаты, маңызды есеп бағалаулары мен паймдаулар, несиелелендіру шығындарына қатысты тәуекелдерді болжалау, шығындармен байланысты тәуекелдерді бағалау және амортизацияланған құн бойынша инвестициялық бағалы қағаздарды ашу туралы ақпарат табуға болады.</p>	

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапкершілік көтереді. Өзге ақпарат аудиторлық есеп шығару күнінен кейін бізге беріледі деп күтілетін жылдық есепті (бірақ қаржы есептілігін және осы қаржы есептілігі бойынша біздің аудиторлық пікірімізді қоспағанда) қамтиды.

Біздің қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды, және біз осындай ақпаратқа қатысты кез-келген нысанда сенімділік білдіре алмаймыз.

Қаржы есептілігін аудитін жүргізуімізге байланысты, біздің жауапкершілігімізге жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу, сонымен қатар бізге берілген өзге ақпарат, қаржылық есептіліктегі және аудит кезінде қол жеткізген деректер арасында елеулі сәйкессіздіктердің жоқ екенін қараудан тұрады.

Орындалған жұмыс нәтижелері бойынша, берілген өзге ақпаратта бұрмаланулар табылған жағдайда, біз бұл жағдайды хабарлауымыз керек. Бұл есепте хабарлауға тура келетін мәлімет жоқ.

Егерде жылдық есепті қарастырған уақытында, біз оның елеулі бұрмаланулары бар деген тұжырымға келсек, біз осы оқиғаны корпоративтік басқаруға жауапты қызметкерге хабарлаймыз.

Тәуелсіз аудитордың есебі (жалғасы)

6 - бет

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты адамдардың қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есепті ХҚЕС-на сәйкес шынайы құруға және қамтамас етуге міндетті. Сонымен қатар, басшылық салғырт әрекеттер және қателіктер салдарынан бос қаржылық есепті дайындауға керек ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржы есебін дайындау барысында, басшылық Қордың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалау, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті ақпаратты жария ету, қаржылық есептілік - жұмысты үздіксіз жалғастыру қабілеті негізіндегі қағидатты қолданумен дайындау, басшылық Қорды тарату, оның қызметін тоқтату, қызметті тарату немесе тоқтатудан басқа балама жоқ кездерден басқа жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Қордың қаржы есептілігін дайындау үрдісін қадағалауға жауапты болып табылады.

Аудитордың қаржылық есептіліктің аудитін өткізу жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік салғырт әрекеттер немесе аудиторлық есеп шығару барысында қателіктер салдарынан бой көтеретін небір елеулі жалғандықтың жоқ екендігін растайтын орынды сенімділік алу болып табылады. Орынды сенімділік, сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ АХС-қа сай жүргізілген аудит әрқашан елеулі бұрмалануды анықтайтынына кепілдік бермейді. Бұрмалаулар салғырт әрекеттер мен қателіктер салдарынан болуы мүмкін, егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың қаржы есептілігінің негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп орынды түрде күтілсе маңызды деп есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілген аудит аясында, біз кәсіби тұжырымдама қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- салғырт әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланулардың тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қатысты аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және бағалаймыз; біздің аудиторлық пікірімізді білдіруге жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдер аламыз. Салғырт әрекеттер салдарынан болатын елеулі бұрмаланулардың тәуекелі, қателер салдарынан болатын елеулі бұрмалануларға қарағанда жоғары, себебі салғырт әрекеттер келісім, жалғандық, әдейі қалдырып кету немесе ақпараттарды жалған көрсету немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттерін тұруы мүмкін;
- Қордың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, жағдайларға сай келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу үшін, аудит тұрғысынан мәні бар, ішкі бақылау жүйесі жайлы түсінік аламыз;
- қолданыстағы есеп саясатының орындылығы мен есептік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған байланысты ақпаратты ашып көрсетулердің негізділігін бағалаймыз;
- басшылықпен үздіксіздік принципін қолдану заңдылығын қортындаймыз, ал жиналған аудиторлық дәлелдер негізінде – айтарлықтай күмәнді оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты Қордың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне қатысты елеулі пайда болу мүмкіндігін тұжырымдаймыз. Егер біз айтарлықтай белгісіздік бар деген қорытындыға келетін болсақ, біз қаржы есептілігінде тиісті ақпаратты ашып, біздің есепте назар аударуымыз керек, немесе осындай ақпаратты ашу жеткіліксіз болса, біздің пікіріміз өзгертіледі. Біздің нәтижелер аудиторлық есептің шығару күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Қордың үздіксіз жұмыс жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің тұтастай алғандағы ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын, ақпаратты ашуы, және қаржылық есептіліктің негізіндегі операциялар мен оқиғалардың әділ ұсынылуын бағалаймыз.

Біз, корпоративтік басқару үшін жауапты адамдармен ақпарат ауыса отырып, олардың назарына жоспарланған аудит ауқымы мен мерзімдерін жеткіземіз. Сонымен қатар, аудит нәтижелері бойынша табылған өрескелі қателіктер және ішкі бақылау жүйесіндегі елеулі кемшіліктер жайлы өзара ақпараттық әрекеттестік жасаймыз.

Тәуелсіз аудитордың есебі (жалғасы)

7 - бет

Корпоративтік басқаруға жауапты қызметкерлерге, біз тәуелсіздікке қатысты этикалық талаптарды орындаған жайлы және тәуелсіздігімізге дәлелді түрде әсер етеді деп есептеуге болатын барлық байланыстар мен өзге сұрақтар жайлы ақпаратты және қажетті жағдайларда – тиісті сақтық шараларын жеткіздік деген мәлімдеме жасаймыз.

Корпоративтік басқару үшін жауапты қызметкерлердің назарына жеткізілген мәселелер негізінде, біз ағымдағы кезеңдегі қаржы есептілігіне аудит жүргізу үшін ең маңызды болып табылатын және сәйкесінше негізгі аудит мәселелері болып саналатын мәселелерді анықтаймыз. Бұл сұрақтар жайлы ақпаратты жария ету заңнамамен тыйым салынған, немесе осындай ақпараттың теріс салдары оның хабардан қоғамға пайданы жоққа әкеледі деп болжауға болатын кездерден басқа жағдайларда, бұл мәселелер біздің аудиторлық есебімізде сипатталады.

Атқарылған жұмыс нәтижесі бойынша, тәуелсіз аудитордың дайындаған аудиторлық есебінің тапсырма жетекшісі, Айгүл Ахметова болып табылды.

PricewaterhouseCoopers LLP.

28 ақпан 2019 жыл
Алматы, Қазақстан

Бекітілді:

Дана Іңкәрбекова
Басқарушы директор
PricewaterhouseCoopers ЖШС
(Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігінің бас Мемлекеттік
лицензиясы, 1999 жылы 21 қазан
№0000005)

Қол қойылды:

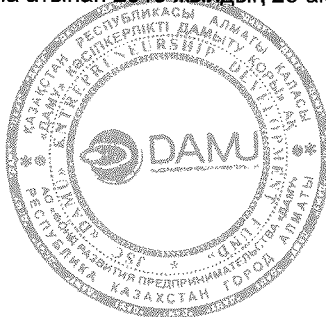

Айгүл Ахметова
Орындаушы - аудитор, Директор
(2012 жылғы 27 тамыздағы №00000083
аудиторлық біліктілік куәлігі)

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржы жағдайы туралы есеп

(мың қазақстандық теңгемен)	Еск.	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
АКТИВТЕР			
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	7	37,953,674	44,074,930
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	8	229,558,581	225,578,278
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек		29,337	34,550
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	9	606,308	3,324,539
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар	10	-	2,659,323
Сатуға арналған қолда бар инвестициялық құнды қағаздар	11	-	567,017
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	12	7,100,689	-
Негізгі қаражат	13	2,279,485	2,497,187
Материалдық емес активтер		228,155	292,674
Пайдаға салынатын салық бойынша ағымдағы міндеттемелерді алдын ала төлеу		11,290,109	13,721,713
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер		396,747	1,360,967
Өзге активтер	14	14,678,723	25,801,698
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		304,121,808	319,912,876
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Қарыз қаражаты	15	201,309,973	203,002,903
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	16	16,057,484	-
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	17	4,974,063	3,177,338
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	28	1,279,281	6,065,416
Болашақ кезеңдердегі табыс және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резервтер	18	6,914,341	5,263,531
Өзге міндеттемелер	19	1,066,188	1,255,534
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		231,601,330	218,764,722
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	20	72,920,273	72,920,273
Қосымша төленген капитал		834,527	834,527
Сатуға арналған қолда бар инвестициялық құнды қағаздарды қайта бағалау қоры		-	70,337
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланған инвестициялық құнды қағаздарды қайта бағалау қоры		222,476	-
Өзге резервтер		316,430	316,430
Бөлінбеген (шығын) / пайда		(1,773,228)	27,006,587
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		72,520,478	101,148,154
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		304,121,808	319,912,876

Шығарылым үшін бекітілді және Басқарма атынан 2019 жылдың 28 ақпанында қол қойылды.

Абай Саркулов мырза
 Басқарма Төрағасы

Айгуль Кусайынова ханым
 Бас бухгалтер

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Пайда мен шығындар және өзге жиынтық табыс туралы есеп

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	2018	2017
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша есептелген пайыздық табыстар	21	24,613,727	34,796,892
Өзге ұқсас табыстар	21	140,937	-
Пайыздық шығындар	21	(8,363,634)	(7,629,888)
Таза пайыздық табыстар		16,391,030	27,167,004
Клиенттер несиелері мен алғытөлемдері және қаржы мекемелеріндегі қаражат бойынша несиелік шығындарға арналған бағалау резерві	8,9	(18,936,130)	(6,882,412)
Несиелік қоржынның құнсыздануы бойынша резерв құрылғаннан кейінгі таза пайыздық (шығындар) / табыстар		(2,545,100)	20,284,592
Комиссиялық табыстар	22	3,934,347	4,158,138
Қаржылық туынды құралдарымен орындалатын операциялардың шығындарын есепке алмағандағы табыстар	23	5,941,231	(12,492,609)
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздардан шығындарды есепке алмағандағы табыстар		65,958	292,507
Шетел валютасымен болған операцияларды есепке алмағандағы табыстар		-	17,032
Шетел валютасын қайта бағалау табыстарын есепке алмағандағы шығындар	24	(7,671,877)	2,140,311
Қаржылық құралдарды нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алғашқы бойындау кезінде туындайтын шығындар	25	(4,443,157)	(4,278,421)
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланған борыштық құнды қағаздардың құнсыздануы		(86,806)	-
Өзге активтердің құнсыздануы бойынша резерв / (резервке бөлінген сома)	14	6,042	(34,850)
Несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резервті қалпына келтіру / (резервке бөлінген сома)	32	(243,942)	207,212
Өтеуге дейін ұсталатын инвестициялық құнды қағаздардың құнсыздануы бойынша резервті қалпына келтіру		-	183,337
Өзге операциялық (шығындар) / табыстар	26	(289,272)	40,818
Қор бағдарламаларын жүзеге асыру бойынша шығындар	27	(872,451)	(904,953)
Жалпы және өкімшілік шығындар	27	(4,339,827)	(4,406,877)
Салық салғанға дейінгі пайда / (шығын)		(10,544,854)	5,206,237
Пайдаға салынатын салық бойынша шығындар	28	(1,385,618)	(1,093,393)
(ШЫҒЫН) / ЖЫЛ ІШІНДЕГІ ПАЙДА		(11,930,472)	4,112,844
Өзге жиынтық табыс:			
<i>Кейіннен пайда немесе шығын құрамына қайта жіктелуі мүмкін баптар:</i>			
Сатылым үшін қолда бар инвестициялар:			
– Жыл ішіндегі шығындарды шегергендегі табыс		-	8,749
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құнды қағаздарға инвестициялар:			
– Жыл ішіндегі шығындарды шегергендегі табыс		152,139	-
Жыл ішіндегі өзге жиынтық табыс		152,139	8,749
ЖЫЛ ІШІНДЕГІ ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС / (ШЫҒЫН) ЖИЫНЫ		(11,778,333)	4,121,593

Екі кезең ішіндегі пайда мен жиынтық табыстың жалпы сомасы толықтай Қордың акционерлеріне тиесілі.

**«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп**

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Акционерлік капитал	Қосымша төленген капитал	Сатуға арналған қолда бар инвестициялық құнды қағаздарды қайта бағалау қоры	Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздарды қайта бағалау қоры	Өзге резервтер	Бөлінбеген пайда / (шығын)	Барлығы
2017 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	72,920,273	834,527	61,588	-	316,430	24,571,961	98,704,779
Жыл ішіндегі пайда	-	-	-	-	-	4,112,844	4,112,844
Өзге жиынтық табыс	-	-	8,749	-	-	-	8,749
Жыл ішіндегі жиынтық табыс жиыны	-	-	8,749	-	-	4,112,844	4,121,593
Төленген дивидендтер	-	-	-	-	-	(1,678,218)	(1,678,218)
2017 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	72,920,273	834,527	70,337	-	316,430	27,006,587	101,148,154
Кіріс балансының өтуі ХҚЕС (IFRS) 9 алғашқы қолдану кезіндегі өзгерістер	-	-	(70,337)	70,337	-	-	-
2018 жылғы 1 қаңтардағы қайта есептелген қалдық	72,920,273	834,527	-	70,337	316,430	23,245,954	97,387,521
Жыл ішіндегі шығын	-	-	-	-	-	(11,930,472)	(11,930,472)
Өзге жиынтық табыс	-	-	-	152,139	-	-	152,139
Жыл ішіндегі жиынтық табыс / (шығын) жиыны	-	-	-	152,139	-	(11,930,472)	(11,778,333)
Төленген дивидендтер	-	-	-	-	-	(1,234,153)	(1,234,153)
Құнды қағаздар бойынша дисконт (8-ескертпе)	-	-	-	-	-	(5,904,111)	(5,904,111)
Қарыз бойынша резерв (8-ескертпе)	-	-	-	-	-	(5,950,446)	(5,950,446)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	72,920,273	834,527	-	222,476	316,430	(1,773,228)	72,520,478

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Операциялық қызметтен алынған ақшалай қаражат:		
Алынған пайыздар	16,428,247	18,557,813
Төленген пайыздар	(4,481,586)	(3,383,249)
Алынған комиссиялар	5,203,483	3,941,384
Төленген комиссиялар		
Өзге операциялық қызметтен келетін түсімдер	133,547	894,000
Еңбекақы төлеу бойынша шығындар, төленген	(2,008,740)	(1,876,279)
Жалпы және өкімшілік шығындар, төленген	(5,261,281)	(4,012,811)
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейін операциялық қызметтен алынған ақшалай қаражат	10,013,670	14,120,858
<i>Таза төмендеу/ұлғаюу:</i>		
– өзгерістері пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар	-	3,808,000
– қаржы мекемелеріндегі қаражат	(12,252,595)	6,854,215
– клиенттерге берілетін несиелер мен алғытөлемдер	6,345,360	8,618,886
– өзге активтер	(367,602)	(2,820,108)
<i>Таза (төмендеу)/ұлғаюу:</i>		
– субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер		
– өзге қаржы міндеттемелері	2,257,434	(10,531,427)
– өзге міндеттемелер	60,255	(154,785)
Операциялық қызметтен алынған таза ақшалай қаражат	6,056,522	19,895,639
Инвестициялық қызметтен алынған ақшалай қаражат		
Инвестициялық құнды қағаздар сатып алу	(33,011,630)	-
Инвестициялық құнды қағаздардың шығарылуынан түсімдер	737,444	-
Негізгі қаражатты сатып алу	(46,091)	(64,372)
Материалдық емес активтерді сатып алу	(45,511)	(97,363)
Сатуға арналған активтерді сатудан алынған түсім	229,539	1,499
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақшалай қаражат	(32,136,249)	(160,236)
Қаржылық қызметтен алынған ақшалай қаражат		
Қарыз қаражатын алу	40,855,659	28,969,693
Қарыз қаражатын өтеу	(55,374,984)	(51,909,898)
Қаржылық туынды құралдармен орындалатын операциялардан алынған түсімдер	19,582,304	4,702,293
Шығарылған борыштық құнды қағаздардан түсімдер	15,995,520	-
Төленген дивидендтер	(1,234,153)	(1,678,218)
Қаржылық қызметтен алынған / (пайдаланылған) таза ақшалай қаражат	19,824,346	(19,916,130)
Айырбастау бағамы өзгеруінің ақшалай қаражатқа және олардың баламаларына әсер етуі	134,125	228,643
Ақшалай қаражаттар және олардың баламаларының таза ұлғаюы	(6,121,256)	47,916
Кезең басындағы ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	44,074,930	44,027,014
Кезең соңындағы ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	37,953,674	44,074,930

1 Кіріспе

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі – Қор) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1997 жылғы 26 сәуірдегі №665 қаулысына сәйкес құрылған. Қор Қазақстан Республикасы аумағында шағын және орта кәсіпкерлікті дамытуды қолдау бойынша даму институты ретінде қаржы қызметтерін ұсынатын акционерлік қоғам ретінде тіркелген және қызметін атқарады.

2018 және 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың 100% акционері «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ (бұдан әрі «Бас компания» немесе «Жалғыз акционер») болып табылады. Қордың түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады. Тараптармен жасалатын операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

Негізгі қызмет. Қордың негізгі қызметі коммерциялық банктер арқылы шағын және орта бизнес кәсіпорындарына және микроқаржы ұйымдарына несиелер беру болып табылады. Бұл ретте түпкілікті қарыз алушылар несиелері бойынша несиелік тәуекел коммерциялық банктерге аударылады. Қор Қазақстан аумағындағы шағын және орта бизнес кәсіпорындарын қаржыландыру үшін меншікті және қарыз қаражаттарын пайдаланады.

Қордың 16 аймақтық филиалы бар. Бас кеңсе Қазақстанда, Алматы қаласында орналасқан.

Тіркелген мекен-жайы және қызметін жүргізу орны. Қор келесі мекен-жай бойынша тіркелген: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Гоголь к-сі, 111.

Есептілікті ұсыну валютасы. Осы қаржылық есептілік, басқаша көрсетілмесе, қазақстандық теңгеде көрсетіледі.

2 Қор қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта

Қазақстан Республикасы. Тұтастай алғанда, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір ерекшеліктерді танытып келеді. Ол мұнай мен газ және мемлекет экспортының негізгі бөлігін құрайтын басқа да минералды шикізат бағасының ауытқуына әсіресе сезімтал. Бұл ерекшеліктер, сондай-ақ, ұлттық валютаның барымен шектелместен, елден тыс жерлерде еркін айырбасталмаған ұлттық валюта мен құнды қағаздар нарығындағы өтімділіктің төмен деңгейін қамтиды. Аймақта орын алған саяси шиеленіс, айырбастау бағамының тұрақсыздығы Қазақстан Республикасының экономикасына теріс әсерін тигізді және келешекте да тигізе алады. Атап айтқанда теріс әсер мыналардан көрінеді: өтімділік деңгейінің төмендеуі және халықаралық қаржыландыруды тартудағы қиындықтардың туындауы.

2015 жылғы 20 тамызда Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және Қазақстан Республикасының Үкіметі теңгенің айырбастау бағамын қолдауды тоқтату туралы және инфляциялық шектеу режиміне негізделген жаңа ақша-несие саясатын жүргізуге, валюталық дәлізді жоюға және еркін өзгермелі айырбас бағамына көшуге тыйым салу туралы шешім қабылдады. Бұл ретте Ұлттық Банктің айырбастау бағамына қатысты саясаты қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін теңгенің айырбастау бағамының күрт ауытқуын болдырмау мақсатында басқыншылыққа рұқсат береді.

Осы есеп күніндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің ресми айырбастау бағамы 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1 АҚШ долларына 384,20 теңгемен салыстырғанда 1 АҚШ долларына 377,26 теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ долларына 332,33 теңге). Осылайша, теңгенің айырбастау бағамы мен Ұлттық Банктің және Үкіметтің болашақтағы іс-әрекеттеріне қатысты, сондай-ақ осы факторлардың Қазақстан Республикасының экономикасына әсері туралы белгісіздік бар.

2018 жылғы қыркүйекте Standard and Poor's халықаралық рейтинг агенттігі Қазақстанның шетел және ұлттық валюталардағы міндеттемелері бойынша ұзақ мерзімді несиелік рейтингтерді «BBB-» деңгейінде және Қазақстанның шетел және ұлттық валюталардағы міндеттемелері бойынша қысқа мерзімді рейтингтерді «A-3» деңгейінде, ал ұлттық шкала бойынша рейтингті «kzAAA» деңгейінде растады. Ұзақ мерзімді рейтингтер бойынша болжам «тұрақты». Тұрақты болжам Қазақстан Республикасының Ұлттық қорына қосымша түсімдер арқылы құрылған оң теңгерімдік көрсеткіштердің барымен расталады, сондай-ақ жиынтық көлемі екі жыл ішінде мемлекеттің сыртқы өтімді активтерден аспайтын төмен мемлекеттік қарыз.

Мұнай өндірісінің артуы және мұнай бағасының тұрақтылығы, төмен жұмыссыздық деңгейі және еңбекақы көлемінің артуы 2018 жылғы бірқалыпты экономикалық дамуға септігін тигізді. Мұндай экономикалық орта Қордың қызметіне және қаржылық күйіне айтарлықтай әсерін тигізеді. Қордың басшылығы Қор қызметінің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шаралар қолданады. Алайда, қалыптасқан экономикалық жағдайдың келешектегі салдарын болжау қиын болғандықтан, қазіргі кездегі болжамдар мен басшылықтың бағалаулары нақты нәтижелерден өзгешеленуі мүмкін.

2. Қор қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта (жалғасы)

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының қаржы секторы елдегі саяси, заңнамалық, салықтық және реттеушілік өзгерістердің әсеріне ұшырауда. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығының келешегі көбінесе Үкімет қолданатын экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ құқықтық, бақылаушылық және саяси жүйелердің дамуына, яғни Қордың бақылауынан тыс жағдайларға байланысты.

Басшылықтың Қазақстан экономикасындағы өзгерістердің деңгейін не ұзақтығын немесе келешекте олардың Қордың қаржылық күйіне ықтимал әсер етуін бағалауға мүмкіндігі жоқ. Басшылық ағымдағы жағдайларда Қор қызметінің тұрақтылығы мен дамуына қолдау көрсетуге қажетті барлық шаралар қабылдайтындығына сенімді.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны

Есептілікті ұсыну негіздері. Осы қаржылық есеп Халықаралық қаржы есептеме стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес, бастапқы құн бойынша есепке алу ережелерінің негізінде, бастапқы мойындау әділ құны бойынша жүргізілетін қаржылық құралдарды қоспағанда, сондай-ақ өзгерістері пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін, әділ құн негізінде және өзге жиынтық табыс арқылы бағаланатын негізгі қаражаттар, қаржылық құралдарды қайта бағалау негізінде дайындалған. Берілген қаржылық есепті дайындау кезінде пайдаланылған есеп саясатының қағидаттары төменде келтірілген. 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап ХҚЕС (IFRS) 9 және ХҚЕС (IFRS) 15-ке ету салдарынан орын алған есеп саясатындағы өзгерістерді есептемегенде, бұл қағидаттар, басқаша көрсетілмесе, есептемеде берілген барлық кезеңдерге қатысты реттілікпен қолданылған (5-ескертпені қараңыз).

Қаржы құралдары – негізгі бағалау тәсілдері. Қаржы құралдары әділ құн немесе амортизацияланған құн бойынша олардың жіктелуіне байланысты көрсетіледі. Төменде осындай бағалау әдістері сипатталған.

Әділ құн - бұл активті сату кезінде алынуы мүмкін немесе бағалау күніне нарықтық қатысушылар арасында ерікті негізде операциялар жүргізгенде міндеттемелерді табыстау кезінде төленуі мүмкін баға. Әділ құнның ең жақсы растауы белсенді нарықтағы белгіленген баға болып табылады. Белсенді нарық – бұл тұрақты негізде бағалаулар туралы ақпаратты алуға мүмкіндік беретін активтер немесе міндеттемелер бойынша операциялар жеткілікті жиілікпен және жеткілікті көлемде жүргізілетін нарық.

Белсенді нарықта айналыста болатын қаржы құралдарының әділ құны жеке активке немесе міндеттемеге кәсіпорын ұстайтын олардың санына белгіленетін бағаны көбейту кезінде алынған сома ретінде бағаланады. Істі тіпті, егер нарықтың жай тәуліктік сауда айналымын кәсіпорындағы активтер саны және кәсіпорындағы міндеттемелерді өтеу үшін жеткіліксіз болған жағдайда да жолға қоюға болады, ал жекелеген операцияларда жайғасымдарды сату үшін тапсырыстарды орналастыру белгіленген бағаға әсер етуі мүмкін. Әділ құнды бағалау үшін сұраныс пен ұсыныс бойынша спрэд шегіндегі баға пайдаланылады. Бұндай баға қалыптасқан жағдайдағы әділ құн үшін барынша көрнекі болып табылады және оны басшылық есепті күндегі операцияның соңғы бағасына тең деп санайды. Қаржылық активтерді бағалау үшін пайдаланылған белгіленген нарықтық баға – сұраныстың ағымдық бағасы; ал қаржылық міндеттемелер үшін пайдаланылған белгіленген нарықтық баға – ұсыныстың ағымдық бағасы болды.

Туынды қаржы құралдарының немесе белсенді нарықта айналыста жүрмейтін басқа қаржы активтері мен міндеттемелердің қоржыны – ағымдағы нарық жағдайларында бағалау күнінде нарық қатысушыларының арасында ерікті негізде операциялар жүргізу кезінде нақты тәуекелді қабылдағаны үшін таза қысқа позицияны (яғни міндеттемені) табыстау кезінде немесе нақты тәуекелді қабылдағаны үшін таза ұзақ позицияны (яғни активті) сату барысында алынуы мүмкін болатын баға негізінде қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері тобының әділ құны бойынша бағаланады. Бұл – көп реттік негізде әділ құны бойынша көрініс табатын активтер үшін қолданылады, егер Қор а) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері тобын – кәсіпорынның тәуекелдерді басқару бойынша ресми стратегиясына немесе оның инвестициялық стратегиясына сәйкес нақты контрагенттің несиелік тәуекеліне немесе нақты нарықтық тәуекелге (немесе тәуекелдерге) кәсіпорынның таза ұшырағыштығы негізінде басқаратын болса; (б) осы негізде кәсіпорынның аға басшы қызметкерлеріне қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің тобы туралы ақпарат ұсынатын болса; және (в) нарықтық тәуекелдер, соның ішінде қаржы активтеріне және қаржы міндеттемелеріне байланысты туындайтын нақты нарықтық тәуекелге (немесе тәуекелдерге) кәсіпорынның ұшырағыштығының ұзақтығын қоса алғанда, шын мәнінде шамалас болып табылатын болса.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Дисконтталған ақша ағыны, сондай-ақ нарықтық жағдайларда немесе объектінің ағымдық құнының инвестициясына жасалатын балама операциялардың мәліметтеріне негізделген модельдер сияқты бағалау әдістері қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады, оларда мәмілелер бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз болып келеді. Әділ құнды бағалау нәтижелеріне талдау жасалады және олар келесі түрде әділ құн иерархиясының деңгейі бойынша жіктеледі: (i) 1-деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда белгіленген бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалаулар жатады, (ii) 2-деңгейге - бағалау әдістерінің көмегімен алынғандар, олардағы маңызды бастапқы пайдаланатын мәліметтердің барлығы не тікелей (мысалы, бағасы) не жанама (мысалы, бағалар базасына есептелген) түрде активтер немесе міндеттемелер үшін бақыланатын болып табылады (яғни, мысалы, бағалар) және (iii) 3-деңгей бағалауларына тек қана бақыланатын нарық деректеріне негізделмейтін бағалаулар болып табылмайтындар жатады (яғни, бағалау үшін бақыланбайтын бастапқы деректердің елеулі көлемі қажет етіледі). Әділ құн иерархиясының бір деңгейінен екіншісіне көшу есептік кезеңнің соңында орын алды деп есептеледі. 34-ескертпені қараңыз.

Мәмілелер бойынша шығындар қосымша шығындар болып табылады және қаржылық құралдарды алуға, шығаруға немесе істен шығаруға тікелей байланысты. Қосымша шығындар – мәміле жасалмаған жағдайда келтірілмейтін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (сауда агенттері ретіндегі қызметкерлерді қоса алғанда), консультанттарға, брокерлерге және дилерлерге төленетін сыйақыны және комиссияларды, реттеуші органдар мен резерв биржаларына төленетін жиындарды, сондай-ақ салықтар мен меншікті беру кезінде алынатын жиындарды қамтиды. Мәмілелер бойынша шығындарға сыйлықақы немесе қарыздық міндеттемелер бойынша дисконттар, қаржыландыруға арналған шығындар, ішкі әкімшілік шығындар немесе сақтауға арналған шығындар кірмейді.

Амортизацияланған құн негізгі қарыз төлемін шегергендегі, алайда өскен пайыздарды қоса алғанда, ал қаржылық активтер үшін – құнсызданудан келтірілген шығындарды кез келген есептен шығаруды шегергендегі активтің бастапқы құнын білдіреді. Ұлғайған пайыздар мәміле бойынша шығындарды бастапқы мойындаған кезде кейінге қалдырылған амортизацияны, сондай-ақ кез келген сыйлықақыны немесе тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы өтеу сомасынан алынған дисконттарды қамтиды. Ұлғайған купондық табыс пен амортизацияланған дисконтты немесе сыйақыны (соның ішінде, болған жағдайда, комиссияны беру кезінде кейінге шегерілгендер) қоса алғанда, ұлғайған пайыздық табыс пен ұлғайған пайыздық шығындар жеке көрсетілмейді, алайды қаржылық жағдай туралы есептің тиісті бабының теңгерімдік құнына кіргізіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың теңгерімдік құнына әрбір кезеңде тұрақты пайыздық мөлшерлемені (тиімді пайыздық мөлшерлеме) қамтамасыз ету мақсатында тиісті кезең ішінде пайыздық табысты немесе пайыздық шығындарды мойындау әдісі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – қаржы құралының әрекет етуінің күтілетін мерзіміне немесе, тиісті жағдайларда, қаржы құралының таза теңгерімдік құнына дейін барынша қысқа мерзімге келешектегі есептік ақшалай төлемдер мен түсімдердің (кредиттер бойынша алдағы залалдарды қоспағанда) дәлме-дәл дисконттық мөлшерлемесі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме сыйақыны немесе дисконтты қоспағанда, пайызды өзгертудің келесі күніне дейін құбылмалы мөлшерлеме арқылы құралдар бойынша ақша ағынын дисконттау үшін пайдаланылады, олар осы құралдар үшін белгіленген құбылмалы мөлшерлеме бойынша немесе нарықтық мәндерге байланысты белгіленбеген басқа да ауыспалы факторлар бойынша несиелік спредті көрсетеді. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құралдың айналымға түсуінің толық мерзімі ішінде амортизацияланады. Келтірілген құн есебі тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын барлық комиссиялық, төленген немесе тараптар қабылдаған келісімшарттарды қамтиды. Бастапқы мойындау кезінде қаржылық активтер арқылы сатып алынған немесе несиелік-құнсызданған (РОСИ) активтер үшін тиімді пайыздық мөлшерлеме несиелік тәуекелді есепке алу арқылы түзетіледі, яғни келісімшарттық ақша ағындары негізінде емес, бастапқы мойындау кезінде күтілетін ақша ағыны негізінде есептеледі.

Қаржылық құралдарды бастапқы мойындау. Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық құралдар бастапқыда әділ құн бойынша мойындалады. Барлық басқа қаржылық құралдар бастапқыда, мәміле бойынша, шығындарды қоса алғанда, әділ құн бойынша көрсетіледі. Бастапқы мойындау кезінде әділ құнның ең жақсы растауы мәміле бағасы болып табылады. Бастапқы мойындау кезіндегі пайда немесе шығындар әділ құн мен мәміле құны арасында айырмашылық болған жағдайда ғана ескеріледі. Оған дәлелдеме сол құралдар арқылы нарықта бақыланатын басқа да ағымдық мәмілелер немесе базалық міндеттер ретінде бақыланатын нарықтар мәліметтерін ғана пайдаланатын бағалау әдісі бола алады. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтеріне және өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарға салынған инвестицияларға қатысты бастапқы мойындаудан кейін, күтілетін несиелік шығын бойынша бағалау резерві мойындалады, бұл - активті бастапқы мойындаудан кейін артынша бухгалтерлік шығынды мойындауға әкеледі.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Қаржы активтерін жіктеу және кейіннен бағалау: бағалау санаттары. Қор келесі бағалау санаттарын пайдалана отырып қаржы активтерін жіктейді: пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын және амортизациялық құны бойынша бағаланатын. Борыштық қаржы активтерін жіктеу және кейіннен бағалау мыналарға байланысты: (i) активтердің тиісті қоржынын басқаруға арналған Қордың бизнес-үлгісі және (ii) актив бойынша ақша ағындарының сипаттамалары.

Қаржы активтерін жіктеу және кейіннен бағалау: бизнес-үлгі. Бизнес-үлгі ақша ағындарын алу мақсатында басқару үшін Қормен пайдаланылатын әдісті көрсетеді: Қордың мақсаты мыналар болып табылады ма: (i) шартта көзделген активтерден ақша ағындарын алу ғана («шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстау»), немесе (ii) шартта көзделген ақша ағындарын, және активтерді сатудың нәтижесінде туындайтын ақша ағындарын алу («шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстау»), немесе, егер (i) тармағы да, (ii) тармағы да қолданылмайтын болса, қаржы активтері «өзге» бизнес-үлгілер санатына жатады және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланады.

Бизнес-үлгі бағалау жүргізу күнінде болған қоржын үшін белгіленген мақсатқа қол жеткізу үшін Қор жүзеге асыруға ниеттенген қызметтің барлық тиісті дәлелдері негізіндегі активтер тобы үшін анықталады (қоржын деңгейінде). Бизнес-үлгіні анықтау барысында Қормен ескерілетін факторлар қоржынның мақсаты мен құрамын, тиісті активтер бойынша ақша ағындарын алудың бұрынғы тәжірибесін, тәуекелдерді бағалауға және басқаруға қатысты тәсілдемелерді, активтердің табыстылығын бағалау әдістерін және басшыларға төлемдер жасау сұлбасын қамтиды. 4-ескертпеде өзінің қаржы активтеріне арналған бизнес-үлгілерді анықтау барысында Қормен пайдаланылатын аса маңызды пайымдаулар келтіріледі.

Қаржы активтерін жіктеу және кейіннен бағалау: ақша ағындарының сипаттамалары. Егер бизнес-үлгі шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін немесе шартта көзделген ақша ағындарын алу мен сату үшін активтердің ұсталуын қарастыратын болса, Қор ақша ағындарының негізгі қарыз бен пайыздар есебіне төлемдерді ғана білдіретінін-білдірмейтінін бағалайды («қарыздың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төлемдерге сынақ» немесе «SPPI-сынақ»). Кірістірілген қаржы құралдары бар қаржы активтері - олар бойынша ақша ағындары негізгі қарыз сомасы мен пайыздардың есебіне ғана болып табылатын-табылмайтынын анықтау үшін жиынтығымен қаралады. Осындай бағалауды жүргізу барысында Қор шартта көзделген ақша ағындарының базалық несиелік шартына сәйкес келетін-келмейтінін қарастырады, яғни пайыздар тек несиелік тәуекелге, ақшаның уақытша құнына қатысты өтеуді, базалық несиелік шартының басқа тәуекелдерін және пайда маржасын қамтиды.

Егер шарт талаптары базалық несиелік шартының талаптарына сәйкес келмейтін құбылмалылықты немесе тәуекелге ұшырағыштықты қарастыратын болса, тиісті қаржы активі пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша жіктеледі және бағаланады. Қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне ғана төлемдерге сынақ активті бастапқы мойындау барысында жүргізіледі және кейіннен қайта бағалау жүргізілмейді. 4-ескертпеде өзінің қаржы активтеріне қатысты қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне ғана төлемдерге сынақ жүргізу барысында Қормен пайдаланылған аса маңызды пайымдаулар келтіріледі.

Қаржы активтерін қайта жіктеу. Қаржы құралдары - бизнес-үлгі жалпы осы қоржынмен өзгертілген жағдайда ғана қайта жіктеледі. Қайта жіктеу - бизнес-үлгі өзгертілгеннен кейін алғашқы есепті кезеңнің басынан келешектік тұрғыда жүргізіледі. Қор ағымдағы немесе салыстырмалы кезең барысында өзінің бизнес-үлгісін өзгерткен жоқ және қайта жіктеулерді жүргізген жоқ.

Қаржы активтерінің құнсыздануы: күтілетін несиелік шығын бойынша бағалау резерві. Болжамдардың негізінде Қор өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша және амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық құралдармен байланысты және несиелік ұсыну жөніндегі міндеттемелер мен қаржылық кепілдік шарттары бойынша туындайтын тәуекелдермен байланысты күтілетін несиелік шығынды бағалайды. Қор күтілетін несиелік шығынды бағалайды және әрбір есепті күнінде несиелік шығын бойынша бағалау резервін мойындайды. Күтілетін несиелік шығынды бағалау келесілерді көрсетеді: i) болжалды нәтижелер диапазонын бағалау жолымен анықталған, ықтималдықтың ескерілуімен өлшенген және алдын ала пішілмеген сома, (ii) ақшаның уақытша құны және (iii) шектен тыс шығындар мен күш-жігердің жұмсалыуынсыз есепті күні қолжетімді болған, өткен уақиғалар мен ағымдағы жағдайлар және болжанып отырған келешек экономикалық жағдайлар туралы негізделген және расталған бүкіл ақпарат.

Жеткізілуі заңнамамен немесе осы нарыққа арналған іскерлік айналыс дәстүрлерімен белгіленген қаржы активтерін сатып алу және сату («стандартты шарттар» бойынша сатып алу және сату) - мәміленің жасалған күнінде, яғни Қор қаржы активін сатып алуға немесе сатуға міндеттенетін күнінде көрініс табады. Сатып алу жөніндегі барлық басқа операциялар - Қор осындай қаржы құралына қатысты шартқа тарап болған кезде мойындалады.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Белсенді нарықта айналыста жүрмейтін валюталық своптардың әділ құнын анықтау үшін Қор дисконтталған ақша ағындарының үлгісі секілді бағалау үлгілерін пайдаланады. Мәміленің құнына тең деп қабылданатын, бастапқы мойындау кезіндегі әділ құны мен 3-деңгейдің бастапқы деректерін пайдаланатын бағалау үлгісінің көмегімен бастапқы мойындау кезінде анықталған соманың арасында айырмашылықтардың туындау ықтималдығы бар. Егер бағалау үлгілері үшін кіріспе деректерді калибрлеуден кейін қандай да бір айырмашылықтар туындайтын болса, мұндай айырмашылықтар бастапқыда өзге активтер мен өзге міндеттемелердің құрамында мойындалады, ал одан кейін валюталық своптардың қолданылу мерзімі барысында біркелкі амортизацияланады. 1-деңгейдің немесе 2-деңгейдің бастапқы деректерін пайдаланған жағдайда туындайтын айырмашылықтар пайданың немесе шығынның құрамында дереу мойындалады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар күтілетін несиелік шығын бойынша бағалау резервінің шегерілуімен, қаржы жағдайы туралы есепте ұсынылады. Несиелік міндеттемелер мен қаржылық кепілдіктерге қатысты, қаржы жағдайы туралы есептегі міндеттемелер құрамында күтілетін несиелік шығын бойынша бөлек резерв мойындалады. Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы құралдарының амортизацияланған құнындағы өзгерістер, күтілетін несиелік шығын бойынша бағалау резервінің ескерілуінсіз, пайданың немесе шығынның құрамында көрініс табады. Теңгерімдік құндағы басқа өзгерістер «өзге жиынтық табыс арқылы бағаланатын борыштық құралдардан шығындарды шегергендегі табыс» бабындағы өзге жиынтық табыстың құрамында көрініс табады.

Қор бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік сапаның өзгерістері негізінде құнсыздануды есепке алудың «үш кезеңдік» үлгісін қолданады. Бастапқы мойындау кезінде құнсызданған болып табылмайтын қаржы құралы 1-кезеңге жататын құрал ретінде жіктеледі. 1-кезеңнің қаржылық активтері үшін күтілетін несиелік шығын - кейінгі 12 айдың ішінде немесе егер ол 12 ай өткенге дейін орын алатын болса - шартқа сәйкес өтеу күніне дейін («12-айлық күтілетін несиелік шығын») орын алуы мүмкін дефолттардың нәтижесінде туындайтын, бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігіне тең сомада бағаланады. Егер Қор бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюын сәйкестендіретін болса, онда актив 2-кезеңге ауыстырылады, ал осындай актив бойынша күтілетін несиелік шығын бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығын негізінде бағаланады, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін, бірақ күтілетін алғытөлемді ескерумен, егер ол көзделген болса («бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығын») Несиелік тәуекелдің едәуір ұлғайтылуының Қормен анықталу тәртібінің сипаттамасы 31-ескертпеде келтіріледі. Егер Қор қаржы активі құнсызданған болып табылады деп анықтайтын болса, актив 3-кезеңге ауыстырылады және ол бойынша күтілетін несиелік шығын бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығын ретінде бағаланады. Құнсызданған активтер мен дефолттың Қормен анықталуына қатысты түсіндірмелер 31-ескертпеде ұсынылған. Сатып алынған немесе жасалған несиелік-құнсызданған қаржы активтері үшін күтілетін несиелік шығын әрдайым бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығын ретінде бағаланады. 31-ескертпеде күтілетін несиелік шығынды бағалау бойынша пайдаланылатын есептеу әдістері мен болжамдар, бастапқы деректер туралы ақпарат, соның ішінде күтілетін несиелік шығынның үлгілеріне болжамдық ақпараттың Қормен енгізілу әдісінің түсіндірмесі келтірілген.

Қаржы активтерін есептен шығару. Қаржы активтері - Қор оларды өндіріп алу бойынша іс жүзіндегі барлық мүмкіндіктерді пайдаланып болған және осындай активтердің өтелуіне қатысты үміттің негізсіздігі туралы тұжырымға келген кезде, тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Есептен шығару мойындаудың тоқтатылуын білдіреді. Қордың оларды өндіріп алуға қатысты негізделген үміті болмағанымен, Қор шарт бойынша берешек сомасын өндіріп алуға талпынып жатқан кезде Қор мәжбүрлі түрде өндіру жөніндегі шаралар әлі де қолға алынып жатқан қаржы активтерін есептен шығаруы мүмкін.

Қаржылық активтерді мойындауды тоқтату. Қор қаржылық активтерді мойындауды (а) активтер өтелгенде немесе активтермен байланысты ақша ағынына құқық басқалай аяқталғанда немесе (б) Қор қаржылық активтерден түскен ақша ағынына арналған құқықты бергенде немесе беру туралы келісім жасағанда және бұл жағдайда (i) активтерді иеленумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы нақты бергенде немесе (ii) активтерді иеленумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы нақты бермегенде немесе сақтамағанда, алайда сол активтерге қатысты бақылау құқығын жоғалтқанда тоқтатады. Контагентке қатысы жоқ үшінші тарапқа сатуға шектеу енгізусіз активті толықтай сатуға іс жүзінде мүмкіндік болмағанда бақылау сақталады.

Қаржы активтерін түрлендіру. Кейде Қор қаржы активтері бойынша шарттық талаптарды қайта қарайды немесе өзге жолмен түрлендіреді. Қор шартта көзделген ақша ағындарының түрлендірілуі - өзгелерін қоса алғанда келесі факторлардың ескерілуімен елеулі болып табылатын-табылмайтынын бағалайды: актив бойынша тәуекелдер бейініне едәуір әсер ететін жаңа шарттық талаптардың болуы (мысалы, пайдаға қатысу немесе капиталға арналған табыс), пайыздық мөлшерлеменің едәуір өзгеруі, валюталық деноминацияның өзгерістері, активпен байланысты несие тәуекеліне едәуір әсер ететін жаңа немесе қосымша несиелік қамтамасыз етудің пайда болуы, немесе қарыз алушы қаржылық қиындықтарды көрмей тұрған жағдайларда несие мерзімінің едәуір ұзартылуы.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Егер түрлендірілген шарттар едәуір өзгешеленетін болса және бастапқы актив бойынша ақша ағындарына қатысты құқықтардың мерзімі шыққан болса, Қор мойындауды тоқтатады. Шарттарын қайта қарау күні ретінде - кейіннен құнсыздануды есептеу мақсаты үшін, соның ішінде несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаю дерегін анықтау үшін бастапқы мойындау күні есептеледі. Қор сондай-ақ жаңа несиелік немесе борыштық құралдың - қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне ғана төлемдер жасау критерийіне сәйкестігін бағалайды. Мойындалуы тоқтатылған бастапқы активтің теңгерімдік құны мен едәуір түрлендірілген жаңа активтің өділ құны арасындағы кез-келген қарама-қайшылықтар пайданың немесе шығынның құрамында көрініс табады, егер де айырмашылықтың мазмұны меншік иелерімен капиталмен жасалатын операцияларға қатысты болмаса.

Шарттарды қайта қарау - контрагенттегі қаржылық қиындықтардан және оның бастапқы келісілген төлемдерді орындауға қабілетсіздігінен туындаған жағдайда, Қор бастапқы және түзетілген күтілетін ақша ағындарын активтермен - шарт талаптарының түрлендірілуі нәтижесінде актив бойынша пайда мен тәуекелдердің едәуір өзгеше болуына қатысты салыстырады. Егер тәуекелдер мен пайда өзгермейтін болса, онда түрлендірілген активтің бастапқы активтен едәуір өзгешелігі жоқ болады және оның түрлендірілуі мойындаудың тоқтатылуына әкелмейді. Қор бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша (немесе сатып алынған немесе жасалған несиелік-құнсызданған қаржы активтері үшін несиелік тәуекелдерінің ескерілуімен түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша) түрлендірілген ақша ағындарын дисконттау жолымен жалпы теңгерімдік құнын қайта есептеуді жүргізеді және пайданың немесе шығынның құрамында түрлендіруден пайданы немесе шығынды мойындайды.

Қаржы міндеттемелерін бағалау санаттары Қаржы міндеттемелері кейіннен амортизацияланған құны бойынша бағаланатын міндеттемелер ретінде жіктеледі, бірақ келесілерден басқа: (i) пайда немесе шығын арқылы өділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері: мұндай жіктелім туынды қаржы құралдарына, сатуға арналған қаржы міндеттемелеріне (мысалы, құнды қағаздар бойынша қысқа позициялар), бизнесті біріктірген жағдайда сатып алушымен мойындалатын шартты өтеуге, және бастапқы мойындау барысында осындай ретінде анықталған басқа қаржы міндеттемелеріне қолданылады; және (ii) қаржылық кепілдік шарттары мен несиелік беруді ұсыну жөніндегі міндеттемелер.

Қаржы міндеттемелерін мойындаудың тоқтатылуы. Қаржы міндеттемелерін мойындау - олар өтелген жағдайда тоқтатылады (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалған немесе тоқтатылған кезде, немесе оны орындау мерзімі біткен кезде).

Қор мен оның бастапқы кредиторлары арасындағы едәуір өзгешеленетін шарттары бар борыштық құралдарды алмасу, сондай-ақ қолданыстағы қаржы міндеттемелердің шарттарының едәуір түрленулері бастапқы қаржы міндеттемені өтеу және жаңа қаржы міндеттемені мойындау ретінде ескеріледі. Шарттар едәуір өзгешеленетін болып есептеледі, егер жаңа шарттарға сәйкес ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құны, соның ішінде бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеменің пайдаланылуымен дисконтталған, алынған сыйақылардың шегерілуімен барлық төленген сыйақылар - бастапқы қаржы міндеттемесі бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кем дегенде 10%-ға өзгешеленетін болса. Сонымен қатар, құрал деноминацияланған валюта, пайыздық мөлшерлеме типінің өзгеруі, құралды конверсиялаудың жаңа шарттары және несиелік бойынша шектеу шарттарының өзгеруі секілді басқа сапалық факторлар ескеріледі. Егер борыштық құралдарды алмасу немесе шарттарды түрлендіру - өтеу ретінде ескерілетін болса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден пайданың немесе шығынның құрамында мойындалады. Егер алмасу немесе түрлендіру өтеу ретінде ескерілмейтін болса, барлық шығындар немесе төленген сыйақы міндеттеменің теңгерімдік құнын түзету ретінде көрініс табады және түрлендірілген міндеттеменің қалған қолданылу мерзімі барысында амортизацияланады.

Міндеттемелерді өтеуге алып келмейтін олардың түрлендірілуі өтіп кеткен күнмен кумулятивті амортизацияны есептеу әдісі бойынша бағалау мәнін өзгерту ретінде ескеріледі, бұл ретте пайда немесе шығын пайданың немесе шығынның құрамында көрініс табады, егер де теңгерімдік құнындағы айырмашылықтың экономикалық мазмұны меншік иелерімен капиталмен жасалатын операцияларға қатысы болмаса..

Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары. Ақша қаражаттары және олардың баламалары ақша қаражатының белгілі сомасына жеңіл айырбасталатын және баға өзгерісінің елеусіз тәуекеліне ұшыраған баптар болып табылады. Ақша қаражаттары және олардың баламалары барлық банкаралық депозиттерді және өтеудің бастапқы мерзімі кемінде 3 ай болатын басқа банктен кері репо шарттарын қамтиды. Үш айдан артық мерзімде пайдалануға шектелген құралдар алынып тасталады. Ақша қаражаттары және олардың баламалары амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі. Ақша қаражаттары және олардың баламалары амортизацияланған құны бойынша көрініс табады, өйткені (i) олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталады және бұл ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдерді ғана білдіреді және (ii) олар пайда немесе шығын арқылы өділ құны бойынша бағаланатындардың санатына жатқызылмаған. Тек заңнамамен белгіленетін шарттар (мысалы, кейбір елдердегі қарызды меншікті капиталға конверсиялау туралы қағидалар) SPPI-сынақтың нәтижелеріне әсер етпейді, бірақ

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

олар шарттың талаптарына енгізілген және тіпті кейіннен заңнама өзгергеннің өзінде қолданылуы мүмкін болатын жағдайларды қоспағанда.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есепте ұсынылған ақша қаражаттарының келіп түсуі мен төлемдер - Қормен ақша қаражаттарының және олардың баламаларының табысталуын білдіреді, соның ішінде клиенттің ағымдағы шотынан қаражатты есептен шығару жолымен өндіріп алынған қарыздың негізгі сомасы немесе қарыз бойынша пайыздық табыс, клиенттің ағымдағы шотына есептелген, клиенттің көзқарасы тұрғысынан ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдіретін берілген қарыздар немесе пайыздық төлемдер секілді, Қорда орналастырылған Қор контрагенттерінің ағымдағы шоттарына есептелген немесе есепке жатқызылған сомалар.

Басқа банктердегі қаражаттар. Басқа банктердегі қаражаттар - Қор ақша қаражаттарын банк-контрагенттерге алғытөлемдер түрінде ұсынған кезде ескеріледі. Басқа банктердегі қаражаттар амортизацияланған құны бойынша көрініс табады, егер (i) олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталатын болса және мұндай ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдерді ғана білдіреді және (ii) олар пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатқа жатқызылмаған болса.

Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар. Ақша ағындарының сипаттамалары мен бизнес-үлгісі негізінде Қор борыштық құнды қағаздарға инвестицияларды амортизациялық құны бойынша, өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша немесе пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағалау санатына жатқызады. Борыштық құнды қағаздар әділ құны бойынша көрініс табады, егер олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталатын болса, бұл ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдерді ғана білдіреді және есептік сәйкессіздікті едәуір азайту үшін ерікті негізде пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар ретінде анықталмайды.

Борыштық құнды қағаздар амортизациялық құны бойынша көрініс табады, егер олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін, және қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдерді ғана білдіретін және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар ретінде анықталмаған сату үшін ұсталатын болса. Аталған активтер бойынша пайыздық табыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі негізінде есептеледі және пайданың немесе шығынның құрамында мойындалады. Күтілетін несиелік шығындарының үлгісі негізінде анықталған құнсыздану бойынша бағалау резерві бір жылдағы пайданың немесе шығынның құрамында көрініс табады. Теңгерімдік құнының барлық басқа өзгерістері өзге жиынтық табыстың құрамында көрініс табады. Борыштық құнды қағазды мойындау тоқтатылған жағдайда, бұрын өзге жиынтық табыстың құрамында мойындалған жиынтық пайда немесе шығын өзге жиынтық табыстан пайданың немесе шығынның құрамына қайта кіргізіледі.

Егер борыштық құнды қағаздарға инвестициялар өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша немесе амортизацияланған құны бойынша еңсеруге арналған критерийлерге сәйкес келмейтін болса, олар пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша еңсеріледі. Қор сондай-ақ борыштық құнды қағаздарға инвестицияларды бастапқы мойындау барысында пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатқа сөзсіз жатқызуы мүмкін, егер де мұндай мүмдікті пайдалану - есепке алудың өртүрлі әдістерінің пайдаланылуымен бағаланатын немесе мойындалатын қаржы активтерімен міндеттемелердің арасындағы есептік сәйкессіздікті едәуір азайтатын болса.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер. Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер – Қор клиент несиесін сатып алу немесе клиентке несие беру мақсатында алғытөлемдер түрінде клиенттерге ақша қаражаттарын ұсынған кезде ескеріледі. Ақша қаражаттарының сипаттамалары мен бизнес-үлгісі негізінде Қор клиенттерге несиелер мен алғытөлемдерді - бағалаудың келесі санаттарының біріне жатқызады: (i) амортизацияланған құны бойынша: қарыздың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төлемдерді ғана білдіретін, шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталатын несиелер, және ерікті негізде пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар санатына жатқызылмаған несиелер, және (ii) пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша: өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша немесе амортизацияланған құны бойынша бағалауға арналған өзге критерийлерге немесе SPPI-сынақ критерийлеріне сәйкес келмейтін несиелер.

Құнсыздану бойынша бағалау резервтері күтілетін несиелік шығынның болжамдық үлгілері негізінде анықталады. 31-ескертпеде күтілетін несиелік шығынды бағалау бойынша пайдаланылатын есептеу әдістері мен болжамдар, бастапқы деректер туралы ақпарат, соның ішінде күтілетін несиелік шығынның үлгілеріне болжамдық ақпараттың Қормен енгізілу әдісінің түсіндірмесі келтірілген.

Несие ұсыну бойынша міндеттемелер. Қор несие ұсыну бойынша міндеттемелерді шығарады. Мұндай міндеттемелер - елеулі кері өзгерістерге жауап ретінде ғана қайтарылуы мүмкін болатын міндеттемелерді немесе қайтарымсыз міндеттемелерді білдіреді. Бастапқыда мұндай міндеттемелер - әдетте алынған сыйақы сомасымен расталған әділ құны бойынша көрініс табады. Аталған сома - егер Қор несие келісімін жасайды және несие ұсынылғаннан кейін қысқа кезеңнің барысында оны іске асыруды жоспарламайды деген ықтималдық бар болған жағдайда, несие ұсыну бойынша міндеттемені қоспағанда, міндеттемелердің қолданылу мерзімі барысында желілік әдіспен амортизацияланатын несие ұсыну бойынша міндеттемені байланысты мұндай комиссиялық табыстар келешек кезеңдердің табыстары ретінде есепке алынады және бастапқы мойындау барысында несиенің теңгерімдік құнына енгізіледі. Әрбір есепті кезеңнің соңында міндеттемелер (i) бастапқы мойындау сәтіндегі соманың амортизацияланбаған қалдығы плюс (ii) күтілетін несиелік шығынның үлгісі негізінде анықталған шартты резервтің сомасы ретінде бағаланады, егер міндеттеме нарықтық мөлшерлемеден төмен пайыздық мөлшерлеме бойынша несие ұсынадан тұрмайтын болса, онда міндеттеменің көлемі осындай екі соманың үлкеніне тең болады. Несие ұсыну бойынша міндеттемелердің теңгерімдік құны міндеттеме болып табылады. Несие мен пайдаланылмаған міндеттемені қамтитын шарттарға қатысты, егер Қор несие компоненті бойынша және пайдаланылмаған несие компоненті бойынша күтілетін несиелік шығынды бөлек сәйкестендіре алмайтын болса, пайдаланылмаған міндеттеме бойынша күтілетін несиелік шығын несие бойынша шығынға арналған бағалау резервімен бірге мойындалады. Жалпы күтілетін несиелік шығындардың – несиенің жалпы теңгерімдік құнынан асатын сомасындағы күтілетін несиелік шығын міндеттеме ретінде мойындалады.

Қаржылық кепілдіктер. Қаржылық кепілдіктер Қордан - аталған дебитор борыштық құралдың бастапқы немесе түрлендірілген шарттары бойынша уақытылы төлем жасамаған жағдайда келтірілген шығындар кепілдіктерін ұстаушыға өтеп беру бойынша белгілі төлемдерді жүзеге асыруды талап етеді. Бастапқыда қаржылық кепілдіктер - әдетте алынған сыйақы сомасымен расталған әділ құны бойынша көрініс табады. Аталған сома кепілдіктің қолданылу мерзімі барысында желілік әдіспен амортизацияланады. Әрбір есепті кезеңнің соңында міндеттемелер (i) күтілетін несиелік шығын үлгісінің пайдаланылуымен анықталған кепілдік бойынша шығынға арналған бағалау резерві мен (ii) бастапқы мойындау барысында көрініс тапқан соманың қалған амортизацияланбаған қалдығының сомасының үлкені бойынша бағаланады. Сонымен қатар, қаржылық жағдайы туралы есепте актив ретінде көрініс табатын сыйақы бойынша дебиторлық берешекке қатысты, күтілетін несиелік шығын бойынша бағалау резерві мойындалады.

Міндеттемелерді орындау бойынша кепілдіктер. Міндеттемелерді орындау бойынша кепілдіктер дегеніміз - егер шарт бойынша екінші тарап шартта көзделген міндеттемені орындамайтын болса, өтемақының алынуын көздейтін шарттар. Несие шартына қосымша ретінде мұндай шарттар шартта көзделген міндеттеменің орындалмау тәуекелін табыстайды. Бастапқыда міндеттемелерді орындау бойынша кепілдіктер - әдетте алынған сыйақы сомасымен расталған әділ құны бойынша көрініс табады. Бұл сома шарттың қолданылу кезеңі барысында желілік әдіспен амортизацияланады. Әр есепті кезеңнің соңында міндеттемелерді орындау бойынша кепілдік шарттары (i) бастапқы мойындау сомасының амортизацияланбаған қалдығы мен (ii) келтірілген құнына дейін дисконтталған, есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша шартты реттеу үшін қажет шығындардың үздік бағасының сомалары үлкені бойынша бағаланады. Егер Қорда міндеттемелердің орындалу кепілдігі шарттарын реттеу үшін төленген сомаларды өтеп беру үшін клиентке жүгінудің шартта көзделген құқығы бар болса, мұндай сомалар кепілдік бойынша бенефициарға шығындар өтемін табыстаудан кейін актив ретінде мойындалуы тиіс. Мұндай төлемдер пайдадағы немесе шығындағы комиссиялық табыстың құрамында мойындалады.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Сату және кері сатып алу шарттары бойынша мәмілелер, құнды қағаздардың қарыздары. Контрагентке кредитордың табыстылығын іс жүзінде қамтамасыз ететін сату және кері сатып алу шарттары («репо шарттары») бойынша мәмілелер құнды қағаздардың қамтамасыз етуіне қаражат тарту операциялары ретінде қарастырылады. Сату және кері сатып алу шарттары бойынша сатылған құнды қағаздарды мойындау тоқтатылмайды. Құнды қағаздарды қаржылық жағдай туралы есептің «Репо шарттары бойынша дебиторлық берешек» бабына қайта жіктеу - қабылдаушы тарапта шарт бойынша немесе қалыптасқан тәжірибеге сәйкес осындай құнды қағаздарды сату немесе қайта кепілге салу құқығы бар болған кезде жүргізіледі. Тиісті міндеттемелер «Басқа банктерге арналған қаражаттар» немесе «Өзге қарыз қаражаттары» жолағы бойынша көрініс табады.

Іс жүзінде Қорға кредитордың табыстылығын қамтамасыз ететін, кері сату міндеттемесі бар («кері репо») шарттар бойынша мәміле арқылы сатып алынған құнды қағаздар - контрагентке қарай, «Басқа банктерге арналған қаражаттар» немесе «Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер» ретінде көрініс табады. Контрагентпен алынған пайыздық және дивидендік табысқа түзетілген кері өтеуін төлеп алу бағасы мен сату бағасының арасындағы айырма пайыздық табыс ретінде мойындалады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша репо шартының бүкіл қолданылу мерзімі барысында есептеледі.

Тиянақталған сыйақы үшін қарыз ретінде контрагенттерге ұсынылған құнды қағаздар қаржылық жағдай туралы есептің бастапқы бабындағы қаржылық есептілікте көрініс табуын жалғастырады, бірақ контрагентте шарт бойынша немесе қалыптасқан тәжірибеге сәйкес аталған құнды қағаздарды сату немесе қайта кепілге салу құқығы болатын жағдайларды қоспағанда. Мұндай жағдайларда оларды қайта жіктеу бөлек бапта жүргізіледі. Тиянақталған сыйақы үшін қарыз ретінде алынған құнды қағаздар қаржылық есептілікте көрініс таппайды, бірақ олар үшінші тұлғалармен сатылатын жағдайларды қоспағанда. Мұндай жағдайларда осындай құнды қағаздарды сатып алу мен сатудан қаржылық нәтиже «Саудалық құнды қағаздармен операциялар бойынша шығындарды шегергендегі табыс» жолағы бойынша бір жылдағы пайданың немесе шығынның құрамында көрініс табады. Құнды қағаздарды қайтару бойынша міндеттеме «Өзге қарыз қаражаттары» жолағының құрамында әділ құны бойынша көрініс табады.

Сату және кері сатып алу шарттары бойынша сатылған құнды қағаздарды жіктеудің негізінде Қор репо шарттары бойынша дебиторлық берешекті келесі бағалау санаттарының біріне жатқызады: амортизациялық құны бойынша, өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік. Инвестициялық жылжымайтын мүлік - құнсыздану бойынша резерв пен жиналған амортизацияның шегерілуімен бастапқы құны бойынша көрініс табады (тиісті жағдайларда). Инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздану белгілері болған жағдайда Қор өтелетін соманы бағалауды жүргізеді, ол - сатуға арналған шығындардың шегерілуімен, пайдалану құндылығы мен әділ құнының сомасының үлкені ретінде анықталады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктің теңгерімдік құнының - өтелетін сомаға дейін азаюы бір жылдағы пайдада немесе шығында көрініс табады. Алдыңғы жылдарда көрініс тапқан құнсызданудан шығын қалпына келтіріледі, егер де кейіннен активтің өтелетін құнын анықтау үшін пайдаланылған бағалауларда өзгеріс орын алған болса.

Кейінгі жұмсалымдар - Қор олармен байланысты келешек экономикалық пайда алады және олардың құны сенімді түрде бағалануы мүмкін деген жоғары деңгейдегі ықтималдық болған кезде ғана капиталдандырылады. Жөндеу мен ағымдағы қызмет көрсетуге арналған барлық өзге шығындар - олардың туындау шамасына қарай шығындар ретінде есепке алынады. Егер инвестициялық жылжымайтын мүліктің меншік иесі оны иемденетін болса, онда мұндай мүлік «Негізгі құралдар» санатына ауыстырылады.

Негізгі құралдар. Негізгі құралдар құнсыздану бойынша резервті және жинақталған тозуды шегеріп тастағандағы құн бойынша көрсетіледі (қажет болған жағдайда).

Кішігірім жөндеу және техникалық қызмет көрсету бойынша шығындар пайда болған кезде есепке алынады. Негізгі құралдардың ірі компоненттерін ауыстыру бойынша шығындар кейіннен ауыстырылған компоненттерді есептен шығарумен капиталдандырылады.

Әрбір есептік кезеңнің соңында басшылық негізгі құралдардың құнсыздану белгілерінің бар-жоғын анықтайды. Құнсыздану белгілері болған жағдайда, басшылық өтелетін құнды бағалайды. Бұл құн оны пайдалану нәтижесінде алатын құн мен сату шығындарын шегергенде, активтің барынша әділ құны ретінде белгіленеді. Теңгерімдік құн өтелетін құнға дейін төмендейді, ал құнсызданудан болған шығын бір жыл ішіндегі табыс не шығындарға жатқызылады. Алдыңғы кезеңдердегі қандай да бір активтер үшін көрсетілген құнсызданудан болған шығын, ол активтерді пайдалану нәтижесінде алынған бағалы немесе сату шығындарын шегергенде, оның әділ құнын анықтау үшін пайдаланылатын бағаларды өзгертуде орын алғанда қалпына келтіріледі.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Теңгерімдік құнды түсімдер сомасымен салыстыру арқылы анықталатын шыққан пайда және шығындар бір жыл ішіндегі пайдадағы және шығындарға басқа операциялық табыс және шығындар құрамында көрсетіледі.

Амортизация. Жер амортизациялауға жатпайды. Негізгі құралдар бойынша амортизация желілік әдісті, яғни бағаны активтерді пайдалы пайдаланудың келесі есептік мерзімдер ішінде қалдық құнға дейін тең төмендету арқылы есептеледі:

	Пайдалы пайдалану мерзімі (жыл саны)
Гимараттар	100 жылға дейін
Машиналар және жабдық	10 жылға дейін
Көлік құралдары	7 жылға дейін
Басқа	10 жылға дейін

Активтің қалдық құны – бұл активті пайдалы пайдалану мерзімінің соңына және активті пайдалы пайдалану мерзімінің соңына тән күйге жеткен жағдайда да, Қор ағымдағы сәтке істен шығуға шамаланатын шығындарды алып тастағаннан кейін алатын есептік сома. Активтердің қалдық құны және оларды пайдалы пайдалану мерзімі әрбір есептік кезеңнің соңында қайта қарастырылады және, қажет болса, түзетіледі.

Материалдық емес активтер. Қордың материалдық емес активтері белгілі бір пайдалы пайдалану мерзіміне ие және, негізінен, капиталдандырылған бағдарламалық қамтамасыздандыруды және лицензияларды қамтиды. Бағдарламалық қамтамасыздандыруға сатып алынған лицензиялар осы бағдарламалық қамтамасыздандыруды сатып алуға және енгізуге кеткен шығындар негізінде капиталдандырылады. Қосымша экономикалық пайда сомасы шығындардан асып түседі деп күтілсе, Қор бақылайтын, сәйкестендірілетін және бірегей бағдарламалық қамтамасыздандырумен тікелей байланысты жасалымға кеткен шығындар материалдық емес активтер ретінде көрсетіледі. Капиталдандырылған шығындар Қордың бағдарламалық қамтамасыздандыруды жасаушыларды ұстауға жұмсалатын шығындарды және үстеме шығындардың тиісті үлесін қамтиды. Бағдарламалық қамтамасыздандырумен (мысалы, оған қызмет көрсетумен) байланысты барлық өзге шығындар олардың пайда болуына қарай ескеріледі. Капиталдандырылған бағдарламалық қамтамасыздандыру 5 жыл шамасында күтілетін пайдалы пайдалану мерзімі ішінде желілік әдіспен амортизацияланады.

Операциялық жалдау. Қор жалдаушы ретінде әрекет еткенде және жалға беруші жалдау объектілеріне иелік етуден тәуекелдер не пайданы Қорға бермеген жағдайда, операциялық жалдау шарттары бойынша төлемдердің жалпы сомасы жалдау мерзімі ішінде бірқалыпты есептен шығару әдісін пайдалана отырып, жыл ішіндегі пайдада немесе шығында (жалдау бойынша шығындар) көрсетіледі.

Басқа шарттарға кіріктірілген жалдау егер (а) шартты орындау нақты активті немесе активтерді пайдаланумен байланысты болса және (б) шарт активті пайдалану құқығын беруді қарастырған жағдайда бөліп көрсетіледі.

Активтер операциялық жалдауға тапсырылған кезде, алынатын жалдау бойынша төлемдер жалдау мерзімі ішінде бірқалыпты есептен шығару әдісін пайдалана отырып, жалдаудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек. Қор жалға беруші ретінде әрекет еткенде және жалдау объектілеріне иелік етуден тәуекелдер және пайда жалдаушыға берілетін жағдайда, жалға берілетін активтер қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек ретінде көрсетіледі және келешек жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша есепке алынады. Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бастапқыда жалдау қатынастарының күніне (жалдау мерзімінің басталуы) анықталған дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, жалдау қатынастары пайда болған күнге көрсетіледі (жалдау қатынастарының басталу күні деп қай күннің ертерек келетініне байланысты жалдау шарты жасалған күн немесе тараптар негізгі жалдау шарттары бойынша міндеттемелерді қабылдаған күн есептеледі).

Дебиторлық берешектің жалпы сомасы және келтірілген құн арасындағы айырма алынбаған қаржылық табыс болып келеді. Бұндай табысты мойындау жалдау мерзімі ішінде таза инвестициялар (салық салғанға дейін) әдісін пайдалану отырып орындалады, таза инвестициялар әдісі жалдау шартының күшіне ие болғандағы толық кезеңі ішінде тұрақты табыстылық нормасын шамалайды. Жалдау қатынастарын ұйымдастырумен тікелей байланысты қосымша шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасына енгізіледі және жалдау кезеңінде мойындалатын табыс сомасын азайтады. Жалдау бойынша қаржылық табыстар жыл ішіндегі өзге операциялық табыс құрамында пайдада немесе шығында көрсетіледі.

Несиелік шығын бойынша бағалау резервін мойындау болжалды несиелік шығынның жалпы моделіне сәйкес орындалады. Болжалды несиелік шығын амортизацияланған баға бойынша бағаланатын несиелер және алғытөлемдерге да белгіленеді және қаржылық жалдау шарттарына сәйкес белгіленген пайыздық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған күтілетін ақша ағындарының көрсетілген құнына дейінгі дебиторлық берешектің теңгерімдік құнын есептен шығаруға арналған бағалау резервін есептеу арқылы мойындалады. Есептік келешек ақша ағындары жалға берілетін активтерді алу және сату нәтижесінде пайда болуы мүмкін ақша ағындарын көрсетеді.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Сатуға арналған айналымнан тыс активтер (немесе шығарылатын топтар) Айналымнан тыс активтер және айналымнан тыс не айналым активтерінен тұруы мүмкін шығарылатын топтар, олардың теңгерімдік құндары, негізінен, есептік кезең аяқталғаннан кейін 12 ай ішінде сату (соның ішінде сол активтерді ұстап тұрған еншілес компанияны бақылау құқығынан айырылу) арқылы өтелген жағдайда, қаржылық жағдай туралы есепте «Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер» ретінде көрсетіледі. Активтерді қайта жіктеу үшін келесі талаптардың барлығын орындау қажет: (а) активтер оларды қазіргі күйінде шұғыл сатуға дайын; (б) Қор басшылығы сатып алушыны іздеу бойынша қолданыстағы бағдарламаны бекітіп, оны жүзеге асыруды бастады; (в) активтерді негізделген баға бойынша сатуға арналған белсенді маркетинг жүргізіліп жатыр; (г) сату бір жыл ішінде іске асады деп күтілуде және (д) сату жоспарына елеулі өзгеріс енгізу немесе оны тоқтату болжалмаған. Ағымдағы есептік кезең бойынша қаржылық жағдай туралы есепте сатуға арналған болып жіктелген айналымнан тыс активтер немесе шығарылатын топтар ағымдағы есептік кезеңнің соңына жіктеуге сәйкестендіру мақсатында қаржылық жағдай туралы салыстырмалы есепте қайта жіктелмейді және көрсетілген формасын өзгертпейді.

Шығарылатын топ бір сату операциясы кезінде бірыңғай топпен сату немесе басқа да тәсілмен шығарылатын активтер (айналымдық және айналымнан тыс) тобы, сондай-ақ сол операция кезінде берілетін активтермен тікелей байланысты міндеттемелер болып табылады.

Сатуға арналған шығарылатын топтар, тұтастай алғанда, сату бойынша шығындарды шегергендегі ең аз теңгерімдік құн және әділ құн бойынша бағаланады. Сатуға арналған негізгі құралдар амортизацияланбайды.

Қарыз қаражаттары. Қарыз қаражаттары контрагенттер Қорға ақшалай қаражаттарды немесе өзге активтерді берген сәттен бастап көрсетіледі. Туынды емес қаржылық міндеттемелер амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Қор өзіндік берешекті иеленсе, бұл міндеттеме қаржылық жағдай туралы есептен алынып тасталады, ал міндеттеменің теңгерімдік құны мен төленген сома арасындағы айырма берешекті реттеуден пайда болған табыс немесе шығындар құрамына кіргізіледі.

Шығарылған борыштық құнды қағаздар. Шығарылған борыштық құнды қағаздарға Қор шығарған облигациялар жатады. Борыштық құнды қағаздар амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Қор өзінің шығарған борыштық құнды қағаздарын иеленсе, олар қаржылық жағдай туралы есептен алынып тасталады, ал міндеттеменің теңгерімдік құны мен төленген өтеу арасындағы айырма берешекті мерзімінен бұрын реттеуден пайда болған табыс құрамына кіргізіледі.

Субсидиялау бағдарламалары. Субсидиялау әртүрлі мемлекеттік бағдарламалар мақсаттары үшін Қазақстан Республикасы Үкіметі берген қаржыландыру немесе жауапты органның қаржыландыруы болып табылады. Қор субсидиялау бағдарламалары бойынша агент ретінде әрекет етеді. Үкіметтен алынған қаржыландыру қаражат өтелген сәтке дейін субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттеме ретінде танылады. Қаржыландыру Үкімет субсидиялаған жобалар үшін төлеу ретінде жергілікті банктерде орналастырылады. Қор өзіндік қаржыландыруды жергілікті банктерге берген кезде, төлеу мемлекеттік қаржыландыру алынғанға дейін субсидиялау бағдарламалары бойынша дебиторлық берешек ретінде ескеріледі.

Туынды қаржы құралдары. Туынды қаржы құралдары, соның ішінде валюта айырбастау келісімшарттары, келешек пайыздық мөлшерлеме туралы келісімдер, валюталық және пайыздық своптар әділ құн бойынша көрсетіледі.

Барлық туынды құралдар, олардың әділ құны оң болса, активтер ретінде, ал құралдардың әділ құны теріс болса, міндеттемелер ретінде ескеріледі. Құнсыздану шығындардың объективті белгілерінің бар-жоғын анықтау үшін Қор амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін несиелерге арналған негізгі критерийлерді қолданады. Қор хеджерлеу есебін қолданбайды.

Тәуекелдері және экономикалық сипаттамалары негізгі шарт тәуекелдерімен және экономикалық сипаттамаларымен тығыз байланысты болмаса, басқа қаржылық құралдарға кіріктірілген кейбір туынды құралдар негізгі шарттан бөлінеді.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Пайдаға салынатын салық. Қаржылық есептемеде қолданыстағы және есептік кезеңнің соңына шын мәнінде күшіне енген салық мөлшерлемелерін және заңнамалық нормаларды пайдалана отырып, заңнама талаптарына сәйкес салық салу бойынша шығындар көрсетілген. Пайдаға салынатын салық бойынша шығындар ағымдағы салықтар бойынша шығындарды және кейінге қалдырылған салықтар бойынша шығындарды қамтиды және олар осы немесе басқа кезеңдегі жиынтық табыс құрамында немесе тікелей капиталда көрсетілген операцияларға жатқызылатындықтан, өзге жиынтық табыс құрамында немесе тікелей капиталда көрсетілмеуі тиіс болса, жыл ішіндегі пайдада немесе шығында көрсетіледі.

Ағымдағы салық ағымдағы және алдыңғы кезеңдердегі салық салынатын пайдаға немесе шығындарға қатысты салық органдарына төлеуге немесе салық органдарының өтеуіне күтілетін пайдаға салынатын салық сомалары негізінде есептеледі. Қаржылық есептеме тиісті салық декларацияларын бергенге дейін бекітілсе, салық салынатын пайда немесе шығын бағалау көрсеткіштеріне негізделеді. Пайдаға салынатын салықты қоспағанда, салықтар бойынша өзге шығындар өкімшілік және өзге операциялық шығындар құрамында көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салық кейінге қалдырылған салық шығындарына және активтер мен міндеттемелердің салық салынатын базасы мен олардың қаржылық жағдай туралы есептегі теңгерімдік құны арасындағы уақытша айырмаларға қатысты теңгерімдік міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі. Бастапқы мойындау үшін алынып тастауға сәйкес, бизнесті біріктіру нәтижесінде пайда болатын бастапқы мойындау жағдайларын қоспағанда, бастапқы мойындау кезіндегі мәміле бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға да әсер етпесе, активті немесе міндеттемені бастапқы мойынған кезде туындайтын уақытша айырмаларға қатысты кейінге қалдырылатын салық ескерілмейді. Кейінге қалдырылған салық салу бойынша активтер мен міндеттемелер, қолданылатын немесе есептік кезеңнің соңына шын мәнінде қолданылатын және, күтілетіндей, уақытша айырмалар немесе кейінге қалдырылған салық шығындары іске асырылатын кезде қолданылатын салық салу мөлшерлемелерін пайдалана отырып белгіленеді.

Бастапқы мойындау үшін алынып тастауға сәйкес, бизнесті біріктіру нәтижесінде пайда болатын бастапқы мойындау жағдайларын қоспағанда, бастапқы мойындау кезіндегі операция бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға да әсер етпесе, активті немесе міндеттемені бастапқы мойынған кезде туындайтын уақытша айырмаларға қатысты кейінге қалдырылатын салық ескерілмейді. Кейінге қалдырылған салық салу бойынша активтер мен міндеттемелер, қолданылатын немесе есептік кезеңнің соңына шын мәнінде қолданылатын және, күтілетіндей, уақытша айырмалар немесе кейінге қалдырылған салық шығындары іске асырылатын кезде қолданылатын салық салу мөлшерлемелерін пайдалана отырып белгіленеді.

Салық салынатын базаны азайтатын уақытша айырмалар бойынша кейінге қалдырылған салық активтері және кейінге қалдырылған салық шығындары тек осыған қатысты салық салынатын уақытша айырмалар пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайда алу ықтималдығының шамасына сәйкес көрсетіледі.

Белгіленбеген салық позициялары. Қордың белгіленбеген салық позицияларын әрбір есептік кезеңнің соңында басшылық бағалайды. Салық органдары Қордың салық позициясымен келіспеген жағдайда, басшылық қосымша салық міндеттемелерінің пайда болуы мүмкін деп есептегенде, салықтарға қатысты көрсетілетін міндеттемелер ескеріледі. Мұндай бағалау қолданыста болған немесе есептік кезеңнің соңына шын мәнінде күшіне енген салық заңнамасына және кез келген белгілі сот қаулысына немесе ұқсас мәселелер бойынша өзге шешімге түсінік берудің негізінде орындалады. Пайдаға салынатын салықты қоспағанда, айыппұлдар, өсімақылар және салықтар бойынша міндеттемелер басшылықтың есептік кезеңнің соңына міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығындарды ең жақсы бағалау негізінде көрсетіледі.

Міндеттемелер және аударымдар бойынша резервтер. Міндеттемелер және аударымдар бойынша резервтер мерзімі немесе сомасы белгіленбеген, қаржылық емес сипаттағы міндеттемелер болып келеді. Резервтер Қорда есептік күнге дейін пайда болған міндеттемелер (құқықтық немесе қалыптасқан іскерлік тәжірибеден шығатын) болған жағдайда қаржылық есептемеде көрсетіледі. Бұл ретте осы міндеттемелерді орындау үшін Қорға экономикалық ресурстардың жылыстауы қажет болуының және міндеттемелер сомасы жеткілікті дәлдік шамасы арқылы бағалануының ықтималдығы жоғары.

Пайдаға салынатын салықты немесе төлеу бойынша міндеттің пайда болуына дейінгі кезеңге қатысты ақпарат негізінде реттеуші органдар белгілейтін алымдарды қоспағанда, салық сияқты міндетті төлемдер мен аударымдар заңнамада міндетті төлемді төлеу бойынша міндетке алып келетін міндеттеме ретінде анықталатын, міндетті төлемнің пайда болуына алып келетін міндеттеуші оқиға пайда болған кезде міндеттемелер ретінде мойындалады. Міндетті төлемді төлеу міндеттеуші оқиға орын алғанға дейін орындалса, бұл төлем ретінде танылады.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Жеткізушілермен есеп айырысу және өзге де кредиторлық берешек. Кредиторлық берешек және өзге кредиторлық берешек контрагенттер міндеттемелерін орындаған кезде мойындалады және амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

Акционерлік капитал. Дивидендтері басшылықтың қалауы бойынша жарияланатын қарапайым акциялар меншікті қаражат ретінде көрсетіледі. Жаңа акциялар эмиссиясына тікелей қатысты қосымша шығындар меншікті қаражат құрамында түсімнің азаюы (салықты қоспағанда) ретінде көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құны шығарылған акциялардың атаулы құнынан асатын сома меншікті қаражат құрамында эмиссиялық табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер. Дивидендтер капиталда олар жарияланған кезеңде көрсетіледі. Есептік кезең аяқталғаннан кейін, алайда қаржылық есептемені шығаруға бекіткенге дейін жарияланған барлық дивидендтер туралы ақпарат «Есептік мерзім аяқталғаннан кейінгі жағдайлар» ескертпесінде көрсетіледі. Пайданы үлестіру және оның өзге жұмсалыуы Қазақстан заңнамасының талаптарына сәйкес дайындалған бухгалтерлік есептілік негізінде жүзеге асады. Қазақстан заңнамасының талаптарына сәйкес, пайданы үлестіру Қазақстан заңнамасының талаптарына сай дайындалған қаржылық есептілік бойынша ағымдағы жылдағы таза пайда негізінде жүргізіледі.

Пайыздық табыс және шығындарды мойындау. Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындардан басқа барлық борыштық құралдар бойынша пайыздық табыс және шығындар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, есептеу әдісі негізінде көрсетіледі. Мұндай есептеу пайыздық табыс пен шығындарға шарт тараптары төлеген және алған және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын барлық комиссиялар мен алымдарды, мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ барлық өзге сыйақылар мен жеңілдіктерді қосады. Атаулы пайыздық мөлшерлеме негізінде есептелген, пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдар бойынша пайыздық табыс «Өзге ұқсас табыс» бабында пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемеге қатысты комиссиялар қаржылық активті қалыптастырумен немесе қаржылық міндеттемені шығарумен байланысты алынған немесе төленген комиссияларды қамтиды (мысалы, несиеге қабілеттілікті бағалау, кепілдіктерді немесе қамтамасыз етуді бағалау, құралды беру шарттарын реттеу және мәміле бойынша құжаттарды өңдеу бойынша комиссиялық сыйақылар). Қор нақты несиелік келісім жасау және қарызды бергеннен кейін қысқа мерзім ішінде оны сатуды жоспарламайтындығы жөніндегі ықтималдылық болса, Қор нарықтық мөлшерлемелер бойынша қарыз беру міндеттемесі үшін, шығару үшін алған комиссиялар тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылады. Қор несие беру бойынша міндеттемені пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемеге жатқызбайды.

Құралған немесе сатып алынған несиелік-құнсызданған қаржылық активтер бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме күтілетін ақша ағындарын (соның ішінде бастапқы болжалды несиелік шығын) бастапқы мойындау кезіндегі әділ құнға (әдетте сатып алу бағасына сәйкес келеді) дейін дисконттайтын мөлшерлеме болып табылады. Нәтижесінде тиімді пайыз несиелік тәуекелді есепке ала отырып түзетіледі.

Төмендегілерден басқа, пайыздық табыс қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құнға қатысты тиімді пайыздық мөлшерлемесін қолдана отырып есептеледі: (i) құнсыздалған (3-кезең) және пайыздық табыс амортизацияланған құнға қатысты тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып (болжалды несиелік шығын бойынша резервті шегергенде) есептелетін қаржылық активтер; және (ii) несиелік тәуекелді есепке ала отырып түзетілген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизацияланған құнына қатысты пайдаланылатын несиелік-құнсыздалған құрылған немесе сатып алынған қаржылық активтер.

Комиссиялық табыс. Комиссиялық табыс клиент бір уақытта Қор көрсеткен қызметтерден пайданы алғанда және оны қолданған кезде, көрсетілген қызметтер фактісі бойынша бірқалыпты есептен шығару әдісін пайдалану арқылы кезең ішінде көрсетіледі. Ауыспалы сыйақы басшылықтың шешіміне сәйкес оған қатысты елеулі түзетпе жасаудың жоғары ықтималдығы жоқ сомада ғана көрсетіледі.

Өзге комиссиялық табыс Қор атқару міндеттемелерін әдетте тиісті операцияны жүргізгеннен кейін орындаған кезде көрсетіледі. Алынған немесе алынуы тиіс комиссиялық сыйақы сомасы ерекшеленетін атқару міндеттемелері ретінде сәйкестендірілген қызметтер бойынша мәміле бағасы болып табылады.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

Шетел валютасын қайта бағалау. Қордың атқарымдық валютасы Қор қызметін жүргізетін негізгі экономикалық аймақ валютасы болып табылады. Қордың атқарымдық валютасы және есептілік ұсыну валютасы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы – теңге болып табылады.

Шетел валютасында көрсетілген операциялар операция жүргізу күніне басым болған айырбас бағамы бойынша көрсетіледі. Шетел валютасында көрсетілген операцияларды өтеуден бағамдық айырмалар сол күнге белгіленген айырбас бағамын пайдалана отырып, жиынтық табыс туралы есепке енгізіледі.

Шетел валютасында көрсетілген ақшалай активтер мен міндеттемелер есептік күнге ҚРҰБ-ның ресми айырбас бағамын пайдалана отырып теңгеге көшіріледі. Шетел валютасындағы ақшалай емес активтер мен міндеттемелер және операциялар операция жүргізу күніне ҚРҰБ-ның айырбас бағамы бойынша көрсетіледі. Жыл соңына айырбас бағамы бойынша қайта есептеу бастапқы құн бойынша бағаланатын ақшалай емес баптарға қолданылмайды. Бағамдық айырбастан келетін пайда және шығын жиынтық табыс туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шетел валютасындағы шоттар бойынша қалдықтарды қайта есептеуде пайдаланылған ресми айырбас бағамы 1 АҚШ долларына 384,2 теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ долларына 332,33 теңге). 2015 жылғы 20 тамызда Қазақстан Республикасы Үкіметі ҚРҰБ-мен бірлесіп валюталық дәлізді алып тастау және теңгені еркін өзгермелі айырбастау бағамына көшіру туралы шешім қабылдады.

Қызметкерлерді ұстау бойынша шығындар және олармен байланысты аударымдар. Жалақы төлеу бойынша шығындар, мемлекеттік зейнетақы қорына және әлеуметтік сақтандыру қорына төленетін жарналар, төленген жыл сайынғы демалыстар мен сырқаттық бойынша қағаздар, сыйақылар және ақшалай емес жеңілдіктер Қор қызметкерлері сәйкес қызметтерді көрсетулеріне қарай есептеледі. Белгіленген жарналармен мемлекеттік жоспарға сәйкес төлемдерден басқа, Қордың зейнетақы төлеу бойынша немесе соған ұқсас төлем жасау бойынша қандай да болсын құқықтық немесе қалыптасқан іскерлік тәжірибеден шығатын міндеттемелері жоқ.

Сегментті есептілік. Сегменттер бойынша есептілік операциялық шешімдер қабылдайтын Қор басшылығына ұсынылатын ішкі есептілікке сәйкес жасалады. Сегмент бойынша табыс, қаржылық нәтиже немесе активтер жалпы табыс көлемі, жалпы қаржылық нәтиже немесе барлық сегменттердің жиынтық активтерінің кемінде он пайызын құрайтын болса, сегментті жеке ашып көрсету қажет.

Қаржылық жағдай туралы есеп баптарын өтімділік тәртібінде көрсету. Қорда операциялық кезең нақты белгіленбегендіктен, Қор қаржылық жағдай туралы есепте айналым және айналымнан тыс активтерді, ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді міндеттемелерді жеке көрсетпейді. Оның орнына активтер және міндеттемелер өтімділік тәртібінде көрсетіледі. Болжалды өтеу мерзімі бойынша қаржылық құралдар талдауы 31-ескертпеде келтірілген, төмендегі кестеде 31-ескертпеде берілген талдауға енгізілмеген баптар бойынша есептілік кезеңі аяқталғаннан кейін 12 айдың өтуіне дейін немесе кейін төлеуге немесе өтеуге күтілетін сомалар туралы ақпарат берілген.

3 Есеп саясаты қағидаттарының қысқаша мазмұны (жалғасы)

	2018 ж. 31 желтоқсан, дүйсенбі			2017 ж. 31 желтоқсан, жексенбі		
	Төлеуге/өтеуге күтілетін сомалар			Төлеуге/өтеуге күтілетін сомалар		
	есептік кезең аяқталғаннан кейінгі 12 ай ішінде	есептік кезең аяқталғаннан кейінгі 12 айдан кейін	Барлығы	есептік кезең аяқталғаннан кейінгі 12 ай ішінде	есептік кезең аяқталғаннан кейінгі 12 айдан кейін	Барлығы
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>						
АКТИВТЕР						
Негізгі қаражат	698,007	1,581,478	2,279,485	262,699	2,234,488	2,497,187
Материалдық емес активтер	115,871	112,283	228,155	110,031	182,643	292,674
Ағымдағы салық міндеттемелері бойынша алғытөлем	4,537,665	6,752,444	11,290,109	5,277,875	8,490,118	13,767,993
Өзге активтер	1,268,949	-	1,268,949	545,997	-	545,997
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	396,747	-	396,747	1,360,967	-	1,360,967
МІНДЕТТЕМЕЛЕР						
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	1,279,281	-	1,279,281	6,065,416	-	6,065,416
Өзге міндеттеме	546,123	-	546,123	422,920	-	422,920

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдаулар

Қор есеп сомасында және активтердің теңгерімдік құнына және келесі қаржы жылындағы міндеттемелерде көрсетілгендерге ықпал ететін бағалау мен жорамалдарды жүргізеді. Бағалаулар мен жорамалдар басшылық тәжірибесі мен басшылықтың пікірі бойынша ағымдық міндеттемелер тұрғысында негізді болып табылатын келешек оқиғаларға қатысты күтулерді қоса алғанда басқа да факторлар негізінде тұрақты талданады. Есептік саясатты қолдану процесінде басшылық сондай-ақ кәсіби пайымдамалар мен бағалауды пайдаланады. Қаржылық есепте көрсетілетін сомалар мен нәтижесі келесі қаржылық жылдың бойындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын түзетудегі маңызды бағаларға барынша елеулі ықпал етеді, олар мыналарды қамтиды:

Қызметтің үздіксіздігі. Басшылық осы қаржылық есепті қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде дайындаған. Аталған пайымдауды жасау кезінде басшылық Қордың қаржылық жағдайын, ағымдағы ниетін, операцияларының табыстылығын және қаржылық ресурстарға қол жеткізуін есепке алған.

Күтілген несиелік шығындарды бағалау. Қор қаржылық мекемелердегі өзінің несиелік қоржыны мен қаражатының құнсыздану мөнін тұрақты негізде талдап отырады. Күтілген несиелік шығындардың бағалауы – елеулі бағалау және оны алу үшін бағалау әдістемесі, үлгілер және бастапқы деректер пайдаланылады. Күтілген несиелік шығындарды бағалау әдістемесінің егжей-тегжейі 31-қосымшада ашып көрсетілген. Келесі компоненттер несиелік шығындар бойынша бағалау резервіне едәуір әсер етеді: дефолттың анықталуы, несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюы, дефолт ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшырағыштық және дефолт жағдайындағы шығынның көлемі, сондай-ақ макроэкономикалық сценарийлердің үлгілері. Қор күтілген есепті несиелік шығындар мен несие бойынша іс жүзіндегі шығындардың арасындағы алшақтықты азайту мақсатында үлгілер мен үлгілерге арналған бастапқы деректерді тұрақты түрде тексереді және растайды.

2018 жылы Қор қаржы мекемелеріне берілген қарыздар бойынша макроэкономикалық айнымалыларға талдау жүргізген жоқ. Бұл – қаржы мекемелерінің дефолтқа ұшырау ықтималдығына макроэкономикалық айнымалылардың әсер етпейтіндігімен түсіндіріледі, осыған байланысты макроэкономикалық факторлар 100% деңгейінде бекітілген (бұл – әсердің жоқтығын көрсетеді). Қордың активтеріне қатысты мардымсыз болуына байланысты, Қор несиелер мен алғытөлемдер бойынша макроэкономикалық айнымалылардың әсерін талдауды жүргізбейді.

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдаулар (жалғасы)

2018 жылы Қор қаржы мекемелеріндегі қаражаттар және клиенттерге берілетін несиелер мен алғытөлемдер бойынша несие қоржынының 18,936,130 мың теңге сомада құнсыздануынан туындаған шығынды мойындады (2017 ж.: құнсызданудан 6,882,412 мың теңге сомада шығын). 8-ші және 9-шы ескертпелерді қараңыз.

Қаржы мекемелеріндегі қаражат бойынша сезімталдықтың талдауы. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дефолт ықтималдығын бағалаудың 10%-ға ұлғаюы және азаюы – күтілген несиелік шығындар бойынша бағалау резервінің қорытынды сомасының 1,260,300 мың теңгеге ұлғаюына немесе азаюына әкелген болар еді.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайдағы шығындар бойынша бағалау резерві есептеп шығарылған несиелер бойынша іс жүзіндегі шығындардың 10%-ға ұлғаюы немесе азаюы – сол күндегі шығындар бойынша бағалау резервтерінің 412,585 мың теңгеге ұлғаюына немесе азаюына әкелер еді.

Несие тәуекелінің едәуір ұлғаюы. Несие тәуекелінің едәуір ұлғаю деңгейін анықтау үшін Қор есепті күнінде қаржы құралының әрекет ету мерзімі ішінде дефолттың орын алу тәуекелін – бастапқы мойындау күніндегі дефолттың орын алу тәуекелімен салыстырады. Бағалау барысында есепті күніндегі несие тәуекелінің нақты деңгейі емес, несие тәуекелінің салыстырмалы ұлғаюы қарастырылады. Қор бірқатар факторларды, соның ішінде нақты клиенттік қорлардың жосықтық аспектілерін қоса алғанда, шектен тыс шығындар мен күш-жігер жұмсасастан қолжетімді бүкіл негізделген және расталатын болжалды ақпаратты есепке алады. Қор дефолт сәтінә дейін несие тәуекелінің жосықтық белгілерін және тиісті болжалды ақпараттың – бөлек құрал немесе қоржын деңгейінде несие тәуекелін бағалауға енгізілуін анықтайды. 31-ескертпені қараңыз.

Егер қаржы мекемелері бойынша күтілген несие шығындары – бүкіл мерзімдегі күтілген несиелік шығындар ретінде бағаланған болса (яғни, қазіргі сәтте 1-ші кезеңде тұрғандарын және 12-айлық күтілген несиелік шығындар ретінде бағаланатындарын қоса алғанда), 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілген несиелік шығындар бойынша бағалау резерві 7,283,243 мың теңгеге артық болар еді (2018 жылғы 1 қаңтар: 9,430,139 мың теңгеге артық).

Бизнес-үлгіні бағалау. Қаржы активтері бизнес-үлгі негізінде жіктеледі. Бизнес-үлгіге бағалау жүргізген кезде басшылық қаржы құралдарының қоржындары мен біріктіру деңгейін орнату үшін пайымдауды қолданды. Сату операцияларын бағалау кезінде Қор олардың жиілігін, мерзімін және өткен кезеңдердегі құнын, сату себептерін және келешек сатларға қатысты үмітті есепке алады. Несиелік сапаның нашарлауына байланысты әлеуетті шығындарды барынша азайтуға бағытталған сату операциялары «алу үшін ұстау» бизнес-үлгісіне сәйкес келеді деп есептеледі. Несие тәуекелін басқару жөніндегі шаралармен байланысы жоқ, өтеу мерзіміне дейінгі басқа сатулар да «алу үшін ұстау» бизнес-үлгісіне сәйкес келеді, егер де олар сирек жүзеге асырылатын болса немесе жекелеген түрінде және жиынтық түрінде құны бойынша мардымсыз болса. Қор сату операцияларының маңыздылығын – қоржынның қолданылуының орташа мерзімі барысында бизнес-үлгінің бағалауы жүргізілетін қоржынның құнымен сату құнын салыстыру жолымен бағалайды. Сонымен қатар, күйзелістік сценарий болған жағдайда ғана немесе Қормен бақыланбайтын, қайталанатын болып табылмайтын және Қормен бақылана алмайтын бөлек уақиғамен байланысты күтілетін қаржылық активтің сатылуы бизнес-үлгінің мақсатымен байланысы жоқ ретінде қарастырылады және тиісті қаржы активтерінің жіктелуіне әсер етпейді.

«Алу және сату үшін ұстау» бизнес-үлгісі үшін ақша ағындарын алу мақсатында активтердің ұсталу дерегі және активтердің сатылуы – өтімділіктегі қажеттіліктерді басқару, белгілі пайыздық табысқа қол жеткізу немесе есебінен сол активтер қаржыландырылатын міндеттемелердің мерзімімен қаржы активтерінің мерзімін сәйкестікке келтіру секілді, бизнес-үлгінің мақсаттарына қол жеткізудің ажырамас бөлігі болып табылады.

Қалдық санаты – бірінші кезекте сату арқылы, пайда алу үшін пайдаланылатын ақша ағындарын іске асыру мақсатында басқарылатын қаржы активтерінің қоржындарын қамтиды. Бұл бизнес-үлгі жиі жағдайларда шартта көзделген ақша ағындарын алумен байланысты болады.

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдаулар (жалғасы)

Ақшалай қаражатты – қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдердің ғана анықтамасына сәйкестікке қатысты бағалау (SPPI) Қаржы активінен ақша ағындарының – қарыздың негізгі сомасы мен пайыздар төлемдерінің ғана анықтамасына сәйкестігін анықтау үшін пайымдауды қолдану қажет.

Қор ақшалай қаражаттың шарттық ағындарының сомасын немесе мерзімін өзгертетін шарт талаптарын анықтады және қарады. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдердің ғана критерийіне сәйкес келеді, егер несие шарттары бойынша оны мерзімінен бұрын өтеу мүмкін болса және мерзімінен бұрын өтеу сомасы қарыз бен есептелген пайыздардың сомасын және шарттың мерзімінен бұрын бұзылғаны үшін негізделген қосымша өтемақыны білдіреді. Актив бойынша қарыз сомасы – қарыз сомасын өтеу есебіне кейінгі төлемдердің, яғни тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі арқылы анықталған пайыздарды ескерусіз төлемдердің шегерілуімен, бастапқы мойындау кезіндегі әділ құнына тең. Бұл ережеден өзгешелік ретінде стандарт та мерзімінен бұрын өтеу элементтері бар құралдарға жол береді, олар қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдердің ғана критерийлеріне сәйкес келу үшін келесі шарттарға сай келуі тиіс: (i) актив сыйлықақымен немесе дисконтпен берілген, (ii) алғытөлем сомасы шарт бойынша атаулы сома мен есептелген пайыздарды және шарттың мерзімінен бұрын бұзылғаны үшін негізделген қосымша өтемақыны білдіреді, және (iii) мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігінің әділ құны бастапқы мойындау сәтінде елеусіз болған.

Ету күнінде SPPI-сынақтан өтпеген және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құжаттардың сипаттамасы 5-ші ескертпеде ұсынылған.

Қаржы активтерін түрлендіру. Қаржы активтері шарттық талаптарына сәйкес түрлендірілетін кезде (мысалы, оларды қайта қараудың нәтижесінде), Қор түрлендірудің елеулі болу-болмауын және ол бастапқы активті мойындауды тоқтатуға және әділ құны бойынша жаңа активті мойындауға өкелуі тиіс болу-болмауын бағалайды. Бұл баға көбінесе тиісті есептік саясатта сипатталған сапалық факторларға негізделеді, және елеулі пайымдаулардың қолданылуын қажет етеді. Атап айтқанда, Қор шешім қабылдаған кезде талаптары қайта қаралған құнсызданған несие шарттарын мойындаудың қажеттілігі бар-жоқтығы туралы және қайтадан мойындалған несиелерді бастапқы мойындау кезінде құнсызданған ретінде қарастырудың қажеттілігі бар-жоқтығы туралы пайымдауды қолданады. Мойындауды тоқтату қажеттілігі туралы шешім – осындай түрлендірудің нәтижесіндегі тәуекелдер мен пайданың, яғни күтілген ақша ағындарының (шартта көзделген ақша ағындарының емес) өзгеру-өзгермеуіне байланысты. Басшылық осындай несиелердің нәтижесінде тәуекелдер мен пайданың өзгермегенін, және тиісінше шын мәнінде барлық осындай түрлендірулер мен несиелердің мойындалуын тоқтату және олардың құнсызданғандар кезеңінен қайта жіктеу орын алмағанын анықтады.

Қорда 52,996,774 мың теңге көлемінде «ЦеснаБанк» АҚ-ға ұсынылған қарыздар бойынша талаптар болды, олар мемлекеттік қаражаттан және АДБ-дан алынған қаражаттан берілген болатын. 2018 жылғы желтоқсанда АДБ қаражатынан 32,591,479 мың теңге көлемінде берілген қарыздар бойынша талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметі, «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ, «ҚазАгро Холдингі» АҚ және «Цесна Корпорациясы» АҚ арасында жасалған 2018 жылғы 19 қыркүйектегі Шекті келісім шарттарына сәйкес қайта құрылымдалды. Аталған қайта құрылымдау аясында «Цеснабанк» АҚ-мен берілген қарыздар бойынша талаптар – 15 жылдық өтеу мерзімімен және 4% мөлшерлемесімен «Цеснабанк» АҚ борыштық облигацияларына алмастырылды. Қор 2018 жылғы желтоқсан айында осы облигацияларды өтеуін төлеп алды.

2019 жылғы 18 қаңтарда екінші шекті келісімге қол қойылып, аталған облигациялар мөлшерлеменің 0.1%-ға дейін түсуі арқылы қайта құрылымдалды. Мемлекеттік қаражаттан берілген қарыздардың қалған бөлігі бойынша 20,499,974 мың теңге сомаға, пайыздық мөлшерлемесін 0,1%-ға дейін төмендету бойынша және түрлендірілген күнінен бастап 15 жылдық өтеу мерзімімен келісімшарттық талаптарды түрлендіру жүргізілді. Екінші қайта құрылымдаудан кейін Қор барлық қарыздар бойынша талап ету құқығынан айырылды, бұл – жоғалтулар деңгейінің (LGD) 55%-дан 70%-ға дейін ұлғаюына өкелді. Қор басшылығы осы қайта құрылымдауды – есепті күнінде түзетуді қажет ететін есепті күннен кейінгі уақиға ретінде есепке алады.

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдаулар (жалғасы)

Қор облигациялардағы қарыздардың түрлендірілуін – елеулі және мойындаудың тоқтатылуын қажет ететін, ескі қаржы құралын мойындау мен жаңасын мойындаудың тоқтатылуын қажет ететін және елеулі ретінде бағалайды. Бірінші кезекте Қор 70% және сәйкесінше 100% шамасына тең LGD және PD коэффициенттерін қолдану жолымен бастапқы қаржы құралының құнсыздану көлемін анықтады. Өрі қарай Қор облигациялардың әділ құнын есептеп шығарды, ол 3,935,983 мың теңгені құрады. Әділ құнын анықтау барысында Қор дисконтталған ақша ағындарының үлгісін пайдаланды және нарықтық мөлшерлемені несие тәуекелінің ескерілуімен нарықтық деректер негізінде 15.45% мөлшерінде анықтады. АДБ қаражатынан берілген қарыздардың осындай түрлендірілуі нәтижесінде, Қор пайда немесе шығын немесе өзге жиынтық табыс туралы есепте 18,040,172 мың теңге көлемінде және капиталдың құрамында 4,920,047 мың теңге көлемінде құнсыздануды мойындады, сондай-ақ капиталдың құрамында 5,904,111 мың теңге сомасында облигацияларды мойындаудан туындаған шығындарды мойындады. 8-ші және 12-ескертпелерді қараңыз.

2017 жылғы 28 сәуірде талап ету құқығын беру туралы жасалған шарт аясында Қор 15,443,912 мың теңге көлеміндегі негізгі қарыз бен 253,529 мың теңге көлеміндегі есептелген сыйақы мөлшерінде «Delta Bank» АҚ-мен берілген несиелерді өтеудің есебіне шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер қоржынын «Delta Bank» АҚ-дан алды. Қор басшылығы талап ету құқықтарын беру күнінде 11,418,676 мың теңге мөлшерінде шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелердің жаңа қоржынының әділ құнын бағалады, бұл – 4,278,421 теңге мөлшерінде аталған несиелерді бастапқы мойындаудан шығынды мойындауға әкелді. Әділ құнын бағалау кезінде өтеу көздерінен күтілген ақша ағындары қарыз алушыларға спецификалық несие тәуекелінің ескерілуімен түзетілген, 14% мөлшеріндегі нарықтық пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталды. 9-шы және 25-ескертпелерді қараңыз.

«Delta Bank» АҚ берешегінің қалған бөлігі 4,152,389 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 4,152,389 мың теңге) және нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлемелер бойынша берілген қарыздар бойынша дисконт болған жоқ (2017 ж.: 4,151,448 мың теңге).

Есептен шығару саясаты. Қор оларды өндіріп алу бойынша барлық дерлік мүмкіндіктерді пайдаланып болып, осындай активтерді өндіріп алуға қатысты үміттің негізсіздігі туралы қорытындыға келгеннен кейін, қаржы активтері тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Өтеуге қатысты негізделген үміт күттірмейтін ақша ағындарын анықтау – пайымдаулардың қолданылуын талап етеді.

Туынды қаржы құралдары мен кейбір өзге қаржы құралдарының әділ құны. Бағалануы – 34-ескертпеде ашылған бақыланатын нарықтық бағалар пайдаланылмайтын жорамалдар негізінде жүзеге асырылатын қаржы құралдарының әділ құны туралы ақпарат.

2014 жылғы желтоқсан айында және 2015 жылғы қазан айында Қор АҚШ долларымен АДБ-дан алынған қарызбен байланысты валюталық тәуекелдерді барынша азайту мақсатында коммерциялық банктермен 5-жылдық своп шарттарын жасады (15-ескертпе). Қор есепті күндегі своп шарттарының әділ құнын бағалады, бұл – 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 12,545,813 мың теңге көлемінде туынды қаржы құралдарының әділ құнын мойындауға әкелді (2017 ж.: 25,193,064 мың теңге) және туынды қаржы құралдарымен жасалған операциялардан 5,941,231 мың теңге көлеміндегі табысты мойындауға әкелді (2017 ж.: шығындар 12,492,609 мың теңге көлемінде). Қор 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл барысында АДБ қарыздары бойынша 8,244,649 мың теңге көлемінде валюталық шығын шекті (2017 ж.: табыс 2,168,832 мың теңге көлемінде).

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойы жалпы сомасы 146,828 мың АҚШ долларына 5-жылдық тиянақталған своп шарттарын мерзімінен бұрын жабу болып өтті (2017 ж.: 116,132 мың АҚШ доллары), осының нәтижесінде туынды қаржы құралдарымен жасалған операциялардан 19,582,304 мың теңге көлемінде табыс мойындалды (2017 ж.: 4,702,293 мың теңге). Коммерциялық банктермен жасалған своп шарттары бойынша Қор жылына үш пайыз төлейді, бұл – 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылда 1,323,944 теңге көлеміндегі шығынға әкелді (2017 жылғы 31 желтоқсан: 1,754,541 теңге). Әділ құнын бағалау барысында Қор Қазақстанның елдік тәуекеліне түзетілген Қазақстан теңгесі мен АҚШ доллары бойынша тәуекелі жоқ мөлшерлемелердің пайдаланылуымен дисконтталған ақша ағындары өдісін қолданды. 14, 23-ші және 33-ескертпелерді қараңыз.

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды бағалаулар мен кәсіби пайымдаулар (жалғасы)

Байланысты тараптармен операциялар мен нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша қаржы құралдарын бастапқы мойындау. Өзінің әдеттегі қызметі барысында Қор байланысты тараптармен операциялар жүргізеді. ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкес қаржы құралдары бастапқыда әділ құны бойынша мойындалуы тиіс. Операциялар нарықтық немесе нарықтық емес пайыздық мөлшерлемелер бойынша жүзеге асырылғанын анықтау үшін осындай операцияларға арналған белсенді нарық болмаған жағдайда, пайымдаулар пайдаланылады. Пайымдаудың негіздемесі – байланысты емес тараптармен операциялардың ұқсас түрлеріне баға белгілеу және тиімді пайыздық мөлшерлемені талдау болып табылады. Байланысты тараптармен операцияларға қатысты шарттар 36-ескертпеде көрініс тапқан.

2014-2015 жылдары Қор «Бәйтерек» ҰБҚ» АҚ-дан 20 жыл өтеу мерзімімен 0.15% жылдық мөлшерлеменен 200 миллиард теңге көлемінде қаражат алды. Қарыз қаражаттарының әділ құнын бағалау барысында Қор басшылығы 20 жылға экстраполяцияланған 10 жылдық мемлекеттік облигациялар бойынша қисық табыстылықтан алынған жылдық базистік мөлшерлемені пайдаланды.

2014-2015 жылдары 200 миллиард теңге көлемінде алынған қаражат 20 жыл өтеу мерзімімен 2% жылдық мөлшерлеменен коммерциялық банктерде толық орналастырылды. Банктерге берілген қарыздың әділ құнын бағалау барысында Қор басшылығы әрбір несиелік рейтинг үшін Несиелік Дефолттық Спрэд негізінде әр банктің спецификалық несиелік тәуекелдерін пайдаланды. Несиелік Дефолттық Спрэд 20 жылға экстраполяцияланған 10 жылдық мемлекеттік облигациялар бойынша қисық табыстылықтан алынған жылдық базистік мөлшерлемеге жобаланды.

Тиімді пайыздық мөлшерлемелердің қолданылуы нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлемелер бойынша қаржы құралдарын бастапқы мойындау барысында табыс пен шығындардың мойындалуына әкелді.

2018 жыл барысында Қор 7.5%-7.58% көлеміндегі құбылмалы пайыздық мөлшерлемесімен 23,836,774 мың теңге сомасына АДБ-дан қарыз алды (2017 ж.: 8,085,997 мың теңге). Қор басшылығы аса тиімді нарық үшін қолданыстағы бағалар болып табыла отырып мәмілелердің бағалары мен осы қарыздардың әділ құнын бағалаумен кәсіби пайымдауды қолданды, олар мәміле бойынша шығындардың ескерілуімен кейіннен түзетуді қажет етпейді. 15-ескертпені қараңыз.

2014-2015 жылдары Қор 0.9207% жылдық мөлшерлеменен және 5 жылдық өтеу мерзімімен 350 миллион АҚШ доллары көлемінде АДБ-дан қаражат алды. Алынған қаражат АДБ-мен мақұлданған қазақстандық коммерциялық банктерде толығымен орналастырылды. 2018 жыл барысында Қор 133 миллион АҚШ доллары көлемінде АДБ-дан алынған қарызды өтеді (2017 ж.: 156 миллион АҚШ доллары). Қор басшылығы осы қарыздардың әділ құнын бағалай отырып кәсіби пайымдауды қолданды. Қор басшылығы қарыздар алу және несиелер беру бойынша мәмілелер жеткілікті деңгейде бірегей болып табылады деген тұжырымға келді, өйткені Қор да, АДБ да даму институттары болып табылады және нарықта мұндай мәмілелер жоқ. Тиісінше, мәмілелердің бағалары негізгі немесе аса тиімді нарық үшін қолданыстағы бағалар болып табыла отырып, мәміле бойынша шығындардың ескерілуімен кейіннен түзетуді қажет етеді. Осылайша, мәмілелердің бағалары бастапқы мойындау барысында берілген қарыз қаражаттары мен несиелердің әділ құнын білдіреді және ешқандай түзетулерді қажет етпейді. 15-ескертпені қараңыз.

Шығарылған кепілдіктердің әділ құны. 2015 жылы алынған қарыз сомасында Еуропа қайта құру және даму банкіне (бұдан әрі – ЕҚҚДБ) «Банк ЦентрКредит» АҚ ашқан несиелік бойынша «Банк ЦентрКредит» АҚ үшін кепілдікті шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Банк ЦентрКредит» АҚ 36,157 миллион теңге сомасында ҚҚДЕБ банкінен қарыз алды (2017 ж.: 20,470 миллион теңге). Қор басшылығы 2018 жылдың 31 желтоқсанында «Банк ЦентрКредит» АҚ-дан алынған есептелген комиссиялық табыс сомасына негізделген бұл кепілдіктердің әділ құнын шығарылым күнгі жағдай бойынша бағалады, есептелген комиссиялық табыс сомасы 123,099 мың теңгені құрады (31 желтоқсан 2017 жыл: 179,161 мың теңге). 18-ші және 32-шы ескертпелерді қараңыз.

ЕҚҚДБ-де «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ ашқан несиелік бойынша ЕҚҚДБ-де «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ үшін 2016 жылы Қор алынған қарыз сомасына кепілдік шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ сәйкесінше 19,243 миллион теңге және 3,776 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (31 желтоқсан 2017 жыл: сәйкесінше 19,243 миллион теңге және 3,776 миллион теңге). Қор басшылығы сәйкесінше 32,778 мың теңге және 12,772 мың теңге көлемінде «ForteBank» АҚ-нан және «КМФ» МҚҰ-нан алынған есептелген комиссиялық табыстар сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын бағалады (31 желтоқсан 2017 жыл: сәйкесінше 57,030 мың теңге және 25,669 мың теңге). 18-ші және 32-шы ескертпелерді қараңыз.

2017 жылы алынған қарыз сомасында ЕҚҚДБ банкіне «Банк Kassa Nova» АҚ ашқан несиелік бойынша «Банк Kassa Nova» АҚ үшін кепілдікті шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Банк Kassa

Nova» АҚ 3,742 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (31 желтоқсан 2017 жыл: 1,793 миллион теңге). Қор басшылығы 7,052 мың теңге көлемінде «Банк Kassa Nova» АҚ-нан алынған есептелген комиссиялық табыстар сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын бағалады (31 желтоқсан 2017 жыл: 1,250 мың теңге). 18-ші және 32-шы ескертпелерді қараңыз.

5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерге көшу

ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары». 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап Қор ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» стандарттарына көшті. Қор салыстырмалы көрсеткіштерді қайта есептеусіз тәсілді таңдап, 2018 жылғы 1 қаңтарға, яғни бірінші қолдану күніне қаржылық активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құны бойынша түзетулерді ағымдағы кезеңге арналған анықталмаған пайда құрамында растады. Демек, қайта қаралған ХҚЕС (IFRS) 7 «Қаржы құралдары: ақпаратты жариялау» талаптары тек ағымдағы кезеңге қатысты қолданылды. Салыстырмалы кезеңде жарияланған ақпарат алдыңғы жылда болған ақпаратты жариялауды қайталайды.

Төмендегі кестеде ХҚЕС (IAS) 39 стандарттарына сәйкес алдыңғы бағалау санаттары бойынша қаржылық активтердің әрбір түрінің теңгерімдік құнын олардың 2018 жылғы 1 қаңтарда ХҚЕС (IFRS) 9-ға көшкен кезде қабылданған жаңа бағалау санаттарымен салыстыру келтірілген.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

5. Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерге көшу (жалғасы)

	Бағалау санаты		ХҚЕС (IAS) 39 сәйкес теңгерімдік құн (2017 жылғы 31 желтоқсан кезең соңындағы қалдық)	Өсер етуі		ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес теңгерімдік құн 2018 ж. 1 қаңтар кезеңінің басындағы қалдық)	
	ХҚЕС (IAS) 39	ХҚЕС (IFRS) 9		Қайта жіктеу	Қайта бағалау		
(мың қазақстандық теңгемен)				Міндетті	Ерікті	Күтілетін несиелік шығын	Өзге
Ақшалай қаражат және ақшалай қаражат баламалары:							
– ҚРҰБ-дағы шоттар бойынша қаражат қалдықтары	Қарыздар және дебиторлық берешек:	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын	18,692,460	-	-	-	18,692,460
– Талап етілгенге дейінгі банк шоттарындағы қалдықтар			25,382,470	-	-	(2,119)	25,380,351
Қаржы мекемелеріндегі қаражат:							
– Қаржы мекемелері берген несиелер	Қарыздар және дебиторлық берешек:	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын	216,059,786	-	-	(4,206,763)	211,853,023
– Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер			9,518,492	-	-	(66,793)	9,451,699
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	Қарыздар және дебиторлық берешек:	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын	3,324,539	-	-	(93,692)	3,230,847
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	Сатылым үшін қолда барлар Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатында	Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар	567,017	-	-	(7,326)	567,017
Борыштық құнды қағаздар	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатында	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар	2,659,323	-	-	-	2,659,323
Өзге қаржы активтері:							
Туынды қаржы құралдары	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатында	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар	25,193,064	-	-	-	25,193,064
Дебиторлық берешек	Қарыздар және дебиторлық берешек:	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын	62,637	-	-	-	62,637
БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ			301,459,788	-	-	(4,376,693)	297,090,421

5. Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерге көшу (жалғасы)

(а) Ақшалай қаражат және ақшалай қаражат баламалары

7-ескертпеде көрсетілген ақшалай қаражат және ақшалай қаражат баламаларының барлық жіктелімдері ХҚЕС (IAS) 39 сәйкес «қарыздар және дебиторлық берешек» бағалау санатынан көшу күніне ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес амортизацияланған құн бойынша бағалау санатына қайта жіктелді. Ақшалай қаражат және ақшалай қаражат баламалары бойынша күтілетін несиелік шығын елеусіз болды.

(б) Қаржы мекемелеріндегі қаражат

Банктердегі қаражаттың барлық жіктелімдері ХҚЕС (IAS) 39 сәйкес «қарыздар және дебиторлық берешек» бағалау санатынан ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес амортизацияланған құн бойынша бағалау санатына қайта жіктелді.

(в) Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар

Бағалауды өзгертусіз алынып тасталған санаттардан қайта жіктеу. Жоғарыда айтылғанмен қатар, келесі борыштық құралдар ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес жаңа санаттарға, олардың бұрынғы ХҚЕС (IAS) 39 стандарттарына сәйкес бағалау санаттарын алып тастауға байланысты оларды бағалау әдісіне өзгертулер енгізусіз қайта жіктелді:

- бұрын сату үшін қолда бар ретінде жіктелгендер және қазір өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелетіндер; және
- бұрын өтеуге дейін ұсталатындар ретінде жіктелгендер және қазір амортизацияланған құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелетіндер.

Несиелік шығын бойынша құнсыздану резерві.

Төмендегі кестеде ХҚЕС 39 бойынша келтірілген шығын моделіне сәйкес бағаланған алдыңғы кезеңнің соңына арналған құнсыздану резервін ХҚЕС 9 бойынша болжалды шығын моделіне сәйкес бағаланған болжалды несиелік шығынға арналған жаңа резервті 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша салыстыру келтірілген:

Бағалау санаты

<i>(мың қазақстандық теңгеммен)</i>	ХҚЕС 39 бойынша несиелік шығын резерві	Қайта жіктеу	Қайта бағалау	ХҚЕС 9 бойынша несиелік шығын резерві
Ақшалай қаражат және ақшалай қаражат баламалары	-	-	(2,119)	(2,119)
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	(19,211,736)	-	(4,273,556)	(23,485,292)
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	(4,515,998)	-	(93,692)	(4,609,690)
Инвестициялық құнды қағаздар	(2,948,895)	-	(7,326)	(2,948,895)
Өзге қаржы активтері	(410,615)	-	-	(410,615)
Барлығы	(27,087,244)	-	(4,376,693)	(31,456,611)
Несиелік міндеттемелер және қаржы кепілдігі бойынша келісімшарттар				
Несиелік сипаттағы міндеттемелер	(1,104,245)	-	(324,097)	(1,428,342)
Барлығы	(1,104,245)	-	(324,097)	(1,428,342)
Кейінге қалдырылған салық активін есепке ала отырып, 2018 жылғы 1 қаңтардағы әсер ету жиыны	-	-	(3,760,633)	-

2017 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша туынды қаржы құралдарынан басқа Қордың барлық қаржылық міндеттемелері амортизацияланған баға бойынша көрсетілген. Туынды құралдар БЕХС (IAS) 39 сәйкес пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына жатқызылды. Қаржылық міндеттемелерді жіктеу және бағалауға әсер ететін өзгерістер болжалмаған.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

5. Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерге көшу (жалғасы)

Төмендегі кестеде ХҚЕС (IFRS) 9-ға көшу салдарынан 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша салықтарды шегергендегі резервтер және бөлінбеген пайдаға әсер бойынша талдау көрсетілген.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Акционерлік капитал	Қосымша төленген капитал	Сатылым үшін қолда бар құнды қағаздарды қайта бағалау бойынша резерв	Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын құнды қағаздарды қайта бағалау бойынша резерв	Өзге резервтер	Бөлінбеген пайда	Барлығы
ХҚЕС (IFRS) 9-ға көшуге дейінгі, 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сомалар	72,920,273	834,527	70,337	-	316,430	27,006,587	101,148,154
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерге қатысты ХҚЕС (IFRS) 9 бойынша күтілетін несиелік шығындарды мойындау	-	-	-	-	-	(3,495,494)	(3,495,494)
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржылық активтерге қатысты ХҚЕС (IFRS) 9 бойынша күтілетін несиелік шығындарды мойындау	-	-	-	-	-	(5,861)	(5,861)
Несиелік сипаттағы міндеттемелерге қатысты ХҚЕС (IFRS) 9 бойынша күтілетін несиелік шығындарды мойындау	-	-	-	-	-	(259,278)	(259,278)
2018 ж. 1 қаңтардағы жағдай бойынша (ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес)	72,920,273	843,527	70,337	-	316,430	23,245,954	97,387,521

5. Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулерге көшу (жалғасы)

ХҚЕС (IFRS) 9 «Теріс өтемақыны талап ететін мерзімінен бұрын өтеу сипаттамаларына» түзетулер (2017 жылғы 12 қазанда шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Қор түзетулерді мерзімінен бұрын, стандартты қолданудың алғашқы күнінен – 2018 ж. 1 қаңтардан бастап енгізді. Бұл түзетулер амортизацияланған бағадан төмен сомада өтеуге болатын белгіленген несиелер мен борыштық құнды қағаздарды амортизацияланған құн бойынша өлшеуге мүмкіндік береді. Мысалы, әділ құн бойынша немесе құралдың қалған әрекет ету мерзімі ішінде нарықтық пайыздық мөлшерлемесінің ұлғаю әсері бойынша келтірілген құнға тең қарыз алушы төлеуге міндетті орынды өтемақыны қосатын құн бойынша. Сонымен қатар, стандарттың «Қорытынды беруге арналған негіз» тарауына қосылған мәтін амортизацияланған құн бойынша өлшенген, мойындауды тоқтатуға соқтырмайтын белгіленген қаржылық міндеттемелерді түрлендіру немесе алмастыру пайда немесе шығын және өзге жиынтық табыс туралы есептегі пайданың немесе шығынның пайда болуына алып келетіні туралы ХҚЕС (IFRS) 9-дағы әрекеттегі нұсқаулықты қайта мойындайды. Осылайша, Қор несиені түрлендіруден кейін пайда немесе шығынға тигізілетін әсердің алдын алу үшін несиенің қалған әрекет ету мерзіміне арналған тиімді пайыздық мөлшерлемені қайта қарастыра алмайды. Осы жіктелімнің Қордың амортизацияланған құны бойынша көрсетілетін қаржылық құралдарының теңгерімдік құнына әсері елеусіз болды.

ХҚЕС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» стандарттарына түзетулер (2014 жылғы 28 мамырда шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді) және ХҚЕС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» стандарттарына түзетулер (2016 жылғы 12 сәуірде шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Қор ХҚЕС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» стандарттарын бірінші пайдалану күнінен, яғни 2018 ж. 1 қаңтардан бастап қолданады. Жаңа стандарт түрленген ретроспективті әдісті пайдалана отырып, 2018 ж. 1 қаңтардағы бөлінбеген пайда құрамында жинақталған әсерді көрсету арқылы пайдаланады. Жаңа стандарт түсім тауарлар және қызметтер сатып алушыға мәміле бағасы бойынша берілген кезде мойындалуы тиіс маңызды қағиданы енгізеді. Тауарлардың немесе қызметтердің кез келген жекелеген топтамалары бөлек мойындалуға тиіс, ал шартты бағадан барлық жеңілдіктер және ретроспективалық жеңілдіктер, әдетте, жекелеген элементтерге бөлінеді. Өтеу мөлшері қандай да бір себеппен өзгерсе, сондай-ақ олар сторнациялаудың елеулі тәуекеліне ұшырамаса, минималды сомаларды мойындаған қажет. Сатып алушылармен шарттарды қамтамасыз етумен байланысты шығындар шарттан пайданы тұтыну орын алатын мерзімге капиталдандырылуға және амортизациялануға тиіс. Бұл стандарт Қорға айтарлықтай әсер тигізген жоқ.

Төменде келтірілген қайта қаралған стандарттар Қор үшін 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап міндетті болды және Қорға айтарлықтай әсер тигізген жоқ.

- ХҚЕС (IFRS) 2 «Акцияларға негізделген төлем» стандарттарына түзетулер (2016 жылғы 20 маусымда шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IFRS) 4 «ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржылық құралдар» қолдану» және ХҚЕС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттары» стандарттарына түзетулер (2016 жылғы 12 қыркүйекте шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге, уақытша босату нұсқасын таңдап отырған ұйымдарға арналған тәсілге байланысты немесе – тыйым салу тәсілін қолданатын ұйымдар үшін – ХҚЕС (IFRS) 9 алғашқы пайдаланған кезде күшіне енеді).
- Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының жыл сайынғы жақсартулары, 2014-2016 жж. – ХҚЕС (IFRS) 1 және ХҚЕС (IAS) 28 стандарттарына түзетулер (2016 жылғы 8 желтоқсанда шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕТК (IFRIC) 22 «Шетел валютасындағы операциялар және алдын ала төлем» стандарттарына түсіндірулер (2016 жылғы 8 желтоқсанда шығарылған және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IAS) 40 «Инвестициялық жылжымайтын мүлік» стандарттарына түзетулер (2016 жылғы 8 желтоқсанда шығарылды және 2018 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

6 Жаңа есеп қағидалары

2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін міндетті болып келетін және Қор әлі мерзімінен бұрын қабылдамаған жаңа стандарттар мен түсіндірулер қатары жарияланды.

ХҚЕС (IFRS) 16 «Жалдау» стандарттарына түзетулер (2016 жылғы қаңтарда шығарылды және 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Жаңа стандарт жалдау операцияларына қатысты есептіліктегі ақпаратты мойындау, бағалау, ұсыну және жариялау қағидасын белгілейді. Барлық жалдау шарттары нәтижесінде жалдаушы жалдау шартының әрекет ету мерзімі басталған сәттен бастап активтерді пайдалану құқығын иеленеді, сондай-ақ, жалдау бойынша төлемдер уақыт кезеңі ішінде жүргізілетін болса, қаржыландыруды алады. Осыған сәйкес ХҚЕС (IFRS) 16 жалдаудың БЕХС (IAS) 17 сәйкес операциялық немесе қаржылық ретінде жіктелуін тоқтатады және соның орнына жалдаушыларға арналған жалдау операцияларын есептеудің бірыңғай моделін енгізеді. Жалдаушылар: (а) жалдау нысанының құны төмен болған жағдайларды қоспағанда, әрекет ету мерзімі 12 айдан асатын барлық жалдау шарттарына қатысты активтерді және міндеттемелерді; және (б) пайда және шығын туралы есептерде жалдау нысандарының амортизациясын жалдау міндеттемелері бойынша пайыздардан бөлек мойындаулары тиіс. Жалға берушіден жалға алуды есептеуге қатысты, ХҚЕС (IFRS) 16, түптеп келгенде, БЕХС (IAS) 17 стандарттарында қарастырылған есептеу талаптарын сақтайды. Осылайша, жалға беруші жалдау шарттарын операциялық немесе қаржылық жалдау ретінде жіктеуді және, сәйкесінше, оларды есептілікте түрліше көрсетуді жалғастырады. 2018 жыл бойынша жалдау бойынша шығындар 157,262 мың теңгені құрады. Барлық жалдау шарттары кемінде 12 ай мерзімге жасалды. ХҚЕС 16-ның 6-тармағына сәйкес Қор ХҚЕС 16-ның 22-49-тармақтарындағы талаптарды қысқа мерзімді жалдауға қатысты қолданбауды шешті. Банк жүргізген талдау негізінде жаңа стандартқа көшуден болған әсер елеусіз болып келеді.

7 Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
ҚРҰБ шотындағы қалдықтар (міндетті резервтерден басқа)	16,733,828	18,692,460
Талап етілгенге дейінгі банк шотындағы қалдықтар	15,183,991	25,382,470
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем банктердегі депозиттер	6,042,500	-
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(6,645)	-
Барлық ақшалай қаражат пен олардың баламалары	37,953,674	44,074,930

Талап етілгенге дейінгі банк шоттарындағы қалдықтар шағын және орташа кәсіпкерлік субъектілерін субсидиялау үшін алынған қаражатты қамтиды. 17-ескертпені қараңыз.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

7 Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Standard and Poor's рейтингі негізінде несиелік сапа бойынша ақшалай қаражат пен олардың баламаларын талдау берілген:

	31 желтоқсан 2018 жыл			31 желтоқсан 2017 жыл		
	Міндетті резервтер қосқандағы ҚР ҰБ шотындағы қалдықтар	Талап етілгенге дейінгі банк шоттарындағы қалдықтар	Барлығы	Міндетті резервтер қосқандағы ҚР ҰБ шотындағы қалдықтар	Талап етілгенге дейінгі банк шоттарындағы қалдықтар	Барлығы
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>						
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>						
- Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі	16,733,828	-	16,733,828	18,692,460	-	18,692,460
- А- және А+ аралығындағы рейтингпен	-	23,760	23,760	-	-	-
- ВВВ- және ВВВ+ аралығындағы рейтингпен	-	3,053,543	3,053,543	-	-	-
- ВВ- және ВВ+ аралығындағы рейтингпен	-	17,132,386	17,132,386	-	-	-
- В- және В+ аралығындағы рейтингпен	-	994,368	994,368	-	17,467,271	17,467,271
- ССС- және ССС+ аралығындағы рейтингпен	-	12,056	12,056	-	7,901,143	7,901,143
- рейтингі жоқ	-	10,378	10,378	-	13,454	13,454
					602	602
Кассадағы ақшалай қаражатты қоспағанда, барлық ақшалай қаражат пен олардың баламалары	16,733,828	21,226,491	37,960,787	18,692,460	25,382,470	44,074,930

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ССС» рейтингімен талап етілгенге дейінгі банк шоттарындағы қалдықтар «AsiaCreditBank» АҚ-да талап етілгенге дейінгі банк шоттарындағы қалдықтарды білдіреді (2017 ж.: «Bank RBK» АҚ - 13,454 мың теңге).

Несиелік рейтинг Standard and Poor's рейтингтік шкаласы бойынша ең жақын балама мәнге дейін айырбасталатын Standard and Poor's агенттігінің (бұл рейтинг болған жағдайда) және Moody's, агенттігінің рейтингіне негізделген.

Төменде 2018 жыл ішінде ақшалай қаражаттардың және олардың баламаларының құнсыздануы бойынша резервтегі өзгерістерге талдау берілген:

	Талап етілгенге дейінгі банк шотындағы қалдықтар	ҚРҰБ-дағы шоттар бойынша қалдықтары	Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем басқа банктердегі депозиттер	Барлығы
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>				
2018 жылғы 1 қаңтардағы құнсыздану бойынша резерв				-
ХҚЕС-9 стандартына көшу	(2,119)	-	-	(2,119)
Жыл ішінде құнсыздану бойынша резервті қалпына келтіру/(резервке бөлінген сомалар)	1,731	-	(6,257)	(4,526)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы ақшалай қаражаттар және олардың баламаларының	(388)	-	(6,257)	(6,645)

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

	Талап етілгенге дейінгі банк шотындағы қалдықтар	ҚРҰБ-дағы шоттар бойынша қалдықтары	Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем басқа банктердегі депозиттер	Барлығы
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>				
құнсыздануы бойынша резерв				

Ақшалай қаражат пен олардың баламаларының әділ құнына қатысты 34-ескертпені қараңыз. Ақшалай қаражат пен олардың баламаларының пайыздық мөлшерлемесін талдау 31-ескертпеде берілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

7 Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары (жалғасы)

Төменде ақшалай қаражаттар және олардың баламаларын қолдануды талап етпеген және ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы есепке енгізілмеген инвестициялық және қаржылық операциялар туралы ақпарат берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Ақшалай емес инвестициялық қызмет		
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарды берілген қарыздарға айырбас ретінде сатып алу	140,881	-
Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарды берілген қарыздарға айырбас ретінде сатып алу	175,311	-
Ақшалай емес инвестициялық қызмет	316,192	-

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018	31 желтоқсан 2017
	ЖЫЛ	ЖЫЛ
Қаржы мекемелері берген несиелер	230,394,115	235,271,522
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер	11,767,466	9,518,492
Несиелердің құнсыздануы бойынша резервтерді есепке алмағанда	(12,603,000)	(19,211,736)
Қаржы мекемелеріндегі барлық қаражат	229,558,581	225,578,278

Қорда 52,996,774 мың теңге көлемінде «ЦеснаБанк» АҚ-ға ұсынылған қарыздар бойынша талаптар болды, олар мемлекеттік қаражаттан және АДБ-дан алынған қаражаттан берілген болатын. 2018 жылғы желтоқсанда АДБ қаражатынан 32,591,479 мың теңге көлемінде берілген қарыздар бойынша талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметі, «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ, «ҚазАгро Холдингі» АҚ және «Цесна Корпорациясы» АҚ арасында жасалған 2018 жылғы 19 қыркүйектегі Шекті келісім шарттарына сәйкес қайта құрылымдалды. Аталған қайта құрылымдау аясында «ЦеснаБанк» АҚ-мен берілген қарыздар бойынша талаптар – 15 жылдық өтеу мерзімімен және 4% мөлшерлемесімен «ЦеснаБанк» АҚ борыштық облигацияларына алмастырылды. Қор 2018 жылғы желтоқсан айында осы облигацияларды өтеуін төлеп алды.

2019 жылғы 18 қаңтарда екінші шекті келісімге қол қойылып, аталған облигациялар мөлшерлеменің 0.1%-ға дейін түсуі арқылы қайта құрылымдалды. Мемлекеттік қаражаттан берілген қарыздардың қалған бөлігі бойынша 20,499,974 мың теңге сомаға, пайыздық мөлшерлемесін 0,1%-ға дейін төмендету бойынша және түрлендірілген күнінен бастап 15 жылдық өтеу мерзімімен келісімшарттық талаптарды түрлендіру жүргізілді. Екінші қайта құрылымдаудан кейін Қор барлық қарыздар бойынша талап ету құқығынан айырылды. Бұның нәтижесінде шығындардың (LGD) 55%-дан 70%-ға дейін ұлғаюы орын алды. Қор басшылығы аталған қайта құрылымдауды есептік күнге түзетуді талап ететін, есептік күннен кейінгі оқиға ретінде есептейді.

Қор қарыздар мен облигацияны модификациялауды маңызды және бұрынғы қаржылық құралды мойындауды тоқтатып, жаңа құралды мойындауды талап етеді деп бағалайды. Ең алдымен Қор бастапқы қаржылық құралды құнсыздану мөлшерін сәйкесінше 70% және 100%-ға тең LGD және PD коэффициенттерін пайдалану арқылы белгіледі. Одан кейін Қор облигациялардың әділ құнын есептеді. Ол 3,935,983 мың теңгені құрады. Әділ құнды белгілеген кезде Қор дисконтталған ақша ағындарының моделін пайдаланды және нарықтық мөлшерлемені несиелік тәуекелді есепке ала отырып, нарықтық деректер негізінде 15.45% көлемінде белгіледі. Осындай АДБ қаражаттарынан берілген қарыздарды модификациялау нәтижесінде Қор пайда немесе шығын және өзге жиынтық табыс туралы есепте құнсыздануды 18,040,172 мың теңге және капитал құрамында 4,920,047 мың теңге көлемінде, сондай-ақ облигацияларды мойындау бойынша шығынды капитал құрамында 5,904,111 мың теңге мөлшерінде мойындады. 4-ші және 12-ші ескертпелерді қараңыз.

Мемлекеттік қаражаттан берілген қарыздар бойынша Қор қарыздардың өтелетін құнын белгіледі және пайда немесе шығын туралы есепте құнсыздану бойынша шығынды 4,057,456 мың теңге, ал капитал құрамында 1,030,398 мың теңге көлемінде мойындады. Шығындардың бір бөлігі оны Қор акционерлері қабылдауға байланысты, меншікті капитал құрамында мойындалды.

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат (жалғасы)

2017 жылғы 28 сәуірде талап ету құқықтарын беру туралы жасасқан шарт шеңберінде Қор «Delta Bank» АҚ берген несиелерді өтеу есебіне 15,443,912 мың теңге негізгі қарыз және 253,529 мың теңге есептелген сыйақы көлемінде «Delta Bank» АҚ-дан шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер қоржынын алды. Қор басшылығы шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелердің жаңа қоржынын әділ құнын талап ету құқықтарын беру күніне 11,418,676 мың теңге көлемінде бағалады. Бұның нәтижесінде осы несиелерді бастапқы мойындау бойынша шығын 4,278,421 мың теңге көлемінде мойындалды. Әділ құнды бағалау кезінде өтеу көздерінен күтілетін ақша ағындары қарыз алушыларға арналған несиелік тәуекелді есепке ала отырып түзетілген 14% мөлшеріндегі нарықтық пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталды. 4, 9 және 25-ші ескертпелерді қараңыз.

«Delta Bank» АҚ алдында қалған берешек 4,152,389 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 4,152,389 мың теңге) және нарықтан төмен мөлшерлемеді берілген қарыздар бойынша болмады (2017 ж.: 4,151,448 мың теңге). 2018 жыл ішінде Қор «Delta Bank» АҚ алдындағы берешек сомаларын өтеу жұмыстарын жүргізді. 2018 жылғы желтоқсанда Қор аталған берешекті айналымнан тыс есепке көшіріп тастады.

Қаржы ұйымдарына берілген несиелер бойынша өзгеріс қаражаттарды коммерциялық банктерде орналастыру, несиелер бойынша жоспарлы және мерзімінен бұрын өтеу, қарыздарды қайта құрылымдау және нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер негізінде берілген несиелер бойынша дисконтты амортизациялау нәтижесінде орын алды.

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапа бойынша қаржы мекемелерінде қаражатты талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қаржы мекемелері берген несиелер	Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>			
- BBB- және BBB+ аралығындағы рейтингпен	-	6,000,000	6,000,000
- BB- және BB+ аралығындағы рейтингпен	87,578,255	2,000,000	89,578,255
- B- және B+ аралығындағы рейтингпен	119,166,727	3,767,466	122,934,193
- CCC- және CCC+ аралығындағы рейтингпен	5,153,241	-	5,153,241
- рейтингі жоқ	11,186,300	-	11,186,300
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	223,084,523	11,767,466	234,851,989
<i>Жекелей құнсызданған (жалпы сома)</i>			
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құнсызданған</i>			
- B- және B+ аралығындағы рейтингпен	7,268,363	-	7,268,363
<i>Мерзімі өткен</i>			
- төлемді 30 және 360 аралығында кешіктірумен	41,229	-	41,229
Барлық жекелей құнсызданған (жалпы сома)	7,309,592	-	7,309,592
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(12,580,438)	(22,562)	(12,603,000)
Қаржы мекемелеріндегі барлық қаражат	217,813,677	11,744,904	229,558,581

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат (жалғасы)

Төменде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапа бойынша қаржы мекемелерінде қаражатты талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қаржы мекемелері берген несиелер	Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>			
- ВВ- және ВВ+ аралығындағы рейтингпен	70,640,597	-	70,640,597
- В- және В+ аралығындағы рейтингпен	137,775,721	9,518,492	147,294,213
- рейтингі жоқ	3,485,495	-	3,485,495
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	211,901,813	9,518,492	221,420,305
<i>Жөкелей құнсызданған (жалпы сома)</i>			
- төлемді кешіктірмей	8,283,809	-	8,283,809
- төлемді 30 және 360 аралығында кешіктірумен	14,155,507	-	14,155,507
- төлемді 360 күннен астам кешіктірумен	930,393	-	930,393
Барлық жөкелей құнсызданған (жалпы сома)	23,369,709	-	23,369,709
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(19,211,736)	-	(19,211,736)
Қаржы мекемелеріндегі барлық қаражат	216,059,786	9,518,492	225,578,278

Несиелік рейтинг Standard and Poor's рейтингтік шкаласы бойынша ең жақын балама мәнге дейін айырбасталатын Standard and Poor's агенттігінің (бұл рейтинг болған жағдайда) және Moody's агенттігінің рейтингіне негізделген.

2018 және 2017 жылдар ішінде рейтингісі жоқ қаржы ұйымдарындағы қаражат екі коммерциялық банкке және микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер болып есептелді. Қор басшылығы ХҚЕС 9 стандарттарына сәйкес 147,239 мың теңге көлемінде (2017 ж.: 930,393 мың теңге көлемінде) сол несиелерді құнсыздандыруға арналған резерв құрды.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат (жалғасы)

Төмендегі кестеде жылдық кезеңнің басы мен соңы аралығында болған несиелік шығын бойынша бағалау резервіндегі және банктердегі депозиттердің жалпы теңгерімдік құнындағы өзгертулер түсіндірілген:

	Несиелік шығын бойынша бағалау резерві		Жалпы теңгерімдік құн	
	1-кезең (12 ай ішіндегі КНШ)	Барлығы	1-кезең (12 ай ішіндегі КНШ)	Барлығы
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>				
Банктердегі депозиттер				
2018 жылғы 1 қаңтар бойынша	(66,793)	(66,793)	9,518,492	9,518,492
<i>Кезең ішінде несиелік шығын бойынша бағалау резервіне бөлінген сомаларға әсер ететін өзгертулер:</i>				
Басқа өзгертулер	49,610	49,610	2,248,974	2,248,974
Кезең ішінде несиелік шығын бойынша бағалау резервіне бөлінген сомаларға әсер ететін өзгертулер жиыны:	(17,183)	(17,183)	11,767,466	11,767,466
<i>Кезең ішінде несиелік шығын бойынша бағалау резервіне бөлінген сомаларға әсер етпейтін өзгертулер:</i>				
Валюталарды қайта есептеу және басқа өзгертулер	(5,379)	(5,379)	-	-
2018 ж. 31 желтоқсан бойынша	(22,562)	(22,562)	11,767,466	11,767,466

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат (жалғасы)

Төмендегі кестеде жылдық кезеңнің басы мен соңы аралығында болған, осы факторлар салдарынан орын алған несиелік шығын бойынша бағалау резервіндегі және қаржы ұйымдарына берілген несиелердің жалпы теңгерімдік құнындағы өзгертулер түсіндірілген:

	Несиелік шығын бойынша бағалау резерві				Жалпы теңгерімдік құн			
	1-кезең (12 ай ішіндегі КНШ)	2-кезең (Барлық кезең ішіндегі несиелік төуекелдің айтарлықта й артуынан болған КНШ)	3-кезең Барлық кезең ішіндегі несиелік құнсыздалғ ан активтер бойынша КНШ)	Барлығы	1-кезең (12 ай ішіндегі КНШ)	2-кезең (Барлық кезең ішіндегі несиелік төуекелді ң айтарлық тай артуы кезіндегі КНШ)	3-кезең Барлық кезең ішіндегі несиелік құнсыздалғ ан активтер бойынша КНШ)	Барлығы
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>								
Қаржы мекемелері берген несиелер								
2018 жылғы 1 қаңтар бойынша	4,488,213	(3,844,387)	(15,085,899)	(23,418,499)	211,901,813	8,283,810	15,085,899	235,271,522
<i>Кезең ішінде несиелік шығын бойынша бағалау резервіне бөлінген сомаларға өсер ететін өзгертулер:</i>								
Аудару:	-	-	-	-	-	-	-	-
- барлық кезең ішіндегі несиелік шығынға (1-кезеңнен 2-кезеңге)	200,167	(3,350,952)	-	(3,150,785)	(7,106,770)	3,337,598	-	(3,769,172)
- құнсыздалған активтерге (1-ші және 2-кезеңнен 3-кезеңге)	230,948	31,740	(4,100,313)	(3,837,625)	(7,190,133)	(243,323)	6,197,814	(1,235,642)
- 12 айлық күтілетін несиелік шығынға (2-ші және 3-кезеңнен 1-кезеңге)	(500,213)	3,524,644	-	3,024,431	5,272,457	(5,906,155)	-	(633,698)
Қайта құрылған немесе сатып алынған	(720,966)	-	-	(720,966)	63,999,208	-	-	63,999,208
Кезең ішінде мойындауды тоқтату	609,758	223,193	(18,040,172)	(17,207,221)	(51,843,267)	(1,360,508)	29,908,216	(23,295,559)
Күтілетін несиелік шығынды бағалау моделінің жорамалдарындағы өзгертулер	70,983	-	328,927	399,911	(37,556)	-	(328,928)	(366,484)
Дисконтты амортизациялау	41,808	520,135	1,628	563,571	2,090,376	1,886,973	81,380	4,058,729
Кезең ішінде несиелік шығын бойынша бағалау резервіне бөлінген сомаларға өсер ететін өзгертулер жиыны:	(4,555,728)	(2,895,627)	(36,895,828)	(44,347,183)	217,086,128	5,998,395	50,944,381	274,082,904
<i>Кезең ішінде несиелік шығын бойынша бағалау резервіне бөлінген сомаларға өсер етпейтін өзгертулер:</i>								
Есептен шығару	-	-	14,756,972	14,756,972	-	-	(14,756,972)	(14,756,972)
Шартта қарастырылған ақшалай қаражат ағындарды модификациялау	-	-	22,960,219	22,960,219	-	-	(34,828,263)	(34,828,263)
- капиталға, құнсыздалған активтерге (1-ші және 2-кезеңнен 3-кезеңге)	-	-	(5,950,446)	(5,950,446)	-	-	5,950,446	5,950,446
2018 ж. 31 желтоқсан бойынша	(4,555,728)	(2,895,627)	(5,129,083)	(12,580,438)	217,086,128	5,998,395	7,309,592	230,394,115

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат (жалғасы)

Төменде қаржы мекемелеріндегі құнсыздануға байланысты резерв өзгерістерін талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.		2017 ж.	
	Қаржы мекемелері берген несиелер	Банктердегі депозиттер	Қаржы мекемелері берген несиелер	Банктердегі депозиттер
31 желтоқсандағы құнсыздану бойынша резерв	19,211,736	-	14,211,579	-
ХҚЕС 9 стандарттарына өтуге байланысты түзетулер	4,206,763	66,793	-	-
1 қаңтардағы құнсыздану бойынша резерв	23,418,499	66,793	14,211,579	-
Жыл ішінде құнсыздану резервіне бөлінген сомалар/ (резервті қалпына келтіру)	20,928,684	(49,610)	5,000,157	-
Талаптарын Қор акционерлері белгілеген қарыздардың Капитал арқылы, кейіннен құралдар бойынша дисконт, құнсыздануы	5,950,446	-	-	-
Жыл бойына үмітсіз ретінде есептен шығарылған қаражат	(14,756,972)	-	-	-
Талаптарын Қор акционерлері белгілеген ҚҚ құрамына аудару Бағамдағы айырма	(22,960,219)	5,379	-	-
31 желтоқсандағы құнсыздану бойынша резерв	12,580,438	22,562	19,211,736	-

Қаржы мекемелеріндегі қаражаттың әрбір санатының әділ құны туралы ақпарат 34-ескертпеде берілген. Қаржы мекемелеріндегі қаражаттың пайыздық мөлшерлемесін талдау 31-ескертпеде берілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

8 Қаржы мекемелеріндегі қаражат (жалғасы)

Төмендегі кестеде күтілетін несиелік шығын бойынша резерв мойындалған қаржы құралдарының несиелік тәуекеліне шалдыққыштық бойынша талдау көрсетілген. Қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құны да Қордың осы активтер бойынша несиелік тәуекелге барынша шалдыққыштығын көрсетеді.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қаржы мекемелеріндегі қаражат				
	31 желтоқсан 2018 жыл				31 желтоқсан 2017 жыл
	КНШ топтау			Барлығы	Барлығы
1-кезең 12 айлық КНШ	2-кезең Шұғыл КНШ	3-кезең Шұғыл КНШ	Барлығы		
- BBB- және BBB+ аралығындағы рейтингпен	6,000,000	-	-	6,000,000	-
- BB- және BB+ аралығындағы рейтингпен	89,578,255	-	-	89,578,255	70,640,597
- B- және B+ аралығындағы рейтингпен	122,934,193	-	7,268,363	130,202,556	149,815,458
- CCC- және CCC+ аралығындағы рейтингпен	-	5,153,241	-	5,153,241	5,848,278
- рейтингі жоқ	10,341,146	845,154	41,229	11,227,529	18,485,681
Жалпы теңгерімдік құн	228,853,594	5,998,395	7,309,592	242,161,581	244,790,014
Шығын бойынша резерв	(4,578,290)	(2,895,627)	(5,129,083)	(12,603,000)	(19,221,736)
Теңгерімдік құны	224,275,304	3,102,768	2,180,509	229,558,581	225,578,278

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	1,851,699	6,859,504
Шағын кредиттік ұйымдар несиелері	123,709	969,955
Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	11,725	78,016
Өзге несиелер	8,047	9,371
Несиелердің құнсыздануы бойынша резервтерді есепке алмағанда	(1,388,872)	(4,592,307)
Клиенттерге берілген барлық несиелер мен алғытөлемдер	606,308	3,324,539

2017 жылғы 28 сәуірде талап ету құқықтарын беру туралы жасасқан шарт шеңберінде Қор «Delta Bank» АҚ берген несиелерді өтеу есебіне 15,443,912 мың теңге негізгі қарыз және 253,529 мың теңге есептелген сыйлықақы көлемінде «Delta Bank» АҚ-дан шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер қоржынын алды. Қор басшылығы талап ету құқықтарын беру күніне шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер қоржынының әділ құнын 11,418,676 мың теңге көлемінде бағалады. 4-ші және 25-ші ескертпелерді қараңыз.

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

Төменде 2018 жыл бойына несиелік қоржынның құнсыздануы бойынша резерв өзгерістеріне талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	Микроқаржылық ұйымдарға берілген несиелер	Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	Барлығы
2018 жылғы 1 қаңтардағы құнсыздану бойынша резерв ХҚЕС-9 стандартына көшу	(3,564,409) (93,692)	(951,589) -	(76,308) -	(4,592,306) (93,692)
Жыл ішінде құнсыздану бойынша резервті қалпына келтіру/(резервке бөлінген сомалар)	1,702,990	40,883	21,232	1,765,105
Жыл бойына үмітсіз ретінде есептен шығарылған қаражат	700,258	788,412	43,351	1,532,021
2018 жылғы 31 желтоқсандағы несиелік қоржынның құнсыздануына байланысты резерв	(1,254,853)	(122,294)	(11,725)	(1,388,872)

Резервтерді қалпына келтіру несиелер қоржынын қайтару бойынша процедуралармен байланысты. 2018 жыл ішінде Қор басқа банктердегі несиелерді қайта құрылымдау бойынша, сондай-ақ қарыз алушылардың қаржылық көрсеткіштерін арттыру бойынша жұмысты жалғастырды. Бұның нәтижесінде күтілетін несиелік шығын қалпына келтірілді.

2018 жыл ішінде 165,473 мың теңге көлемінде клиенттерге берілген қарыздар бойынша есептен шығарылған резервтерді қалпына келтіру жүргізілді (2017 ж.: 305,682 мың теңге).

Төменде 2017 жыл бойына несиелік қоржынның құнсыздануы бойынша резерв өзгерістеріне талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	Барлығы
2017 жылғы 1 қаңтардағы құнсыздану бойынша резерв	(1,439,752)	(928,500)	(124,913)	(2,493,165)
Жыл ішінде құнсыздану бойынша резервті қалпына келтіру/(резервке бөлінген сома)	(2,166,987)	(35,228)	31,783	(2,170,432)
Жыл бойына үмітсіз ретінде есептен шығарылған қаражат	42,330	12,139	16,822	71,291
2017 жылғы 31 желтоқсандағы несиелік қоржынның құнсыздануы бойынша резерв	(3,564,409)	(951,589)	(76,308)	(4,592,306)

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

Қаржы мекемелеріндегі несиелер мен клиенттер алғытөлемдерінің және де қаражаттың құнсыздануына байланысты қалпына келтіру және резервке бөлінген сома салыстырып тексеруі берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Кезең ішінде клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдердің құнсыздануы бойынша резервті қалпына келтіру/(резервке бөлінген сомалар)	1,765,106	(2,170,432)
Теңгерім есебінен шығарылған несиелер мен клиенттер алғытөлемдерінің құнсыздануына байланысты резервті қалпына келтіру	184,095	288,176
Қаржы мекемелеріндегі құнсыздануға байланысты (резервке бөлінген сома) /резервті қалпына келтіру	(20,885,331)	(5,000,156)
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдердің және қаржы ұйымдарындағы қаражаттың құнсыздануын қалпына келтіру/ (резервке бөлінген сомалар)	(18,936,130)	(6,882,412)

Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдердің әрбір сома санатының әділ құнын бағалауға байланысты 34-ескертпені қараңыз. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде көрсетілген.

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілді қамсыздандыру туралы ақпарат берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Шағын және орташа кәсіпорында рға берілген несиелер	Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	Өзге несиелер	Барлығы
Қамтамасыз етілмеген несиелер	122,901	-	-	-	122,901
Қамтамасыз етілген несиелер:					
- жылжымайтын тұрғын үй нысандарымен	44,720	-	-	8,047	52,767
- жылжымайтын өзге нысандармен	389,772	-	-	-	389,772
- өзге активтермен	39,454	1,414	-	-	40,868
Клиенттерге берілген барлық несиелер мен алғытөлемдер	596,847	1,414	-	8,047	606,308

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

Төменде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілді қамсыздандыру туралы ақпарат берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	Өзге несиелер	Барлығы
Қамтамасыз етілмеген несиелер	1,902,249	-	-	-	1,902,249
Басқа тараптар арқылы кепілдендірілген, соның ішінде несиелік тәуекелдерді сақтандыру арқылы, несиелер	116,651	2,785	-	-	119,436
Қамтамасыз етілген несиелер:					
- жылжымайтын тұрғын үй нысандарымен	496,632	-	1,708	9,370	507,710
- жылжымайтын өзге нысандармен	397,563	13,495	-	-	411,058
- өзге активтермен	382,000	2,086	-	-	384,086
Клиенттерге берілген барлық несиелер мен алғытөлемдер	3,295,095	18,366	1,708	9,370	3,324,539

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелердің сапасын талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	Өзге несиелер	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>	535,295	-	-	8,047	543,342
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	535,295	-	-	8,047	543,342
<i>Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған</i>					
- төлемді 360 күннен астам кешіктірумен	-	1,414	-	-	1,414
Барлық мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған	-	1,414	-	-	1,414
<i>Жекелей құнсызданған (жалпы сома)</i>					
- төлемді 30-90 күн аралығында кешіктірумен	4	-	-	-	4
- төлемді 91-180 күн аралығында кешіктірумен	390	-	-	-	390
- төлемді 181 және 360 күн аралығында кешіктірумен	202,374	-	-	-	202,374
- төлемді 360 күннен астам кешіктірумен	1,113,637	122,294	11,725	-	1,247,656
Барлық жекелей құнсызданған несиелер (жалпы сома)	1,316,405	122,294	11,725	-	1,450,424
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(1,254,853)	(122,294)	(11,725)	-	(1,388,872)
Клиенттерге берілген барлық несиелер мен алғытөлемдер	596,847	1,414	-	8,047	606,308

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

Төменде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелердің сапасын талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Шағын және орташа сәсіпорындарға берілген несиелер	Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	Өзге несиелер	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>	793,707	18,366	1,708	9,370	823,151
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	793,707	18,366	1,708	9,370	823,151
<i>Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған</i>					
- төлемді 30 күннен кем мерзімге кешіктірумен	1,390	-	-	-	1,390
- төлемді 30-90 күн аралығында кешіктірумен	225,744	-	-	-	225,744
Барлық мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған	227,134	-	-	-	227,134
<i>Жекелей құнсызданған (жалпы сома)</i>					
- төлемді 30 күннен кем мерзімге кешіктірумен	1,817,697	-	-	-	1,817,697
- төлемді 30-90 күн аралығында кешіктірумен	414,998	-	-	-	414,998
- төлемді 91-180 күн аралығында кешіктірумен	422,660	-	-	-	422,660
- төлемді 181 және 360 аралығында кешіктірумен	1,103,368	-	-	-	1,103,368
- төлемді 360 күннен астам кешіктірумен	2,079,940	951,589	76,308	-	3,107,837
Барлық жекелей құнсызданған несиелер (жалпы сома)	5,838,663	951,589	76,308	-	6,866,560
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(3,564,409)	(951,589)	(76,308)	-	(4,592,306)
Клиенттерге берілген барлық несиелер мен алғытөлемдер	3,295,095	18,366	1,708	9,370	3,324,539

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

Несиелік тәуекелге шалдыққыштық

Төмендегі кестеде күтілетін несиелік шығын бойынша резерв мойындалған қаржы құралдарының несиелік тәуекеліне шалдыққыштық бойынша талдау көрсетілген. Қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құны да Қордың осы активтер бойынша несиелік тәуекелге барынша шалдыққыштығын көрсетеді.

	Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер					31 желтоқсан 2018 жыл	
	КНШ топтау					31 желтоқсан 2017 жыл	
	1-кезең 12 айлық КНШ	2-кезең Шұғыл КНШ	3-кезең Шұғыл КНШ	Бастапқы мойындау кезінде сатып алынып несиелік- құнсыздан дырылған дар Шұғыл КНШ	Барлығы	Барлығы	
(мың қазақстандық теңгемен)							
Мерзімі өтіп кетпеген және құнсызданбаған	28,325	-	-	516,431	544,756	823,151	
Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған	-	-	-	-	-	227,134	
90 күннен астам дефолт	-	-	-	202,768	202,768	3,758,723	
360 күннен астам дефолт	-	-	1,220,996	26,660	1,247,656	3,107,837	
Жалпы теңгерімдік құ	28,325	-	1,220,996	745,859	1,995,180	7,916,845	
Шығын бойынша резерв	-	-	(1,219,214)	(169,658)	(1,388,872)	(4,592,306)	
Теңгерімдік құны	28,325	-	1,782	576,201	606,308	3,324,539	

Қор ХҚЕС 9 «Қаржылық құралдар» стандарттарында қарастырылған қоржындық резервтеу методологиясын қолданды және есептік кезең соңына болжалды құнсыздандудың шығындары бойынша қоржындық резервтерді және жеке негіздегі резервтерді құрды.

Несиелердің құнсыздануы жөніндегі мәселелерді қарастыру барысында Қордың назар аударатын негізгі факторлары оның мерзімі өтіп кету күйі мен осындай болған жағдайда, кепілдік қамсыздандыруды жүзеге асыру мүмкіндігі болып табылады. Осының негізінде жоғарыда Қор жеке тәртіпте құнсызданған деп анықтаған несиелердің қарыз мерзімі бойынша талдауды берді.

Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған несиелер, негізінен, қамсыздандырудың әділ құны мерзімі өткен пайыздар және негізгі сома төлемдерін қамтитын қамсыздандырылған несиелерді қамтиды. Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған болып көрсетілген сомалар жеке төлемдердің мерзімі өткен сомаларын ғана емес, осындай несиелер бойынша қалдықты тұтастай қамтиды.

Қамсыздандырудың қаржылық әсері төмендегілер үшін оның құнын жеке-жеке ашу жолымен көрсетілген (i) кепілді қамсыздандыруы және несиелер сапасын арттыру жөніндегі өзге механизмдері активтің теңгерімдік құнына тең немесе одан асатын активтер («кепілді қамсыздандыруы артық активтер») және (ii) кепілді қамсыздандыруы және несиелер сапасын арттыру жөніндегі өзге механизмдері активтің теңгерімдік құнынан төмен активтер («кепілді қамсыздандыруы жеткіліксіз активтер»). Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қамсыздандыру әсері көрсетілген:

9 Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер (жалғасы)

	Кепілді қамсыздандыруы артық активтер		Кепілді қамсыздандыруы жеткіліксіз активтер	
	Активтердің теңгерімдік құны	Қамсыздандырудың әділ құны	Активтердің теңгерімдік құны	Қамсыздандырудың әділ құны
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>				
Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	1,045,335	1,695,203	271,070	-
Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	-	-	123,708	30,940
Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	-	-	11,725	-
Барлығы	1,045,335	1,695,203	406,503	30,940

Төмендегі кестеде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қамсыздандыру өсері көрсетілген:

	Кепілді қамсыздандыруы артық активтер		Кепілді қамсыздандыруы жеткіліксіз активтер	
	Активтердің теңгерімдік құны	Қамсыздандырудың әділ құны	Активтердің теңгерімдік құны	Қамсыздандырудың әділ құны
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>				
Шағын және орташа кәсіпорындарға берілген несиелер	1,436,840	1,923,149	5,422,663	876,291
Микроқаржы ұйымдарына берілген несиелер	-	-	969,955	-
Қаржылық жалгерліктегі таза инвестиция	78,016	14,809	-	-
Өзге несиелер	9,371	21,005	-	-
Барлығы	1,524,227	1,958,963	6,392,618	876,291

Несиелер мен клиенттер алғытөлемдерінің әрбір сома санатының бағаланған әділ құнына байланысты 34-ескертпені қараңыз. Несиелер мен клиенттер алғытөлемдерінің пайыздық мөлшерлемесін талдау 31-ескертпеде берілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

10 Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар

31 желтоқсан 2017
жыл

(мың қазақстандық теңгемен)

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар

Корпоративтік облигациялар	1,479,517
Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	1,179,806

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын барлық құнды қағаздар

2,659,323

Қор Қордың сауда қоржынының бөлігі болып табылмайтын, жоғарыда көрсетілген құнды қағаздарды қайтарып алынбайтын тәртіпте пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бастапқыда көрсетілетін құнды қағаздар ретінде топтастырды. Мұндай құнды қағаздар инвестициялық саясатта құжатпен бекітілген стратегияға сәйкес әділ құны бойынша бақыланады және бағаланады.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатқа жатқызылған, сондай-ақ, несиелік тәуекелмен белгіленген есептен шығаруды көрсететін құнды қағаздар әділ құны бойынша көрсетіледі.

Төменде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапа бойынша пайда немесе шығын арқылы әділ құны бағаланатын қарыз құнды қағаздарды талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	Корпоративтік облигациялар	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>			
- BBB- және BBB+ аралығындағы рейтингпен	1,479,517	-	1,479,517
- B- және B+ аралығындағы рейтингпен	-	1,179,806	1,179,806
Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын, мерзімі өтіп кетпеген және құнсызданбаған барлық құнды қағаздар	1,479,517	1,179,806	2,659,323

Несиелік рейтинг Standard and Poor's рейтингтік шкаласы бойынша ең жақын балама мөнге дейін айырбасталатын Standard and Poor's агенттігінің және Moody's, агенттігінің рейтингіне негізделген. Өзгерістері мерзімдегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын ешбір қаржылық активтер мерзімі өтіп кеткен болып есептелмейді. Қарыз құнды қағаздарда қамсыздандыру болмайды.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздардың әділ құнына қатысты 34-ескертпені қараңыз. Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздардың пайыздық мөлшерлемесін талдау 31-ескертпеде берілген. Байланысты тараптар шығарған, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар туралы ақпарат 36-ескертпеде берілген.

11 Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар

31 желтоқсан
2017 жыл

(мың қазақстандық теңгемен)

Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар

Корпоративтік облигациялар	3,515,912
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(2,948,895)

Сатылым үшін қолда бар барлық инвестициялық құнды қағаздар

567,017

11 Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар (жалғасы)

Төменде несиелік сапа бойынша борыштық құнды қағаздарды талдау берілген:

	31 желтоқсан 2017 жыл
	Корпоративтік облигациялар
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған - В- және В+ аралығындағы рейтингпен</i>	567,017
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	567,017
<i>Жеке тәртіпте құнсызданған (жалпы сома) ретінде анықталған борыштық құнды қағаздар - төлемді 360 күннен астам кешіктірумен</i>	2,948,895
Жеке тәртіпте құнсызданған (жалпы сома) ретінде анықталған барлық борыштық құнды қағаздар	2,948,895
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	(2,948,895)
Сатылым үшін қолда бар барлық инвестициялық борыштық құнды қағаздар	567,017

Несиелік рейтинг Standard and Poor's рейтингтік шкаласы бойынша ең жақын балама мәнге дейін айырбасталатын Standard and Poor's агенттігінің және Moody's, агенттігінің рейтингіне негізделген.

Қарыз құнды қағаздардың құнсыздануы жөніндегі мәселені қарастыру кезінде, Қордың назар аудар аударатын негізгі факторы оның мерзімінің өтіп кету күйі болып табылады. Осы фактордың негізінде жоғарыда Қор жеке тәртіпте құнсызданған деп анықтаған борыштық құнды қағаздардың төлемін кешіктіру мерзімі бойынша талдауды берді. 2017 жыл ішінде құнсыздану бойынша резервті қалпына келтіру жүргізілмеді.

Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздардың бағаланған әділ құнына қатысты 34-ескертпені қараңыз. Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздардың пайыздық мөлшерлемесін талдау 31-ескертпеде берілген. Байланысты тараптар шығарған сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.
Бастапқы мойындау кезінде пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын болып анықталған борыштық құнды қағаздар	2,123,182
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар	771,681
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар	4,205,826
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар жиыны	7,100,689

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсан бойынша борыштық құнды қағаздарға инвестициялар бағалау санаттары және класстары бойынша көрсетілген.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Бастапқы мойындау кезінде пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын болып анықталған борыштық құнды қағаздар	Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар	Барлығы
Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	948,880	-	-	948,880
Корпоративтік облигациялар	1,174,302	771,681	4,205,826	6,151,809
2018 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша борыштық құнды қағаздарға инвестициялар жиыны (әділ құн немесе жалпы теңгерімдік құн)	2,123,182	771,681	4,205,826	7,100,689
Несиелік шығын бойынша бағалау резерві	-	-	-	-
2018 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша борыштық құнды қағаздарға инвестициялар жиыны (теңгерімдік құн)	2,123,182	771,681	4,205,826	7,100,689

(a) Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарға инвестициялар

12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар

Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар несиелік тәуекелмен байланысты сәйкес есептен шығаруды көрсететін әділ құн бойынша мойындалады және Қордың максималды несиелік тәуекелі туралы барынша дәл ақпаратты ұсынады. Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапа бойынша пайда немесе шығын арқылы әділ құны бағаланатын қарыз құнды қағаздарды талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	Корпорати втік облигация лар	Барлығы
Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған			
- BBB- және BBB+ аралығындағы рейтингпен	948,880	-	948,880
- B- және B+ аралығындағы рейтингпен	-	1,174,302	1,174,302
Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын активтердің теңгерімдік құнының жиыны	948,880	1,174,302	2,123,182

Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар үшін қамсыздандыру қарастырылмаған.

12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

(б) Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарға инвестициялар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	1-кезең (12 ай ішіндегі КНШ)	Барлығы
Корпоративтік облигациялар		
- B- және B+ аралығындағы рейтингпен	792,466	792,466
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтердің теңгерімдік құнының жиыны	792,466	792,466
Несиелік шығын бойынша бағалау резервін шегергенде	(86,806)	(86,806)
Әділ құнды амортизацияланған құнды бағалаудан әділ құнды бағалауға түзетуді шегергенде	66,021	66,021
Теңгерімдік құн (әділ құн)	771,681	771,681

Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар үшін қамсыздандыру қарастырылмаған.

2018 жыл ішінде несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаю факторлары байқалмады және дефолт көрсеткіштері мен резервтер 12 айлық күтілетін несиелік шығынға тең болып есептелді.

12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

(в) Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарға инвестициялар

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, несиелік тәуекел деңгейлерінің негізінде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздардың несиелік сапасына талдау келтірілген. Қор пайдаланатын несиелік тәуекелді деңгей бойынша жіктеу жүйесінің және күтілетін несиелік шығынды бағалау тәсілінің, соның ішінде дефолтты және несиелік тәуекелдің амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарға қатысты елеулі ұлғаюын анықтау сипаттамасы 31-ескертпеде берілген. Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздардың теңгерімдік құны, сондай-ақ, Қордың осы активтерге қатысты несиелік тәуекелдерге максималды шалдыққыштығын көрсетеді.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Сатып алынған немесе құрылған құнсыздалған	Барлығы
Корпоративтік облигациялар		
- В- және В+ аралығындағы рейтингпен	4,205,826	4,205,826
Жалпы теңгерімдік құн	4,205,826	4,205,826
Сыйақыны қоса есептегендегі атаулы құн	33,073,648	33,073,648
Дисконт	(5,907,603)	(5,907,603)
Талаптарын Қор акционерлері белгілеген ҚҚ құрамына аудару	(22,960,219)	(22,960,219)
Теңгерімдік құны	4,205,826	4,205,826

12 Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

Қор 2018 жылғы 13 және 14 желтоқсанда бұрын Қормен «ЦеснаБанк» АҚ-ға берілген қарыздарға айырбастау жолымен «ЦеснаБанк» АҚ облигацияларын сатып алды. Аталған облигациялардың атаулы құны - есептелген пайыздардың ескерілуінсіз 32,800,312 мың теңгені құрайды. Қор 15.45% мөлшерлемесі бойынша дисконтталған төлемдер әдісімен облигациялардың әділ құнын бағалады, ол 3,935,983 мың теңгені құрады. Бағалау резервтерінің болмауы - аталған облигациялар жылдың соңында сатып алынғандығымен және өтелетін құны теңгерімдік құнына тең болуымен түсіндіріледі.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздарда қамтамасыз ету болмайды.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

13 Негізгі қаражат

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	Жер мен ғимараттар	Жабдық, кеңсе жиһазы мен керек- жарақтар	Көлік құралдары	Барлығы
2017 жылғы 1 қаңтардағы құны		2,161,906	1,570,717	305,334	4,037,957
Жиналған амортизация		(273,211)	(880,004)	(145,635)	(1,298,850)
2017 жылғы 1 қаңтардағы теңгерімдік құны		1,888,695	690,713	159,699	2,739,107
Түсімдер		-	64,372	-	64,372
Шығыстар		-	(35,975)	-	(35,975)
Амортизациялық аударымдар	27	(20,649)	(236,924)	(39,629)	(297,202)
Жиналған амортизацияның шығарылуы		-	26,885	-	26,885
2017 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құны		1,868,046	509,071	120,070	2,497,187
2017 жылғы 31 желтоқсандағы құны		2,161,906	1,599,114	305,334	4,066,354
Жиналған амортизация		(293,860)	(1,090,043)	(185,264)	(1,569,166)
2017 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құны		1,868,046	509,071	120,070	2,497,187
Түсімдер		-	46,091	-	46,091
Шығыстар		-	(4,821)	(1,701)	(6,522)
Амортизациялық аударымдар	27	(20,649)	(202,988)	(39,061)	(262,698)
Жиналған амортизацияның шығарылуы		-	4,294	1,133	5,427
2018 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құны		1,847,397	351,647	80,441	2,279,485
2018 жылғы 31 желтоқсандағы құны		2,161,906	1,640,384	303,633	4,105,923
Жиналған амортизация		(314,509)	(1,288,737)	(223,192)	(1,826,438)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құны		1,847,397	351,647	80,441	2,279,485

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

14 Өзге активтер

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қарыз құралдары	33	12,535,447	25,193,064
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын дебиторлық берешек		998,251	473,252
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда		(123,923)	(410,615)
Басқа активтер құрамындағы барлық қаржы активтері		13,409,775	25,255,701
Қызметтер үшін алдын ала төлем		883,305	312,742
Төлемегені үшін алынған қамсыздандыру		285,702	288,865
Шикізаттар мен материалдар		70,327	58,100
Кіріс салығынан басқа салықтар		21,621	46,280
Басқа		15,153	26,757
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда		(7,160)	(186,747)
Барлық өзге активтер		14,678,723	25,801,698

Туынды қаржы құралдары қаржы институттарымен бірге валюта айырбастау бойынша операциялардың теңгерімдік құнын қамтиды. 23-ші және 33-шы ескертпелерді қараңыз.

Төлемегені үшін меншікке алынған қамтамасыз ету - мерзімі кешіктірілген несиелерді реттеу барысында Қормен алынған жылжымайтын мүлік нысандарын білдіреді. Қор алдағы келешекте осы активтерді іске асыруды түспалдайды. Бұл активтер сату үшін тағайындалған ұзақ мерзімді активтерді анықтауға жауапты болмайды және ХҚЕС (IAS 2) «Босалқы қорлар» талаптарына сәйкес тауар-материалдық босалқы қорлар ретінде жіктелген. Бұл активтер бастапқыда сатып алу кезіндегі әділ құны бойынша мойындалған.

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапасы бойынша өзге қаржы активтеріне талдау жүргізеді.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Туынды қаржы құралдары	Дебиторлық берешек	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>			
- В- және В+ аралығындағы рейтингпен	12,535,447	-	12,535,447
- рейтингі жоқ	-	874,328	874,328
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	12,535,447	874,328	13,409,775
<i>Жекелей құнсызданған (жалпы сома)</i>			
- төлемді 360 күннен астам кешіктірумен	-	123,923	123,923
Барлық жекелей құнсызданған (жалпы сома)	-	123,923	123,923
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	-	(123,923)	(123,923)
Өзге қаржы активтерінің жиыны	12,535,447	874,328	13,409,775

14 Өзге активтер (жалғасы)

Төменде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапасы бойынша өзге қаржы активтеріне талдау жүргізеді.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қаржы мекемелері берген несиелер	Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер	Барлығы
<i>Мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған</i>			
- В- және В+ аралығындағы рейтингпен	25,193,064	-	25,193,064
- рейтингі жоқ	-	62,637	62,637
Барлық мерзімі өтіп кетпеген және құны жойылмаған	25,193,064	62,637	25,255,701
<i>Жекелей құнсызданған (жалпы сома)</i>			
- төлемді 360 күннен астам кешіктірумен	-	410,615	410,615
Барлық жекелей құнсызданған (жалпы сома)	-	410,615	410,615
Құнсыздануына байланысты резервті есепке алмағанда	-	(410,615)	(410,615)
Өзге қаржы активтерінің жиыны	25,193,064	410,615	25,255,701

2018 және 2017 жылдардағы құнсыздану бойынша резерв өзгерістерін талдау:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.			2017 ж.		
	Өзге қаржы активтері	Өзге активтер	Барлығы	Өзге қаржы активтері	Өзге активтер	Барлығы
1 қаңтардағы құнсыздану бойынша резерв	410,615	186,747	597,362	296,846	187,218	484,064
ХҚЕС-9 стандартына көшу	-	-	-	-	-	-
Жыл бойына құнсыздану бойынша резервке бөлінген сома/ (резервті қалпына келтіру)	(1,716)	(1,543)	(3,259)	(2,697)	1,181	(1,516)
Жыл бойына үмітсіз ретінде есептен шығарылған қаражат	(300,537)	(178,044)	(478,581)	(188)	(1,652)	(1,840)
100% провизиямен активтерді қайта топтастырумен байланысты провизияны тасымалдау	15,561	-	15,561	116,654	-	116,654
31 желтоқсандағы құнсыздану бойынша резерв	123,923	7,160	131,083	410,615	186,747	597,362

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге активтердің құрамына 131,083 мың теңге сомасына мерзімі кешіктірілген дебиторлық берешек енгізілді ((2017 жылғы 31 желтоқсан: 410,615 мың теңге), барлық дебиторлық берешектің бір жылдан астам уақытқа мерзімі өтіп кеткен. Басқа қаржы активтерінің бағаланатын әділ құнына қатысты 34-ескертпені қараңыз. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

15 Қарыз қаражаты

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ (6.57% - 6.71%)	76,392,378	71,948,648
Азия даму банкі (2.08% - 7.58%)	55,532,019	72,472,682
Муниципалдық органдар (0.01% - 1%)	49,532,869	32,754,338
«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (2% - 6.5%)	19,416,325	25,449,768
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі (0%)	436,382	377,467
Барлық қарыз қаражаты	201,309,973	203,002,903

2014 жылғы қазан айында Қор АДБ-дан 0.57% жылдық пайыз мөлшерлемесімен және 2019 жылғы қазан айында өтеу мерзімімен 122 миллион АҚШ доллары көлемінде қарыз алды. 2015 жылғы қазан айында Қор АДБ-дан 0.9207% жылдық пайыз мөлшерлемесімен және 2020 жылғы қыркүйек айында өтеу мерзімімен 228 миллион АҚШ доллары көлемінде қарыз алды. Барлық алынған қаражат АДБ-мен мақұлданған қазақстандық коммерциялық банктерде орналастырылды. 4-ескертпені қараңыз. 2018 жыл барысында Қор АДБ-мен 133 миллион АҚШ доллары көлеміндегі қарызды өтеді (2017 ж.: 156 миллион) Қор 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл барысында АДБ қарыздары бойынша 8,244,649 мың теңге көлемінде валюталық шығын шекті (2017 ж.: табыс 1,759,341 мың теңге көлемінде). 2018 жыл бойы Қор АДБ-дан 7.5%-7.58% құбылмалы пайыздық мөлшерлемесімен 23,836,774 мың теңге сомасына қарыз алды (2017 ж.: 8,085,997 мың теңге). 23-ескертпені қараңыз.

2014 жылғы сәуір айында Қор Бас компаниядан, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-дан 0,15% жылдық пайыздық мөлшерлемесімен және 2034 жылға дейін өтеу мерзімімен 100 миллиард теңге және сәйкесінше 50 миллиард теңге көлемінде қарыз алды. 2015 жылғы наурыз айында Қор Бас компаниядан нарықтағыдан төмен 0,15% жылдық мөлшерлемесімен және 2035 жылға дейін өтеу мерзімімен 50 миллиард теңге көлемінде қарыз алды. Қаражат өңдеуші өнеркәсіпте жұмыс жасайтын шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін дамытуды қолдау жөніндегі бағдарламаға қатысу үшін мемлекетпен мақұлданған қазақстандық коммерциялық банктерде әрі қарай орналастыру мақсатында алынды. Барлық алынған қаражат коммерциялық банктерде орналастырылды. 4-ескертпені қараңыз.

Муниципалдық органдардан алынған өзге қарыз қаражаттары бекітілген үкіметтік бағдарламаларға сәйкес шағын және орта бизнес кәсіпорындарының дамуын қаржыландыруды қолдау үшін коммерциялық банктерге қаражат ұсыну мақсатында алынды. 2018 жыл бойы Қор 17,018,885 мың теңге көлемінде қарыздар алды (2017 ж.: 20,883,696 теңге) муниципалдық органдардан.

Қарыз қаражаттың әрбір санатының әділ құны туралы ақпарат 34-ескертпеде берілген. Қарыз қаражаттың пайыздық мөлшерлемесін талдау 31-ескертпеде берілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

16 Шығарылған борыштық құнды қағаздар

2018 жылғы 14 желтоқсанда Қор Қазақстан Қор Биржасының алаңында 16,000,000 мың теңге сомасына облигациялар орналастырды. Бұл облигациялардың өтеу мерзімі 13 ай болды, купондық табыс 8,7%. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың шығарылған борыштық қағаздары 16,057,484 мың теңге сомасындағы облигацияларды қамтыды (2017 ж.: 0 теңге), теңгемен номинацияланған.

Шығарылған борыштық құнды қағаздардың әр санатының әділ құнын бағалау бойынша ақпарат 34-ескертпеде келтірілген. Шығарылған борыштық құнды қағаздардың пайыздық мөлшерлемелерінің талдауы 31-ескертпеде ашылған. Байланысты тараптармен шығарылған борыштық құнды қағаздармен операциялар бойынша ақпарат 36-қосымшада берілген.

17 Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Банктер	2,841,525	1,418,643
Муниципалдық органдар	2,132,538	1,758,695
Субсидиялау бағдарламасы бойынша барлық міндеттемелер	4,974,063	3,177,338

Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер «ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері жөніндегі комитеті» РММ-мен, ҚР Ұлттық Қорымен, «ҚР-дағы «Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму Бағдарламасымен» және муниципалдық органдармен орналастырылады. Мұндай қаражаттар әрі қарай «Нұрлы жер» Мемлекеттік тұрғын үй құрылысы бағдарламасына, «Бизнестің жол картасы - 2020» Бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес үкіметпен субсидияланған жобалар бойынша төлем ретінде жергілікті банктерге беріледі.

Субсидиялау бағдарламасы бойынша міндеттемелердің әділ құны туралы ақпарат 34-ескертпеде берілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

18 Келешек кезеңдердегі табыс және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Қаржылық кепілдіктер бойынша келешек кезеңдердегі табыс		5,319,861	4,159,286
Қаржылық кепілдік (несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв)	32	1,594,480	1,104,245
Барлық келешек кезеңдердегі табыс және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв		6,914,341	5,263,531

2015 жылы Қор алынған қарыздар сомасына «Банк ЦентрКредит» АҚ-мен Еуропа қайта құру және даму банкінде (әрі қарай «ЕҚҚДБ») ашылған несиелік желілері бойынша «Банк ЦентрКредит» АҚ үшін кепілдіктер шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Банк ЦентрКредит» АҚ 36,157 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (2017 ж.: 20,470 миллион теңге). Қор басшылығы шығарылу күні «Банк ЦентрКредит» АҚ-дан алынған, есептелген комиссиялық табыс сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын бағалады, 2018 жылғы 31 желтоқсанда есептелген комиссиялық табыс сомасы 123,099 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 179,161 мың теңге). 4-ші және 32-ескертпелерді қараңыз.

ЕҚҚДБ-де «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ ашқан несиелік желісі бойынша ЕҚҚДБ-де «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ үшін 2016 жылы Қор алынған қарыз сомасына кепілдік шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ сәйкесінше 19,243 миллион теңге және 3,776 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (31 желтоқсан 2017 жыл: сәйкесінше 19,243 миллион теңге және 3,776 миллион теңге). Қор басшылығы сәйкесінше 32,778 мың теңге және 12,772 мың теңге көлемінде «ForteBank» АҚ-нан және «КМФ» МҚҰ-нан алынған есептелген комиссиялық табыстар сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын бағалады (31 желтоқсан 2017 жыл: сәйкесінше 57,030 мың теңге және 25,669 мың теңге). 4-ші және 32-ескертпелерді қараңыз.

2017 жылы Қор «Банк Kassa Nova» АҚ-мен ЕҚҚДБ-да ашылған несиелік желілері бойынша алынған қарыздар сомасына «Банк Kassa Nova» АҚ үшін кепілдіктер шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Банк Kassa Nova» АҚ 3,742 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (31 желтоқсан 2017 жыл: 1,793 миллион теңге). Қор басшылығы «Банк Kassa Nova» АҚ-дан алынған, есептелген комиссиялық табыс сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын 7,052 мың теңге көлемінде бағалады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 1,250 мың теңге). 4-ші және 32-ескертпелерді қараңыз.

18 Келешек кезеңдердегі табыс және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв (жалғасы)

Қаржылық кепілдіктер шағын және орташа бизнес үшін «Бизнестің жол картасы-2020» бағдарламасын жүзеге асыру аясында Қор шығарған кепілдікті білдіреді. Бұл бағдарлама Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 13 сәуірдегі № 301 Қаулысына сәйкес 2010 жылдан бастап субсидияланады. «Бизнестің жол картасы 2020» бағдарламасын бекіту туралы» Қазіргі таңда бағдарлама «Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 25 тамыздағы №522 Қаулысына сәйкес «Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы» етіп өзгертілген.

Бағдарлама аясында Қор бағдарлама мен шағын немесе орташа бизнес координаторы арасындағы қаржы агенттігі болып табылады. Қорға жергілікті деңгейдегі бағдарлама координаторы төлейтін комиссия құны қаржылық кепілдік сомасының 20%-н құрайды. Алынған комиссия құны шығарылған кепілдіктің қызмет көрсету мерзімінде тура табыстарға қатысты мерзімі ұзартылған табыстарға жатқызылады.

Келешек кезең табыстары мен несиелік сипаттағы міндеттемелер резервінің әділ құны туралы ақпарат 34-ескертпеде берілген. Байланысты тараптармен операциялар бойынша ақпарат 36-ескертпеде берілген.

19 Өзге міндеттемелер

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Кредиторлық берешек	272,611	189,160
Есептелген міндеттемелер және өзге кредиторлар	247,454	643,454
Өзге міндеттемелер құрамындағы барлық қаржылық міндеттемелер	520,065	832,614
Қолданылмаған демалыс күндері бойынша резервтер	300,925	228,818
Алынған алғытөлемдер	140,183	35,290
Кіріс салығын қоспағандағы төлемге салынатын салықтар	100,165	95,349
Қызметкерлер сыйақылары бойынша есептелген шығындар	4,342	62,963
Өзге	508	500
Барлық өзге міндеттемелер	1,066,188	1,255,534

Барлық жоғарыда көрсетілген міндеттемелер есептілік мерзімі аяқталғанда 12 ай ішінде қайтарылады. Өзге қаржылық міндеттемелердің әділ құны туралы ақпарат 34-ескертпеде берілген.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

20 Акционерлік капитал

<i>Мың қазақстандық теңгемен, акциялар санын қоспағанда</i>	Айналымдағы акциялардың саны (мың дана)	Қарапайым акциялар	Барлығы
2017 жылғы 31 желтоқсанда	27,462	72,920,273	72,920,273
Жаңа акцияларды шығару	-	-	-
2018 жылғы 31 желтоқсанда	27,462	72,920,273	72,920,273

2018 жылғы 24 мамырда Қордың Жалғыз акционері 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін дивидендтер жариялады, жалпы сомасы 1,234,153 мың теңге (2016 жылдың қорытындылары бойынша: 1,678,218 мың теңге). Дивидендтердің бүкіл сомасы 2018 жылғы 16 шілдеде Акционерге төленді.

21 Пайыздық табыстар мен шығындар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша есептелген пайыздық табыс		
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	20,366,243	26,913,517
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	2,216,851	3,365,522
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	1,915,343	4,083,239
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар	58,526	-
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар	56,764	-
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар	-	350,035
Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар	-	52,464
Өтеуге дейін ұсталатын инвестициялық құнды қағаздар	-	32,115
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша есептелген пайыздық табыстың жиыны	24,613,727	34,796,892
Өзге ұқсас табыстар		
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар	140,937	-
Өзге де осыған ұқсас барлық табыстар	140,937	0
Барлық пайыздық табыстар	24,754,664	34,796,892
Пайыздық шығындар		
Қарыз қаражаты	(8,301,670)	(7,629,888)
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	(61,964)	-
Барлық пайыздық шығындар	(8,363,634)	(7,629,888)
Таза пайыздық табыстар	16,391,030	27,167,004

21 Пайыздық табыстар мен шығындар (жалғасы)

Қаржы мекемелеріндегі қаражаттар, клиенттерге қарыздар мен алғытөлемдер бойынша пайыздық табыс 6,189,940 мың теңге сомасындағы пайыздық табысты қамтиды (2017 ж.: 10,731,512 мың теңге). 4-ескертпені қараңыз.

Пайыздық шығын нарықтан төмен мөлшерлемеде берілген дисконт амортизациясының 4,443,731 мың теңге сомасындағы пайыздық шығындарды қамтиды (2017 ж.: 4,168,357 мың теңге).

22 Комиссиялық табыстар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Берілген кепілдіктер	2,972,669	1,173,459
Қаржы агентінің қызметтері	961,678	2,984,679
Барлық комиссиялық табыстар	3,934,347	4,158,138

Комиссиялық табыс шығарылған кепілдіктер бойынша (18-ескертпе), Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі ММ үшін субсидиялау қызметтерінен, «ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері жөніндегі комитеті» РММ, ҚР-дағы «Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму Бағдарламасы», «ҚР Ұлттық Банкі» РММ оператор және қаржы агенті ретінде (17-ескертпе) және «Бизнесті дамытудың жол картасы-2020» Бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы» бағдарламасын іске асыру аясында бастауыш кәсіпкерлерді қолдау жөніндегі қызметтерден түскен табыстан тұрады.

23 Қаржылық туынды құралдарымен орындалатын операциялардың шығыстарын есепке алмағандағы табыстар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Индекстелген төлемдер бойынша іске асырылған табыс	19,582,304	4,702,294
Индекстелген төлемдер бойынша іске асырылмаған шығындар	338,869	262,045
Своп шарттары бойынша пайыздық шығындар	(1,323,944)	(1,754,541)
Своп операциялары бойынша іске асырылмаған шығындар	(12,655,998)	(15,702,407)
Қаржылық туынды құралдарымен орындалатын операциялардың табыстарын есепке алмағандағы барлық шығындар	5,941,231	(12,492,609)

Индекстелген төлемдер бойынша іске асырылған табыс туынды қаржы құралдары бойынша позицияны жабу салдарынан түзілген. Пайыздық шығындар туынды қаржы құралдары бойынша 3% төлемнің салдарынан түзілген. Операцияның толық сипаттамасы мен қаржылық нәтижелерді бағалау есеп саясатын қолдану бойынша маңызды бағалауда және кәсіби пайымдауда – Туынды қаржы құралдарының және кейбір басқа қаржы құралдарының әділ құнында берілген. 4-ші және 14-шы ескертпелерді қараңыз.

24 Шетел валютасын қайта бағалау табыстарын есепке алмағандағы шығындар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	2018 ж.	2017 ж.
Азиялық даму банкінің қарыздары	15	(8,301,861)	2,168,832
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер		519,830	(102,908)
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары		134,125	228,643
Өзге шығындар		(23,971)	(154,256)
Шетел валютасын қайта бағалау шығындарын есепке алмағандағы барлық табыстар		(7,671,877)	2,140,311

25 Қаржылық құралдарды нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алғашқы мойындау кезінде туындайтын шығындар

2017 жылғы 28 сәуірде талап ету құқықтарын беру туралы жасасқан шарт шеңберінде Қор «Delta Bank» АҚ берген несиелерді өтеу есебіне 15,443,912 мың теңге негізгі қарыз және 253,529 мың теңге есептелген сыйақы көлемінде «Delta Bank» АҚ-дан шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер қоржынын алды. Қор басшылығы шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелердің жаңа қоржынының әділ құнын талап ету құқықтарын беру күніне 11,418,676 мың теңге көлемінде бағалады. Бұның нәтижесінде осы несиелерді бастапқы мойындау бойынша шығын 4,278,421 мың теңге көлемінде мойындалды (4-ескертпе).

2018 жыл бойы Қор коммерциялық банктерге нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлемелер бойынша қарыздар берді және 4,443,157 теңге сомасында бастапқы мойындау барысындағы шығынды мойындады (4-ескертпе).

26 Өзге таза операциялық табыстар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Операциялық жалдаудан түсетін табыс	73,032	103,128
Өтемпұлдар мен айыппұлдар	1,871	4,342
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерден табыс/(Шығындар)	(99,405)	(71,473)
Өзге	(264,770)	4,821
Таза операциялық табыстар	(289,272)	40,818

27 Жалпы және әкімшілік шығындар

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Қызметкерлерді ұстау шығындары	2,694,600	2,615,539
Негізгі қаражат амортизациясы	262,699	297,202
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	208,431	192,586
Жалдау	157,262	131,070
Материалдық емес активтер амортизациясы	110,031	113,425
Иссапарлар мен өкілдер шығыстары	108,799	111,750
Байланыс қызметтері	61,192	63,889
Материалдар	59,331	43,114
Сақтандыру шығындары	57,574	56,043
Кіріс салығынан басқа да салықтар	54,741	83,473
Оқыту	50,504	48,841
Заң және кеңес беру қызметтері	48,677	88,905
Коммуналдық қызметтер	38,935	42,811
Күзет қызметтері	38,849	43,999
Брокер комиссиялары	26,538	5,048
Транспорттық шығындар	26,010	19,019
Банк комиссиялары	12,969	164,722
Кеңсе керек-жарақтары	7,871	15,935
Жарнама және маркетинг	504	6,039
Өзге	314,310	263,467
Барлық жалпы және әкімшілік шығындар	4,339,827	4,406,877
Қор бағдарламаларын жүзеге асыру*	872,451	904,953
Қордың бағдарламаларын іске асыру бойынша шығындар	872,451	904,953

*Қор шағын және орташа кәсіпкерлікпен айналысатын жеке тұлғаларды қолдау және оқыту бойынша бірқатар бағдарламаларды жүзеге асырады.

28 Пайдаға салынатын салық

(а) Пайдаға салынатын салық бойынша шығындар компоненттері

Жыл бойындағы пайдалар мен шығындар құрамында көрсетілген табыс салығы бойынша шығындар мына компоненттерді қамтиды:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Пайдаға салынатын салық бойынша ағымдағы шығындар	5,231,595	440,109
Кейінге қалдырылған салық салу	(3,845,977)	653,284
Бір жылдық пайдаға салынатын салық бойынша шығындар	1,385,618	1,093,393

(б) Салық шығындары сомасы мен пайдалар немесе шығындар сомасын қолданыстағы салынатын салық мөлшерлемесіне көбейтіп салыстыру

2018 жылы Қор пайдасының көп бөлігіне қолданылатын ағымдағы салық мөлшерлемесі 20%-ды құрайды (2017 ж.: 20%). Төменде салық салудың нақты шығындарымен теоретикалық салық шығындарын салыстыру берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Салық салғанға дейінгі пайда / (Шығын)	(10,544,855)	5,206,237
Теориялық тұрғыдағы салық аударымдары / заңнамамен белгіленген мөлшерлеме бойынша (үнемдеу) (2018 ж.: 20%; 2017 ж.: 20%)	(2,108,971)	1,041,247
Салық мақсаттарында шегеріске жатпайтын табыстардың немесе шығындардың салық салдары:		
- құнды қағаздар бойынша салық салынбайтын шығын	3,608,034	-
- құнды қағаздар бойынша салық салынбайтын табыс	(51,226)	(86,923)
- Өзге шегерілмейтін табыс	(39,047)	(156,801)
- өзге шегерілмейтін шығындар	-	47,068
- салық шығындары бойынша ескі жылды бағалауды түзету	(23,172)	248,802
Бір жылдық пайдаға салынатын салық бойынша шығындар	1,385,618	1,093,393

(в) Уақыт өзгешеліктерінің түрі бойынша кейінге қалдырылған салықты талдау

ҚЕХС және Қазақстан Республикасы салық заңы арасындағы айырмашылық қаржы есептілігін жасау және пайдаға салынатын салықты есептеу мақсатында активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелері арасындағы уақыт айырмашылығының туындауына әкеледі. Төменде осы уақыт айырмашылықтары қозғалысының салық салдары толық берілген.

28 Пайдаға салынатын салық (жалғасы)

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған мерзім ішіндегі уақыт айырмашылығы көлемінің өзгертілуі келесі түрде берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	1 қаңтар 2018 жыл	Пайда мен шығын есебінен қалпына келтірілді/ (жатқызылды)	Тікелей меншікті капитал құрамында қалпына келтірілді /(жатқызылды)	31 желтоқсан 2018 жыл
Салық салынатын базаны азайтатын / (ұлғайтатын) уақыт айырмаларының және салық шығынын келешек кезеңдерге ауыстырудың салықтық әсері				
Алынған қарыздар және қаржы мекемелеріндегі қаражат	(2,104,279)	906,659	-	(1,197,620)
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	375,201	(367,099)	-	8,102
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	825,167	725,316	916,487	2,466,970
Негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтер	(168,656)	33,250	-	(135,406)
Туынды қаржы құралдары	(5,038,613)	2,531,524	-	(2,507,089)
Өзге міндеттемелер	45,764	16,327	23,671	85,762
Таза кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(6,065,416)	3,845,977	940,158	(1,279,281)
Танылған кейінге қалдырылған салық активі	1,246,132	4,213,076	940,158	6,399,366
Танылған кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(7,311,548)	(367,099)	-	(7,678,647)
Таза кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(6,065,416)	3,845,977	940,158	(1,279,281)

2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған мерзім ішіндегі уақыт айырмашылығы көлемінің өзгертілуі келесі түрде берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	1 қаңтар 2017 жыл	Пайда мен шығын есебінен қалпына келтірілді/ (жатқызылды)	31 желтоқсан 2017 жыл
Салық салынатын базаны азайтатын / (ұлғайтатын) уақыт айырмаларының және салық шығынын келешек кезеңдерге ауыстырудың салықтық әсері			
Алынған қарыздар және қаржы мекемелеріндегі қаражат	(442,501)	(1,661,778)	(2,104,279)
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	-	375,201	375,201
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	-	825,167	825,167
Негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтер	(168,450)	(206)	(168,656)
Туынды қаржы құралдары	(8,178,752)	3,140,139	(5,038,613)
Келешек кезеңге көшірілген салық шығындары	3,333,543	(3,333,543)	-
Өзге міндеттемелер	44,028	1,736	45,764
Таза кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(5,412,132)	(653,284)	(6,065,416)
Танылған кейінге қалдырылған салық активі	3,377,571	(2,131,439)	1,246,132
Танылған кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(8,789,703)	1,478,155	(7,311,548)
Таза кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(5,412,132)	(653,284)	(6,065,416)

29 Қаржы қызметінің нәтижесінде туындайтын міндеттемелерді салыстырып тексеру

Төмендегі кестеде әрбір ұсынылған кезең үшін, қаржы қызметінің нәтижесінде туындайтын Қор міндеттемелеріндегі өзгерістер ұсынылған. Берешек баптары қаржылық қызмет ретінде ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте көрініс тапқан.

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Қаржылық қызмет бойынша міндеттемелер			
	«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	ЖАО, «Самұрық- Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ, ҚР ҚМ	Азия даму банкі	Барлығы
2017 жылғы 1 қаңтардағы қаржы қызметі бойынша міндеттемелер	67,780,290	38,917,299	117,172,162	223,869,751
Ақша қаражаттарының қозғалысы	(300,000)	18,529,811	(44,553,265)	(26,323,454)
Бағамдық айырмалар бойынша түзетулер		(39,801)	(2,168,832)	(2,208,633)
Ақша қаражатының қозғалысымен байланысы жоқ өзге өзгерістер	4,468,358	1,174,264	2,022,617	7,665,239
2017 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы қызметі бойынша міндеттемелер	71,948,648	58,581,573	72,472,682	203,002,903
Ақша қаражатының қозғалысы	(300,000)	9,428,693	(28,129,604)	(19,000,911)
Бағамдық айырмалар бойынша түзетулер	-	58,915	8,301,861	8,360,776
Ақша қаражатының қозғалысымен байланысы жоқ өзге өзгерістер	4,743,730	1,316,395	2,887,080	8,947,205
2018 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы қызметі бойынша міндеттемелер	76,392,378	69,385,576	55,532,019	201,309,973

30 Сегменттік талдау

Операциялық сегменттер шаруашылық қызметті жүзеге асыратын компоненттерді білдіреді, бұл ретте олар түсімнің болуына кепілдік беруі мүмкін немесе шығындармен байланысты болуы мүмкін, сегменттердің операциялық нәтижелері операциялық шешімдерге жауап беретін басшылармен тұрақты түрде талданады, және операциялық сегменттер үшін бөлек қаржы ақпараты бар. Операциялық шешімдер үшін жауап беретін басшының функцияларын Қордың Басқармасы орындайды.

(а) Іске асырылуынан әрбір есепті сегмент ақшалай түсім алатын өнімдер мен қызметтердің сипаттамасы

Қор екі негізгі операциялық сегмент аясындағы қызметті жүзеге асырады:

- Өзге банк операциялары – бұл сегмент шартты қарыздар беру үшін пайдаланылатын «ҚР Ұлттық Банкі» РММ-дегі ақша қаражаттарын, қаржы мекемелері мен шағын және орта бизнеске берілген несиелерді, және қаржы кепілдіктерінің берілуін қамтиды;
- Инвестициялық операциялар – басқа банктердегі ақша қаражаттары мен олардың баламаларын, құнды қағаздар мен қаражаттарды (депозиттер) білдіреді;

30 Сегменттік талдау (жалғасы)

(б) Есепті сегменттердің пайдасы мен шығыны, активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін есепті сегменттер бойынша сегменттік ақпарат келтірілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	Жобалық операциялар	Инвестициялық операциялар	Барлығы
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	7	16,733,828	21,219,846	37,953,674
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	8	217,813,677	11,744,904	229,558,581
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	9	606,308	-	606,308
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек		29,337	-	29,337
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	12	-	7,100,689	7,100,689
Туынды қаржы құралдары	14	12,535,447	-	12,535,447
Есепті сегмент активтерінің жиыны		247,718,597	40,065,439	287,784,036
Қарыз қаражат	15	201,309,973	-	201,309,973
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	16	16,057,484	-	16,057,484
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	17	4,974,063	-	4,974,063
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	18	6,914,341	-	6,914,341
Есепті сегменттер міндеттемелерінің жиыны		229,255,861	-	229,255,861
Күрделі жұмсалымдар		-	-	(46,091)

Күрделі жұмсалымдар негізгі қаражатты сатып алуды білдіреді.

30 Сегменттік талдау (жалғасы)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Жобалық операциялар	Инвестициялық операциялар	Барлығы
Қаржы мекемелеріндегі қаражаттар бойынша пайыздық табыс	20,366,243	-	20,366,243
Клиенттерге несиелер мен алғытөлемдер бойынша пайыздық табыс	1,915,343	-	1,915,343
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар бойынша пайыздық табыс	-	256,227	256,227
Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша пайыздық табыс		2,216,851	2,216,851
Қарыз қаражаты бойынша пайыздық шығындар	(8,301,671)	-	(8,301,671)
Шығарылған борыштық құнды қағаздар бойынша пайыздық шығындар	(61,964)	-	(61,964)
Таза пайыздық табыстар	13,917,951	2,473,078	16,391,029
Құнсыздану бойынша резерв құру	(18,936,130)	-	(18,936,130)
Құнсыздану бойынша резервті құрғаннан кейін таза пайыздық табыс	(5,018,179)	2,473,078	(2,545,101)
Комиссиялық табыстар	3,934,347	-	3,934,347
Қаржылық туынды құралдарымен орындалатын операциялардың шығыстарын есепке алмағандағы табыстар	5,941,231	-	5,941,231
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздардан шығындарды есепке алмағандағы табыстар	-	65,958	65,958
Активтерді нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алғашқы мойындау кезінде туындаған таза шығын	(4,443,157)	-	(4,443,157)
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланған борыштық құнды қағаздардың құнсыздануы	-	(86,806)	(86,806)
Өзге активтердің құнсыздануы бойынша резерв/ (резервке бөлінген сома)	6,042	-	6,042
Несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резервті қалпына келтіру/ (резервке бөлінген сома)	(243,942)	-	(243,942)
Шетел валютасын қайта бағалау табыстарын есепке алмағандағы шығындар	(8,244,649)	572,772	(7,671,877)
Қор бағдарламаларын жүзеге асыру бойынша шығындар	(872,451)	-	(872,451)
Жалпы және әкімшілік шығындар	(2,016,939)	(23,167)	(2,040,106)
Сегмент нәтижелері	(10,957,697)	3,001,835	(7,955,862)

30 Сегменттік талдау (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін есепті сегменттер бойынша сегменттік ақпарат келтірілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	Жобалық операциялар	Инвестициялық операциялар	Барлығы
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	7	18,692,460	25,382,470	44,074,930
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	8	216,059,786	9,518,492	225,578,278
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	9	3,324,539	-	3,324,539
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек		34,550	-	34,550
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	12	-	3,226,340	3,226,340
Туынды қаржы құралдары	14	25,193,064	-	25,193,064
Есепті сегмент активтерінің жиыны		263,304,399	38,127,302	301,431,701
Қарыз қаражаты	15	203,002,903	-	203,002,903
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	17	3,177,338	-	3,177,338
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	18	5,263,531	-	5,263,531
Есепті сегменттер міндеттемелерінің жиыны		211,443,772	-	211,443,772
Күрделі жұмсалымдар			-	(64,372)

Күрделі жұмсалымдар негізгі қаражатты сатып алуды білдіреді

30 Сегменттік талдау (жалғасы)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Жобалық операцияла р	Инвестициялық операциялар	Барлығы
Қаржы мекемелеріндегі қаражаттар бойынша пайыздық табыс	26,913,517	-	26,913,517
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер бойынша пайыздық табыс	4,083,239	-	4,083,239
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар бойынша пайыздық табыс	-	434,614	434,614
Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша пайыздық табыс	-	3,365,522	3,365,522
Қарыз қаражаты бойынша пайыздық шығындар	(7,629,888)	-	(7,629,888)
Таза пайыздық табыстар	23,366,868	3,800,136	27,167,004
Құнсыздану бойынша резерв құру	(6,822,412)	-	(6,882,412)
Құнсыздану бойынша резервті құрғаннан кейін таза пайыздық табыс	16,544,456	3,800,136	20,284,592
Комиссиялық табыстар	4,158,138	-	4,158,138
Қаржылық туынды құралдарымен орындалатын операциялардың шығыстарын есепке алмағандағы табыстар	(12,492,609)	-	(12,492,609)
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздардан шығындарды есепке алмағандағы табыстар	-	292,507	292,507
Активтерді нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алғашқы мойындау кезінде туындаған таза шығын	(4,278,421)	-	(4,278,421)
Өзге активтердің құнсыздануы бойынша резерв/ (резервке бөлінген сома)	(34,850)	-	(34,850)
Несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резервті қалпына келтіру/ (резервке бөлінген сома)	207,212	-	207,212
Өтеуге дейін ұсталатын инвестициялық құнды қағаздардың құнсыздануы бойынша резервті қалпына келтіру	-	183,337	183,337
Шетел валютасын қайта бағалау табыстарын есепке алмағандағы шығындар	2,168,832	(28,521)	2,140,311
Қор бағдарламаларын жүзеге асыру бойынша шығындар	(904,953)	-	(904,953)
Жалпы және әкімшілік шығындар	(1,958,616)	(22,072)	(1,980,688)
Сегмент нәтижелері	3,409,189	4,225,387	7,574,576

(с) Есепті сегменттердің ақшалай түсімін, пайдасын және шығынын, активтерін және міндеттемелерін салыстырып тексеру

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Есепті сегмент активтерінің жиыны	287,784,036	301,431,701
Негізгі қаражат	2,279,485	2,497,187
Материалдық емес активтер	228,155	292,674
Пайдаға салынатын салық бойынша ағымдағы міндеттемелерді алдын ала төлеу	11,290,109	13,721,713
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	396,747	1,360,967
Өзге активтер	2,143,276	608,634
Активтер жиыны	304,121,808	319,912,876

30 Сегменттік талдау (жалғасы)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Есепті сегменттер міндеттемелерінің жиыны	229,255,861	211,443,772
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	1,279,281	6,065,416
Өзге міндеттемелер	1,066,188	1,255,534
Міндеттемелер жиыны	231,601,330	218,764,722
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Сегмент нәтижелері	(7,955,862)	7,574,576
Жалпы және өкімшілік шығындар	(2,497,744)	(2,426,189)
Өзге (шығындар) / табыстар	(91,249)	57,850
Салық салуға дейінгі пайда	(10,544,854)	5,206,237
Пайдаға салынатын салық бойынша шығындар	(1,385,618)	(1,093,393)
Кезеңдегі пайда / (Шығын)	(11,930,472)	4,112,844

Қор Қазақстанда өзінің бүкіл табысын алады. Қордың шет елдерде елеулі сыртқы клиенттері жоқ. Қорда операциялық сегменттердің арасындағы едәуір табыс мен шығындар жоқ. Қорда 2018 жылы алынған табыстың жалпы сомасының кемінде он пайызын құрайтын клиенттер жоқ.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару

Тәуекелдерді басқару қор қызметінің негізінде жатыр және Қордың операциялық қызметінің маңызды элементі болып табылады. Қор тәуекелдерді тұрақты түрде оларды анықтау, мониторинг жасау, бағалау және бақылау процесі барысында, сондай-ақ, тәуекел мен басқа да ішкі бақылау жүйелеріне лимиттерді орнату арқылы басқарады. Тәуекелдерді басқару процесі Қордың тұрақты табысын сақтап қалу үшін өте маңызды болып табылады, сондықтан Қордың әрбір қызметкері оның міндеттемелерімен байланысты тәуекелдерді басқаруға жауапты. Баға тәуекелін, сыйақы мөлшерлемесі мен валюталық тәуекел өзгерістері тәуекелін, сондай-ақ, несиелік тәуекел мен өтемпаздық тәуекелін қамтитын нарық тәуекелі өз қызметтерін жүзеге асыру процесі кезінде Қорға кездесетін негізгі тәуекелдер болып табылады.

Қордың тәуекелдерді басқару бойынша ережелері мен процедуралары. Қордың тәуекелдерді басқару бойынша саясаты Қор ұшыраған тәуекелдерді анықтауға, талдауға және бақылауға, сәйкес басқару элементтері мен лимиттерді орнатуға, сондай-ақ, тәуекел деңгейлері мен олардың орнатылған лимиттерге сәйкестігін тұрақты бағалауға бағытталған. Тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары нарық жағдайларының, ұсынылатын өнімдер мен қызметтердің және ең жақсы тәжірибеде көрсетілетін өзгерістерді көрсету мақсатында жүйелі түрде қайта қаралып тұрады.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Тәуекелдерді басқару стратегиясы Қордың жалғыз акционерінің тәуекелдерін басқару стратегиясына сәйкес жасалған Қор тәуекелдерін басқару саясатында берілген.

Тәуекелдерді басқару саясатының мақсаттары мыналарды қамтиды:

- Қорды бақылау элементі ретінде тәуекелдерді басқарудың тиімді кешенді жүйесін және біріктірілген процесін құру және тәуекелдерді басқарудың әдістері мен процедураларына жалғыз стандартталған әдіс негізінде Қор қызметін тұрақты түрде жетілдіріп тұру;
- Қордың өз қызметі ауқымына сәйкес қолайлы тәуекелдерді қабылдауын қамтамасыз ету; Ұстау қабілетін анықтау және қабылданған тәуекелдерді тиімді басқаруды қамтамасыз ету;
- Тәуекелдерді уақытында анықтау; және
- Шығындарды азайтып, ықтимал шығындарды жабуға жұмсалатын ағымдағы шығындарды азайту.

Тәуекелдерді басқару құрылымы:

Қор тәуекелдерін басқару құрылымы Қордың келесі органдары мен құрылымдық бөлімшелерін қатыстырумен бірнеше деңгейдегі тәуекелдерді басқарумен берілген: Директорлар кеңесі, Басқарма, Тәуекел менеджменті департаменті, Ішкі аудит қызметтері, алқа органдары мен басқа да құрылымдық бірліктер.

Директорлар кеңесі. Тәуекелдерді басқарудың алғашқы деңгейі Қордың Директорлар кеңесімен берілген. Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару бойынша бақылау жүйесінің сәйкес қызметі, негізгі тәуекелдерді бақылау және тәуекелдерді корпоративтік бақылау жүйесі үшін жауапкершіліктің толық ауқымын көтереді. Директорлар кеңесі Қор қызметінің тапсырмаларын анықтайды және тәуекелдерді басқаруға, ұстау қабілетіне және қолайлы тәуекел параметрлеріне қатысты құжаттарды бекітеді.

Басқарма. Тәуекелдерді басқарудың екінші деңгейін Қор Басқармасы береді. Қор Басқармасы корпоративтік саясат талаптарына сәйкестікті қамтамасыз ету мақсатында тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйелерін және тәуекелдерді басқару құрылымдарын құру үшін жауапты. Басқарма тәуекелдерді басқару және Қор тәуекелдерін басқару философиясын көрсететін «тәуекелдерді түсіну» мәдениетін құру үшін жауапты. Сондай-ақ, Басқарма барлық қызметкерлерде тәуекелдерді басқару үшін анық жауапкершілік болатын және өз міндеттемелерін дұрыс орындауға жауапкершілік артылатын тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ендіруге де жауапты. Басқарма сәйкес комитеттерді құру арқылы тәуекелдерді басқару аясында өз функцияларының бөлігін орындауға уәкілетті.

Несие комитеті. Несие комитеті ішкі несиелік саясатты жүзеге асыру үшін жауапты Қордың тұрақты қызмет көрсетуші органы болып табылады. Несие комитетінің уәкілдігі Қор Басқармасы орнататын шектік көлем аясында шектеледі. Несие комитетінің негізгі тапсырмасы несиенің жоғарғы сапалы қоржынын пішімдеумен жасалады.

Активтерді және пассивтерді бақылау комитеті (АПБК). АПБК Басқармаға есеп беретін және Басқарма белгілеген уәкілеттік шеңберінде қызмет атқаратын Қордың тұрақты қызмет көрсетуші алқалы органы болып табылады. АПБК келесі негізгі мақсаттарға ие: Қордың активтері мен пассивтерін басқару шеңберінде уақытылы және сәйкес шешімдердің қабылдануын қамтамасыз ету; Қормен ынтымақтастық үшін серіктестерді тарту, жеткілікті қаржылық тұрақтылық деңгейін сақтау; Қордың тиімділігін арттыру және инвестициялық шешімдерді қабылдау барысындағы тәуекелдерді азайту.

Тәуекел менеджменті департаменті. Тәуекелдерді басқару процесінің үшінші деңгейін Тәуекел менеджменті департаменті құрайды. Тәуекел менеджменті департаментінің мақсаттары тәуекелдерді жалпы бақылау мен қолданыстағы заң талаптарына сәйкестікті бақылауды жүзеге асыру, сондай-ақ, жалпы принциптер мен анықтау, бағалау, бақылау және қаржылық және қаржылық емес тәуекелдер бойынша есеп беру әдістерінің жүзеге асырылуын бақылау қызметтерін қамтиды.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Ішкі аудит қызметі. Қордың ішкі аудит қызметі тәуекелдерді басқару барысында тәуекелдерді басқару процедурасы мен тәуекелдерді бағалау әдістеріне аудиттерді жүргізеді, тәуекелдерді басқару процедурасының тиімділігін арттыруға бағытталған ұсыныстарды өңдейді. Ішкі аудит қызметі Қордың Директорлар кеңесіне тәуекелдерді бақылау жүйесі бойынша есептерді береді және бекітілген нормативтік құжаттарға сәйкес басқа да функцияларды орындайды.

Құрылымдық бірліктер. Тәуекелдерді басқару құрылымындағы маңызды элементтердің бірі әрбір қызметкерге берілетін Қордың құрылымдық бірліктері болып табылады. Құрылымдық бірліктер (тәуекелдер иелері) тәуекелдерді басқару барысында маңызды рөл атқарады. Қор қызметкерлері күн сайын тәуекелдермен жұмыс істейді, тәуекелдерді басқарады және өз қызметтерінің сферасына тәуекелдердің ықтимал әсерін бақылайды. Құрылымдық бірліктер тәуекелдерді басқару бойынша жұмыс жоспарын жүзеге асыруға, қызмет көрсету аясындағы ірі тәуекелдерді уақытылы анықтауға және хабарлауға, жұмыс жоспарына қамтылу керек тәуекелдерді басқару бойынша ұсыныстарды дайындауға жауапты.

Нарық тәуекелі – шетел валютасының айырбастау курсы, сыйақы мөлшерлемелерін, несие айырмасы мен акция бағаларын қамтитын нарықтық бағаның өзгеруі нәтижесінде Қор табысының және оның қоржыны құнының өзгеруі тәуекелі. Нарық тәуекелі валюталық тәуекелден, сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі тәуекелінен, сондай-ақ, басқа да баға тәуекелдерінен тұрады. Нарық тәуекелі нарықтағы жалпы және айрықша өзгерістердің әсеріне ұшырайтын пайыздық, валюталық және үлескерлік қаржы құралдарына және нарықтағы бағалардың өзгеруі деңгейіне қатысты ашық позицияларда туындайды.

Нарық тәуекелін басқару тапсырмасы қабылданған тәуекел үшін алынатын пайданың оңтайландырылуын қамтамасыз ету арқылы нарық тәуекеліне ұшырағыштықтың қолданыстағы параметрлер шеңберіне шығарылмауын басқару және бақылау болып табылады.

Нарық тәуекелін басқару үшін жалпы жауапкершілік Басқармаға, Басқарма төрағасына жүктеледі. Басқарма тәуекел менеджменті департаментінің ұсыныстарына негізделіп нарық тәуекелдерінің шектеулерін бекітеді.

Қор дербес қаржы құралдары бойынша қоржынның көлеміне қатысты ашық позициялар бойынша шектеулерді, сыйақы мөлшерлемесін өзгерту мерзімдерін, валюталық позицияны, шығындар шектеулерін орнату және нәтижелері Басқармамен қаралатын және бекітілетін, олардың орындалуын жүйелі бақылау арқылы нарық тәуекелін басқарады.

Сондай-ақ, Қор жеке ерекше нарық сценарийлерінің бөлек сауда қоржындары мен Қордың жалпы позициясына ықтимал қаржылық әсерін модельдеу үшін әртүрлі «стресс-тесттерді», «бэк-тестингті» қолданады. Стресс-тесттер төтенше жағдайларда орын алуы мүмкін ықтимал шығындардың мөлшерін анықтауға мүмкіндік береді. Қор пайдаланатын стресс-тесттер мыналарды қамтиды: аясында тәуекелдің әрбір санаты күйзелістік өзгерістерге ұшырайтын тәуекел факторларының стресс-тесттері, сондай-ақ, ықтимал күйзелістік жағдайлардың бөлек орындарда қолданылуын қамтитын арнайы стресс-тесттер.

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі тәуекелі – бұл сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі нәтижесінде Қор табысының немесе қаржы құралдары қоржыны құнының өзгеруі тәуекелі.

Қор басым болатын нарықтық сыйақы мөлшерлемесінің оның қаржылық қалпы мен ақшалай ағындарына ауытқуларына әсер етуге бейімделген. Мұндай ауытқулар пайыздық маржаның деңгейін арттыра алады, дегенмен, оның төмендетуі немесе сыйақы мөлшерлемесі кездейсоқ өзгертілген жағдайда шығындарға ұшырауы мүмкін.

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі тәуекелі өтеу мерзімі белгілі бар немесе болжам жасалатын активтер өтеу мерзімі ұқсас бар немесе болжам жасалатын міндеттемелер көлемінен артық немесе кем болған жағдайда туындайды.

Пайыздық тәуекелді басқару шығындарды толығымен жабу принциптеріне негізделеді, алынған пайыздық пайда қаражатты қатыстыру және орналастыру шығындарының жабылуын және таза пайда мен бәсекеге қабілеттіліктің алынуын қамтамасыз ету керек.

Пайыздық мөлшерлеме бойынша есеп активтердің, теңгерімнен тыс талаптардың міндеттемелерінің және олардың төлем күніне (тиянақталған мөлшерлеме кезінде) немесе келесі қайта бағалауға дейін қалған уақытқа (құбылмалы мөлшерлеме кезінде) байланысты уақыт аралықтары бойынша экономикалық біркелкі және маңызды тармақтарға топталған сыйақының пайыздық мөлшерлемесінің өзгеруіне сезімтал міндеттемелердің үлестірілуін береді. Уақыт аралықтары мен есепке алынатын активтердің, міндеттемелердің, теңгерімнен тыс талаптардың және міндеттемелердің тармақтары Қор Басқармасымен өзгертілуі мүмкін.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі көбіне сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруін бақылау арқылы басқарылады. Негізгі қаржы құралдары бойынша сыйақы мөлшерлемесін қайта қарастыру мерзіміне қатысты қысқаша ақпараттың келесі әдіспен берілуі мүмкін:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Талап етілгенге дейін немесе 1 айдан аз	1 және 3 ай аралығында	3 және 6 ай аралығында	6 және 12 ай аралығында	1 жыл және одан артық	Теңгерімдік құны
31 желтоқсан 2018 жыл						
Барлық қаржы активтері	43,914,000	1,111,741	8,807,417	35,826,627	198,998,580	288,658,365
Барлық қаржы міндеттемелері	(13,537,367)	(21,740)	(26,092)	(23,527,418)	(192,663,309)	(229,775,926)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы пайыздық мөлшерлеме бойынша таза алшақтық	30,376,633	1,090,001	8,781,325	12,299,209	6,335,271	58,882,439
31 желтоқсан 2017 жыл						
Барлық қаржы активтері	51,679,929	3,946,462	13,303,063	8,191,600	224,373,284	301,494,338
Барлық қаржы міндеттемелері	10,624,190	33,780	107,744	6,211,166	195,299,506	212,276,386
2017 жылғы 31 желтоқсандағы пайыздық мөлшерлеме бойынша таза алшақтық	41,055,739	3,912,682	13,195,319	1,980,434	29,073,778	89,217,952

Орташа сыйақы мөлшерлемелері. Келесі кейінгі кесте 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесін көрсетеді. Бұл сыйақы мөлшерлемелері сәйкес активтер мен міндеттемелерді өтеуге қатысты шамаланған пайданы көрсетеді.

<i>жылына %</i>	2018 ж. Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2017 ж. Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі
Пайыздық активтер		
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	5.70%	9.00%
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар	-	5.02%
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық борыштық құнды қағаздар	6.07%	-
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық борыштық құнды қағаздар	4% / 0.1%	-
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	4.11%	4.30%
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	13.27%	13.93%
Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар	-	8.00%
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық борыштық құнды қағаздар	9.75%	-
Өзге қаржы активтері	-	-
Пайыздық міндеттемелер		
Қарыз қаражаты	0.1% - 7.58%	0.1% - 7.35%
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	8.7%	-
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	-	-
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	-	-
Өзге қаржы міндеттемелері	-	-

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруіне қатысты сезімталдықты талдау. Пайыздық мөлшерлемені қайта қарау мерзімдерін талдауға негізделген пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін басқару қаржы активтері мен міндеттемелерінің сезімталдығын бақылаумен толықтырылады. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы және 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әрекет ететін пайыздық активтер мен міндеттемелердің қайта қаралған позициялары мен пайыздық мөлшерлемесінің артуына немесе төмендеуіне қарай 100 базистік пунктте қиғаш пайданы параллель жылжытудың қарапайым етілген сценарийі негізінде жасалған пайданың немесе шығынның және капиталдың (салықтарды есепке алмағанда) пайыздық мөлшерлемесінің өзгеруіне сезімталдығын талдау мына түрде берілуі мүмкін.

	2018 жылғы 31 желтоқсанда		2017 жылғы 31 желтоқсанда	
	Пайдаға немесе шығынға әсер	Капиталға әсер	Пайдаға немесе шығынға әсер	Капиталға әсер
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>				
100 базистік пунктке параллель арту (2017 ж.: 100 базистік пункт)	83,636	66,909	271,670	217,336
100 базистік пунктке параллель төмендеу (2017 ж.: 100 базистік пункт)	(83,636)	(66,909)	(271,670)	(217,336)

Валюталық тәуекел – валютаны айырбастау курсының өзгеруі нәтижесінде қаржы құралдары бойынша ақшалай қаражаттың әділ құнының немесе келешек ағынының өзгеру тәуекелі.

Валюталық тәуекел валютамен берілген бар немесе болжам жасалатын активтер сол валютада берілген бар немесе болжам жасалатын міндеттемелердің көлемінен артық немесе кем жағдайда орын алады. Қор Басқармасы валюталық тәуекелді бағалауды есепке ала отырып, шетел валютасында берілетін қаржы құралдары қиығындағы Қордың активтері мен пассивтері құрылымы бойынша шешім қабылдайды және ашық валюта позициясы көлеміне қолайлы валюталық тәуекел мен шектеу өлшемін орнатады.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта қиығындағы қаржы активтері мен міндеттерінің құрылымы мына түрде берілуі мүмкін:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Теңге	АҚШ доллары	Өзге	Барлығы
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ				
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	37,940,992	199	12,483	37,953,674
Борыштық құнды қағаздарға инвестициялар	7,100,689	-	-	7,100,689
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	225,810,857	3,747,725	-	229,558,582
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	29,337	-	-	29,337
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	606,308	-	-	606,308
Өзге қаржы активтері	874,328	-	-	874,328
Барлық қаржы активтері	272,362,511	3,747,924	12,483	276,122,918
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ				
Қарыз қаражаты	177,343,971	23,966,002	-	201,309,973
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	16,057,484	-	-	16,057,484
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	4,974,063	-	-	4,974,063
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	6,914,341	-	-	6,914,341
Өзге қаржы міндеттемелері	520,065	-	-	520,065
Барлық қаржы міндеттемелері	205,809,924	23,966,002	-	229,775,926
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталық туындыға дейінгі таза позиция	66,552,587	(20,218,078)	12,483	46,346,992
ВАЛЮТАЛЫҚ ТУЫНДЫ ҚҰРАЛДАР				
Туынды қаржы құралдарының талаптары	-	20,944,564	-	20,944,564
Туынды қаржы құралдарының міндеттемелері	(8,409,117)	-	-	(8,409,117)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	58,143,470	726,486	12,483	58,882,439

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта қиығындағы қаржы активтері мен міндеттерінің құрылымы мына түрде берілуі мүмкін:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Теңге	АҚШ доллары	Өзге	Барлығы
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ				
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	44,046,521	28,361	48	44,074,930
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар	2,659,323	-	-	2,659,323
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	221,719,359	3,858,919	-	225,578,278
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	34,550	-	-	34,550
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	3,324,539	-	-	3,324,539
Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар	567,017	-	-	567,017
Өзге қаржы активтері	62,637	-	-	62,637
Барлық қаржы активтері	272,413,946	3,887,280	48	276,301,274
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ				
Қарыз қаражаты	138,102,569	64,900,334	-	203,002,903
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	3,177,338	-	-	3,177,338
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	5,263,531	-	-	5,263,531
Өзге қаржы міндеттемелері	832,614	-	-	832,614
Барлық қаржы міндеттемелері	147,376,052	64,900,334	-	212,276,386
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталық туындыға дейінгі таза позиция	125,037,894	(61,013,054)	48	64,024,888
ВАЛЮТАЛЫҚ ТУЫНДЫ ҚҰРАЛДАР				
Туынды қаржы құралдарының талаптары	-	59,545,282	-	59,545,282
Туынды қаржы құралдарының міндеттемелері	(34,352,218)	-	-	(34,352,218)
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	90,685,676	(1,467,772)	48	89,217,952

Жоғарыда берілген туынды қаржы құралдары монетарлық қаржы активтері немесе монетарлық қаржы міндеттемелері болып табылады, бірақ Қордың жалпы тәуекелін беру мақсатында бөлек берілген.

Әрбір бағанда берілген туынды құралдар бойынша Қор позициясы әрбір контрагент бойынша неттинг позициясына (және төлемдерге) дейінгі сатып алу (оң сома) немесе сату (теріс сома) туралы келісімге келген сәйкес валютаның есептілік мерзімінің соңында әділ құнын көрсетеді. 31-ескертпеді валюталар бойынша айыруда ашық берілген. Таза жалпы сома валюталық туынды қаржы құралдарының әділ құнын береді. Жоғарыда берілген талдау тек монетарлық активтер мен міндеттелерді қамтиды. Қор үлескерлік құралдарға салынатын инвестициялар мен монетарлық емес активтер айтарлықтай валюталық тәуекелдің туындауына әкелмейді деп есептейді.

Төмендегі кестеде барлық басқа ауыспалы сипаттар өзгеріссіз қалады деген есеппен, Қордың қолданыстағы валютасы үшін есептілік мерзімінің соңында қолданылатын айырбастау курстарының ықтимал өзгеруі нәтижесіндегі қаржы нәтижесі мен жеке капиталдың өзгеруі берілген:

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

(мың қазақстандық теңгемен)	2018 жылғы 31 желтоқсанда		2017 жылғы 31 желтоқсанда	
	Пайдаға немесе шығынға әсер	Капиталға әсер	Пайдаға немесе шығынға әсер	Капиталға әсер
АҚШ долларының 13,3%-ға нығаюы (2017 ж.: 10%-ға нығаюы)	(96,623)	(96,623)	(146,777)	(146,777)
АҚШ долларының 5,5%-ға әлсіреуі (2017 ж.: 10%-ға әлсіреуі)	39,957	39,957	146,777	146,777

Несиелік тәуекел – қарыз алушы немесе Қор контрагенті өз міндеттемелерін орындамау нәтижесінде орын алатын қаржылық шығын тәуекелі. Қор несиелік тәуекелін басқару саясаты мен процедураларын (теңгерімдік және теңгерімнен тыс позициялар бойынша) дайындады, ірі несиелер бойынша Директорлар кеңесінің және Басқарманың шешімін қабылдау уәкілеттігі анықталды, міндетіне орнатылған шектеулер аясында несиелерді беру туралы шешімді қабылдау, несиелердің құрылымын қайта құру, Қордың несиелік тәуекелін белсенді бақылау функциясы кіретін Несие комитеті құрылды. Қордың несиелік саясатын Қордың Директорлар кеңесі қарап шығып бекітеді.

Қордың несиелік саясаты несиелік тәуекелдерін басқару тарапынан несиелік қызметтің негізгі параметрлерін орнатады және Қор кездесетін несиелік тәуекелдерін анықтауға, талдауға және бақылауға бағытталған.

Несиелік тәуекелдерді бақылау ережесі келесі сфераларды қамтиды:

- Несиелік өтініштерді қарастыру және мақұлдау процедуралары;
- Қарыз алушылардың (шағын және орташа бизнес кәсіпорындарының) несие төлеу қабілетін бағалау методологиясы;
- Несиелік құжатқа қойылатын талаптар;
- Банк-контрагенттердің, эмитенттердің және сақтандыру компанияларының несие төлеу қабілетін бағалау методологиясы;
- Ұсыныс жасалатын қамсыздандыруды бағалау методологиясы;
- Қор капиталының 25%-нан аспайтын мөлшерде жиынтық несие тәуекелі бойынша шектеулерді орнату;
- Несиелік тәуекелге ұшырайтын қарыздар мен басқа өнімдерді жүйелі түрде бақылау процедуралары.

Қордың несиелік тәуекелінің максималды деңгейі теңгерімдегі қаржы активтерінің теңгерімдік құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі ықтимал несие тәуекелін төмендету үшін айтарлықтай мәнге ие емес. Қор басшылығы несиелік қарызды өтеу мерзімі бойынша бағалауды жүргізеді және мерзімі өтіп кеткен қарыздарды бақылап отырады. Басшылық 7, 8, 9, 10, 11, 12 және 14 ескертпелерінде кредиторлық берешекті өтеу мерзімі бойынша талдауды және несие тәуекелі туралы басқа ақпаратты көрсетуді жөн көреді.

Теңгерімнен тыс қаржы құралдарына арналған несие тәуекелі басқа қатысушылардың келісімшарт шарттарын орындамауы нәтижесінде шығындарға ұшырау ықтималдығы ретінде анықталады. Қор шартты міндеттемелерге қатысты келісімдерді бекіту, тәуекелді шектейтін шектеулерді қолдану және мониторинг процедураларына негізделген теңгерімдік қаржы құралдарына қатысты несиелік саясатпен бірдей саясатты қолданады.

Несие тәуекелдерін басқару. Несие тәуекелі Қор бизнесі үшін жалғыз ғана айтарлықтай елеулі тәуекелі болып табылады. Тиісінше, басшылық несие тәуекелін басқаруға аса көңіл бөледі.

Шектер. Қор бір қарыз алушыға немесе байланысты қарыз алушылар тобына шек орната отырып, несие тәуекелін қадағалайды. Басшылық контрагенттер мен өнімдер бойынша несие тәуекелінің шектерін үнемі бекітіп отырады. Мұндай тәуекелдер мониторингі үнемі жасалады, бұл ретте шектер жылына кемінде бір рет қайта қаралады.

Тәуекелдерді басқару мақсатында несие тәуекелдерін бағалау күрделі процесс болып табылады және модельдерді қолдануды қажет етеді, себебі тәуекел нарықтық жағдайларға, күтілетін ақша ағындарына байланысты және уақыт ағымымен өзгереді. Активтер қоржыны бойынша несие тәуекелін бағалау дефолттық болу ықтималдығына, тиісті шығын коэффициентіне және контрагенттер арасындағы дефолт корреляциясына қатысты қосымша бағаларды қажет етеді.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Контрагенттерге сыртқы рейтингтерді S&P, Moody's және Fitch секілді тәуелсіз халықаралық рейтингтік агенттіктер береді. Бұл рейтингтер ашық. Бұл рейтингтер және дефолттың болуы ықтималдығының тиісті диапазондары мына қаржы құралдарына қолданылады: борыштық құнды қағаздарға инвестициялар (мемлекеттік, корпоративтік және муниципальдық облигациялар, еурооблигациялар және сатып алынған вексельдер) және қаржы мекемелері берген қарыздар.

Төмендегі кестеде көрсетілгендей қаржы мекемелеріне дефолттың келу ықтималдығының диапазоны төменде берілген:

Бірыңғай шкала бойынша несиелік тәуекелінің деңгейі	Сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P) тиісті рейтингтері	Дефолттың болу ықтималдығының тиісті интервалы
Өте жақсы деңгей	AAA – BB+	0,00% - 0,65%;
Жақсы деңгей	BB+ – B+	0,66% - 2,42%;
Қанағаттанарлық деңгей	B, B-	2,43% - 9,24%;
Арнайы мониторингті қажет етеді	CCC+ – CCC-	9,25% - 99,9%;
Дефолт	C, D-I, D-II	100%

Бірыңғай шкала бойынша несиелік тәуекелдің әр деңгейіне төлеу қабілетінің белгілі бір деңгейі беріледі.

- *Өте жақсы деңгей* – төмен несиелік тәуекелге ие жоғары несиелік сапа.
- *Жақсы деңгей* – орташа несиелік тәуекелі бар жеткілікті несиелік сапа.
- *Қанағаттанарлық деңгей* – қанағаттанарлық несиелік тәуекелі бар орташа несиелік сапа.
- *Арнайы мониторингті қажет етеді* – аса мұқият мониторинг пен қалпына келтірушілік басқаруды қажет ететін несиелік беру механизмдері.
- *Дефолт* – дефолт орын алған несиелік беру механизмдері.

Күтілетін несиелік шығындарды (КНШ) бағалау. Күтілетін несиелік шығындар дегеніміз – ықтималдықтың ескерілуімен өлшенген, келешектік кем алынған ақша қаражаттарының келтірілген құнын бағалау (яғни таразы ретінде белгілі уақыт кезеңінде дефолттың орын алуының тиісті тәуекелдерін пайдалана отырып, несиелік шығындардың орташа өлшенген шамасы). Күтілетін несиелік шығындардың бағасы объективті болып табылады және болжалды нәтижелер диапазонын есептеп шығару жолымен анықталады. Күтілетін несиелік шығындарды бағалау – Қормен пайдаланылатын төрт компоненттің негізінде орындалады: дефолттың ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшыраған несиелік талаптың шамасы, дефолт жағдайындағы шығын және дисконттау мөлшерлемесі.

Дефолт сәтіндегі берешек – есепті кезең аяқталғаннан кейін тәуекел сомасында күтілген өзгерістердің ескерілуімен дефолттың келешек күнінде тәуекелдің бағалануы, соның ішінде қарыздың негізгі сомасы мен пайыздардың өтелуін, және несиелік міндеттемелер бойынша қаражаттың күтілген пайдаланылуын қоса алғанда. *Дефолт ықтималдығы (PD)* – белгілі уақыт кезеңі барысында дефолттың орын алу ықтималдығын бағалау. *Дефолт болған жағдайдағы шығын (LGD)* – дефолт кезінде туындайтын шығынның бағалануы. Ол шартта көзделген төлеуге жататын ақша ағындары мен кредитор алуға күтетін ағындардың арасындағы айырмаға негізделеді, соның ішінде қамтамасыз етуді сатудан туындайтындарын қоса алғанда. Әдетте бұл көрсеткіш дефолт сәтіндегі берешектің пайызы түрінде көрініс табады (EAD). Күтілген шығындар есепті кезеңнің соңына қарай келтірілген құнына дейін дисконтталады. Дисконттау мөлшерлемесі қаржы құралы бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені (ТГМ) немесе оның болжалды шамасын білдіреді.

Күтілетін несиелік шығындар құралдың бүкіл қолданылу мерзіміне үлгіленеді. Құралдың бүкіл қолданылу мерзімі – кенеттен мерзімінен бұрын өтеудің ескерілуімен (егер бұл орын алса) борышқорлық құралдарды өтеу мерзіміне дейін шарттың қолданылуының қалған мерзіміне тең. Қарыздар мен қаржы кепілдігі шарттарын ұсыну бойынша міндеттемелер үшін бұл – Қорда шартпен көзделген ағымдағы қарыз беру міндеті бар болатын, шартпен белгіленген кезең.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

«Бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығындар» басқару үлгісінде қаржы құралын қолданудың қалған мерзімі барысында барлық болжалды дефолт уақиғаларының орын алуы нәтижесінде туындайтын шығындар бағаланады. «12 айлық күтілетін несиелік шығындар» үлгісі есепті кезеңнің соңынан бастап 12 ай бойы немесе егер бір жылдан кем болса – қаржы құралын қолданудың қалған мерзімі барысында болуы мүмкін, қаржы құралы бойынша дефолт уақиғасы орын алған жағдайда туындайтын, бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігін білдіреді.

Қаржы есептілігін дайындау үшін күтілетін несиелік шығындардың басшылықпен бағалануы – әдетте реттеу мақсатында пайдаланылатын бүкіл циклдегі бағалаларға емес, белгілі уақыт сәтіндегі бағалаларға негізделген. Бағалауда *болжамды ақпарат* пайдаланылады. Осылайша, КНШ несиелік тәуекелге әсер ететін ықтималдықтың ескерілуімен өлшенген негізгі макроэкономикалық көрсеткіштердің өзгерістерін көрсетеді.

Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған қаржы активтері (РОСИ) үшін КНШ үлгілеу дәл сондай жолмен орындалады, бірақ мыналарды қоспағанда: (а) жалпы теңгерімдік құны мен дисконттау мөлшерлемесі – шартта көзделген ақша ағындары негізінде емес, активті бастапқы мойындау сәтінде алынуы мүмкін болған ақша ағындары негізінде анықталатын болса, және (б) ККШ әрдайым бүкіл мерзімдегі ККШ-ке тегін болса. Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған активтер дегеніміз – бұрын бизнесті біріктірудің нәтижесінде сатып алынған құнсызданған қарыздар секілді, бастапқы мойындау сәтінде құнсызданған қаржы активтері.

Дефолттың ықтималдығын бағалау үшін Қор дефолтты – тәуекелге ұшырағыштығы төменде аталып өткен критерийлердің біріне немесе бірнешесіне сәйкес келетін жағдай ретінде анықтайды:

- 90 күннен артық уақытқа мерзімін кешіктіру;
- Контрагенттің дефолт жариялауының жоғары ықтималдығы және/немесе контрагенттің банкрот болып танылуы;
- Контрагент берешегінің қайта құрылымдалуы;
- Тиісті қадағалаушы органмен контрагенттің лицензиясының қайтарып алынуы және/немесе тоқтатыла тұруы;
- Аталған берешек бойынша елеулі резервтердің құрылуы немесе берешектің есептен шығарылуы;
- Контрагентпен міндеттемелер бойынша ковенанттардың бұзылуы;
- Бір контрагенттің басқа құралдары бойынша дефолттың мойындалуы;
- Қаржылық қиындықтарға байланысты қаржы активі бойынша белсенді нарықтың жоғалуы;
- Қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты концессия туралы келісімнің жасалуы;
- Елеулі дисконтпен қаржы активтерінің құрылуы немесе сатып алынуы, бұл - контрагенттің дефолт болу уақиғасының куәлігі болып табылуы мүмкін;

Құрал бұдан былай дефолттық болып есептелмейді (яғни төлемдердің кешіктірілуі жойылған), егер ол дефолт критерийлерінің ешқайсысына сәйкес келмейтін болса.

Бастапқы мойындау сәтінен бастап несие тәуекелінің едәуір ұлғаюының (SICR) болуын немесе болмауын бағалау – жеке негізде де, қоржындық негізде де орындалады. Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша немесе амортизацияланған құны бойынша ескерілетін борыштық құнды қағаздар, қаржы мекемелеріндегі қаражат үшін несие тәуекелінің едәуір ұлғаюы төменде көрсетілген критерийлерге мониторинг жасау жолымен жеке негізде бағаланады. Оған қатысты Қордың Тәуекел менеджменті департаменті олардың тиісті сипаты тұрғысынан несие тәуекелінің едәуір ұлғаюу дерегін анықтау үшін пайдаланылатын критерийлерді тексеру мен мерзімді мониторинг жасауды жүзеге асырады. Егер қаржы активтері 30 күннен артық уақытқа кешіктірілген болса, бастапқы мойындау сәтінен бастап несие тәуекелінің едәуір ұлғаюы орын алады деген болжам жоққа шығарылмайды.

Қор несие тәуекелінің төмен бағалануымен байланысты өзгешелікті инвестициялық қаржы активтеріне қолдануды шешті. Осылайша, тәпті инвестициялық рейтингі бар активтер несие тәуекелінің едәуір ұлғаюының болуына қатысты бағаланбайды.

Қор келесідей бір немесе бірнеше сандық, сапалық немесе шектеушілік критерийлер орындалатын кезде қаржы құралы бойынша несие тәуекелінің едәуір ұлғаюы орын алады деп есептейді.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Несие тәуекелінің едәуір ұлғауын (SICR) бағалау үшін Қор келесі критерийлерді қолданады:

- Төлемдер бойынша мерзімін кешіктірудің болуы 30 күннен аспайтын мерзімді құрауы;
- Контрагенттің сыртқы несиелік рейтингінің төмендеуі;
- Қарыз алушының жағдайының нашарлауы туралы немесе қарыз алушы жұмыс істейтін индустриядағы мәселелер туралы қолжетімді көздерден алынған ақпарат;
- Қарыз алушының немесе эмитенттің басқа қаржы құралдары туралы ақпарат;

Осы қаржы есептілігінде мойындалатын, күтілетін несиелік шығындардың деңгейі бастапқы мойындау сәтінен бастап қарыз алушының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғауының болуына байланысты. Бұл тәсілдеме Күтілетін несиелік шығындарды бағалаудың үш кезеңдік үлгісіне негізделген. 1-кезең – бастапқы мойындау сәтінде құнсызданған болып табылмаған және осы сәттен бастап ол бойынша несие тәуекелінің едәуір ұлғауы болмаған қаржы құралы үшін, несиелік шығындар бойынша бағалау резерві 12 айлық күтілетін несиелік шығындар негізінде құрылады. 2-кезең – егер бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік тәуекелдің едәуір ұлғауы анықталған болса, қаржы құралы 2-кезеңге ауыстырылады, алайда әлі де құнсызданған болып есептелмейді, бірақ несиелік шығындар бойынша бағалау резерві бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығындар негізінде құрылады. 3-кезең – егер қаржы құралы құнсызданған болып табылса, ол 3-кезеңге ауыстырылады және шығындар бойынша бағалау резерві бүкіл мерзімдегі күтілетін несиелік шығындар негізінде құрылады. Активті 3-кезеңге ауыстырудың нәтижесінде ұйым жиынтық теңгерімдік құны негізінде пайыздық табысты мойындауды доғарады және пайыздық табысты есептеу кезінде теңгерімдік құнына – күтілетін несиелік шығындардың шегерілуімен, активтің тиімді пайыздық мөлшерлемесін қолданады.

Несие тәуекелінің едәуір ұлғаю критерийлерінің енді орындалмай жатқандығының айғағы бар болса, құрал 1-кезеңге кері ауыстырылады. Егер тәуекел сапа белгісі негізінде 2-кезеңге ауыстырылған болса, Қор оның сақталатынына немесе өзгеретініне көз жеткізу үшін осы белгіге мониторинг жасауды жүзеге асырады.

Сатып алынған немесе құрылған құнсызданған қаржы активтері бойынша Күтілетін несиелік шығындар әрдайым бүкіл мерзім үшін бағаланады. Осылайша, Қор бүкіл кезең үшін күтілетін несиелік шығындардағы жиынтық өзгерістерді ғана мойындайды.

Күтілетін несиелік шығындарды бағалау үшін Қор үш тәсілдемені қолданады: (i) жеке негізде бағалау; (ii) портфельдік негізде бағалау: несиелік қоржынның біртекті сегменттері үшін күтілетін несиелік шығындарды есептеу барысында несие тәуекелінің бірдей параметрлері қолданылады (мысалы, дефолт ықтималдығы, дефолт болған жағдайдағы шығын); (iii) сыртқы рейтингтер негізіндегі бағалау. Қор қаржы құралдарының келесі түрлері үшін қоржындық негізде бағалау жүргізеді: ШОБ-ге берілген қарыздар мен алғытөлемдер және қаржылық кепілдіктер. Бұл тәсілдеме қарыз алушылар туралы нақты ақпарат негізінде біртекті сегменттердегі қоржынды агрегаттауды қамтиды, мысалы, берешекті мерзімінде өтемеу.

Қор қаржы мекемелері, борыштық құнды қағаздар үшін, және ірі корпоративтік клиенттердің жанында сыртқы рейтингтер негізінде бағалауды орындайды.

Күтілетін несиелік шығындарды жеке негізде бағалау – әрбір нәтиженің ықтималдығына қатысты өртүрлі болжалды нәтижелердің үшін несиелік шығындарды өлшеу жолымен жүргізіледі. Қор бағалау периметріне енгізілген әрбір қаржы активі үшін кемінде екі болжалды нәтижені анықтайды, олардың бірі – осындай сценарийдің ықтималдығы төмен болуына қарамастан, несиелік шығынға алып келеді. Жеке бағалау, негізінен, тәжірибелі қызметкерлердің сарапшылық пайымдауларына негізделеді. Сарапшылық пайымдаулар – бағалаулар мен іс жүзіндегі шығындардың арасындағы айырманы зайту мақсатында сыналады.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Бағалау қоржындық негізде орындалатын болса, Қор тәуекелдерге ұшырағыштық кезеңдерін анықтайды және ұжымдық негізде шығындар бойынша бағалау резервтерін есептеп шығарады. Қор өзінің несиелік қоржынын – топ аясындағы несиелік қоржындары біртекті және ұқсас тәуекелдерді иемденетіндей жолмен несиелік тәуекелінің жалпы сипаттамалары негізінде анықталған сегменттер бойынша талдайды. Қаржы активтерінің негізгі жалпы сипаттамалары мыналарды қамтиды: клиенттің типі, бастапқы мойындау күні, өтеуге дейінгі мерзім, қамтамасыз ету сапасы және қаржы активінің сомасы мен қамтамасыз ету құнының арақатынасы (LTV). Өртүрлі сегменттер де несиелік тәуекелінің параметрлеріндегі өзгешеліктерді көрсетеді, мысалы, дефолт болу ықтималдығы және дефолт болған кездегі шығындар секілді. Тәуекелдерді басқару бөлімі тұрақты негізде топтарға бөлінудің тиісті сипатын тексеру мен мониторинг жасауды жүзеге асырады.

Жалпы алғанда, күтілетін несиелік шығындар құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесінің пайдаланылуымен келтірілген құнына дейін дисконтталған несиелік тәуекелінің жоғарыда анықталған дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдығы және дефолт болған кездегі шығындар секілді параметрлерінің туындысына тең. Күтілетін несиелік шығындар әрбір жекелеген қаржы активінің немесе жалпы сегменттің қолданылу мерзімі ішінде әрбір келешек ай / жыл үшін несиелік тәуекелін болжау жолымен анықталады (дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдығы және дефолт болған кездегі залалдар). Осы үш компонент «аман қалу» ықтималдығының ескерілуімен алмасып тұрады және түзетіледі (яғни алдыңғы ай барысында қаржы активі өтелді ма, жоқ әлде дефолт орын алды ма). Бұл – әрбір келешек кезең үшін күтілетін несиелік шығындардың есептелуін іс жүзінде қамтамасыз етеді, ол кейіннен есепті кезеңге қайта дисконтталады және қосындыланады. Күтілетін несиелік шығындарды есептеу үшін пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесі бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның болжалды шамасын білдіреді.

Несие тәуекелінің параметрлерін есептеп шығарудың негізгі қағида-тәртібі. Дефолт сәтіндегі берешек өнімнің типіне қарай өзгертін күтілген төлем графигі негізінде анықталады. Бір уақытта өтелуімен амортизацияланатын өнімдер мен қарыздар үшін дефолт сәтіндегі берешек 12-жылдық кезең үшін немесе бүкіл мерзім үшін шарт бойынша қарыз алушымен өтелуі тиіс сомалар негізінде анықталады. Бұл сондай-ақ қарыз алушы тарапынан күтілетін артық төлемнің ескерілуімен түзетіледі. Есепке сондай-ақ мерзімінен бұрын төлеу немесе қайта қаржыландыру туралы жорамалдар енгізіледі. Жаңғыртылмалы өнімдер үшін дефолт сәтіндегі берешек – қалған лимитті дефолт сәтіне, пайдаланылған қаражаттардың ағымдағы қалдығына күтілген пайдалануды ескеретін «несиелік конверсия коэффициентін» қосу жолымен болжанады. Бұл болжамдар өнімнің типіне, лимиттің ағымдағы пайдаланылуына және нақты контрагенттің басқа да жосықтық сипаттамаларына қарай өзгереді.

Күтілетін несиелік шығындарды есептеп шығару үшін дефолт ықтималдығының екі түрі пайдаланылады: 12 ай барысында дефолт ықтималдығы және бүкіл мерзімдегі дефолт ықтималдығы. Дефолттың 12-айлық ықтималдығын бағалау – өткен кезеңдердегі дефолт туралы қолда бар соңғы деректерге негізделеді және қажет болған жағдайда болжамдық ақпараттың ескерілуімен түзетіледі. Бүкіл мерзімдегі дефолт ықтималдығы қаржы құралын қолданудың қалған мерзімі барысында дефолттың орын алу ықтималдығының бағалауын ұсынады және құралдардың бүкіл қолданылу мерзімінде дефолттың 12-айлық ықтималдықтарының сомасы болып табылады. Бүкіл кезеңдегі дефолттың ықтималдығын есептеп шығару үшін Қор қаржы құралының типі мен сегментіне қарай өртүрлі статистикалық әдістерді пайдаланады, мысалы: миграция қалыптамасы негізінде дефолттың 12-айлық ықтималдығының экстраполяциясы, өткен кезеңдердегі дефолттар туралы деректердің негізінде бүкіл мерзімдегі дефолттың қисық ықтималдығын жасау, тәуекелдердің қарқындылығы әдісі немесе басқалар.

Дефолт болған кездегі шығын дефолттық несиелік бойынша шығын мөлшеріне қатысты Қордың болжамын білдіреді. Дефолт болған кездегі шығын контрагенттің типіне, талаптың типі мен басымдылығына және кепілзаттың немесе өзге несиелік қамтамасыз етудің болуына байланысты. 12 ай үшін және бүкіл мерзім үшін дефолт болған кездегі шығындар дефолттың орын алуынан кейін күтілетін өтеме әсер ететін факторлар негізінде анықталады. Дефолт болған кездегі шығынды бағалауға қатысты тәсілдеме үш болжалды әдіске бөлінуі мүмкін:

- қамтамасыз етудің нақты сипаттамалары негізінде дефолт болған кездегі шығынды бағалау;
- аталған халықаралық агенттіктерге дефолт болған жағдайда шығынды есептеп шығару;
- өртүрлі факторлар мен сценарийлерге қарай, дефолт болған жағдайда шығынды жеке анықтау.

Қор дефолт болған кездегі шығынды – қамтамасыз етудің болжамдық құны, өткен кезеңдердегі сату бағасына арналған жеңілдіктер және жылжымайтын мүлік нысандарымен және өтімді құнды қағаздармен қамтамасыз етілген қарыздарға қатысты өзге факторлар секілді, қамтамасыз етудің нақты сипаттамалары негізінде есептеп шығарады. Дефолт болған кездегі шығын ұжымдық негізде, қамтамасыз етумен және қамтамасыз етусіз корпоративтік несиелер қоржынының қалдығына қатысты несиелерді өндіріп алу туралы соңғы қолжетімді статистикалық деректердің пайдаланылуымен және халықаралық агенттіктердің деректері негізінде есептеп шығарылады.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Қарыз ұсыну жөніндегі міндеттемелер мен қаржылық кепілдіктерге қатысты күтілетін несиелік шығындарды бағалау. Осы құралдар бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау – жоғарыда теңгерімдік тәуекелдер үшін сипатталған кезеңдерді қарастырады және дефолт сәтіндегі берешекті есептеп шығару бөлігінде өзгешеленеді. Дефолт сәтіндегі берешек несиелік конверсия коэффициенті (CCF) мен келешек операциялар бойынша шарттық міндеттемелер сомасының туындысы болып табылады (*ExOff*). Қаржылық кепілдіктер үшін несиелік конверсия коэффициенті дефолт сәтіндегі берешекті статистикалық талдау негізінде анықталады.

Сыртқы рейтингтер негізінде бағалау қағидаттары. Белгілі құралдарда несие тәуекелдерінің сыртқы рейтингтері бар, олар тиісті рейтинг агенттіктерімен жарияланған қаражаттарды өндіріп алу мен дефолттардың статистикасы негізінде «дефолт ықтималдығы» және «дефолт болған кездегі шығын» несиелік тәуекелінің параметрлерін бағалау үшін пайдаланылады. Бұл тәсілдеме қаржы институттарына берілген қарыздарға, қаржы институттарының пайдасына берілген кепілдіктер мен құнды қағаздарға қолданылады.

Күтілетін несиелік шығындардың үлгісіне енгізілген болжамдық ақпарат. Несие тәуекелінің едәуір артуын бағалау және Күтілетін несиелік шығындарды есептеп шығару – расталатын болжамдық ақпараттың енгізілуін тұспалдайды. Қор қаржы активтері бойынша іс жүзіндегі шығындар мен бағалаулардың арасындағы алшақтықтарды азайту үшін өз әдістемелері мен жорамалдарын үнемі тексеріп отырады.

Теңгерімнен тыс қаржы құралдарына арналған несие тәуекелі басқа қатысушылардың келісімшарт шарттарын орындамауы нәтижесінде шығындарға ұшырау ықтималдығы ретінде анықталады. Қор шартты міндеттемелерге қатысты келісімдерді бекіту, тәуекелді шектейтін шектеулерді қолдану және мониторинг процедураларына негізделген теңгерімдік қаржы құралдарына қатысты несиелік саясатпен бірдей саясатты қолданады.

Өтімділік тәуекелі – Қор өз міндеттемелерін орындау мақсатында қаржы құралдарын қатыстыру қиындықтарымен қақтығысуы мүмкін тәуекел. Өтімділік тәуекелі өзінің теңгерімдік және теңгерімнен тыс міндеттемелеріне уақытылы жауап беру үшін, Қордың жеткілікті өтімділік құралдарының қолайлы бағамен қамтамасыз етілуіне әсер ететін активтерді және міндеттемелерді өтеу мерзімі мен пайыздық мөлшерлемесінің сәйкес келмеген жағдайда туындайды. Активтер мен міндеттемелер бойынша өтеу мерзімі мен пайыздық мөлшерлемесінің сәйкес келуі және/немесе бақыланатын сәйкес келмеуі Қорды қоса, қаржы институттарын бақылау кезіндегі негізін қалаушы мезет болып табылады. Орындалатын операциялардың және олармен байланысты анық еместік нәтижесінде активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімі бойынша толық сәйкестік қаржы институттары үшін операциялардың кірісін арттыруға мүмкіндік беретін қалыпты тәжірибе болып табылмайды, дегенмен, шығындардың орын алу тәуекелін арттырады.

Қор өтеу мерзімі келген кезде барлық міндеттемелерді орындау үшін қажетті ақшалай қаражаттың әрдайым қолда болуын қамтамасыз ету мақсатында өтімділікті бақылауды жүзеге асырады. Өтімділікті бақылау саясатын Директорлар кеңесі бекітеді.

Қор Директорлар кеңесі бекіткен Қордың өтімділік шығыны тәуекелін бақылау ережесі аясында өтімділік тәуекелін басқарады. Ережелер өтімділікті жоғалту тәуекелін басқарудың негізгі процестері мен тәртіптерін анықтайды, сондай-ақ, өтімділікті жоғалту тәуекелін тиімді басқару және Қорда барлық міндеттемелерді жабу үшін жеткілікті қаражаттың болуын қамтамасыз ету мақсатында Қордың осы процеске қатыстырылған құрылымдық бөлімшелерінің функциялары мен уәкілдіктерін орнатады. Ережелерді барлық қызметкерлердің, құрылымдық бөлімшелердің және Қордың алқалы органдары орындауға міндетті.

Осы Ережелер аясында өтімділікті жоғалту тәуекелі келесі құралдардың/талдаушылық есептердің көмегімен өлшенеді және бақыланады: өтімділіктің реттеушілік және шарттық нормативтері; өтімді құралдардың ағымдағы қалдықтарын, өтімді құралдардың жоспарланатын ағындарын/ағып кетулерін талдау; өтімділіктің ішкі коэффициенттері; өтімділіктің алшақтықтары (гэп-талдау). Өтімді қаражаттың артықтығының немесе жетіспеушілігінің алдын алу үшін, Қордың активтерді және пассивтерді бақылау комитеті өтімді қаражаттарды қатыстыру және қолдану қызметін бақылайды. Қордың ағымдағы және қысқа мерзімді өтімділігін бақылау өтімді қаражаттың ағымдағы қалдықтарын және өтімді қаражаттың жоспарланатын кірістерін/шығыстарын талдау негізінде тәуекелдерді басқару үшін жауапты құрылымдық бөлімшесімен жүзеге асырылады. Орындалатын талдау негізінде көрсетілген бөлімше шоғырландырылған негізде «Активтер мен міндеттердің уақытша құрылымы» есебін жасайды және оны Қор Басқармасына береді.

Активтерді және пассивтерді басқару комитеті Қордың өтімділігін жоғалту тәуекелін азайту бойынша шараларды қабылдау үшін өтімділік тәуекелі деңгейін талдау арқылы өтімділік тәуекелін бақылайды. Ағымдағы өтімділікті ағымдағы өтімділікке қолдау көрсету және ақша ағындарын оңтайландыру үшін қаржы нарықтарында операцияларды жүзеге асыратын Қаржы мекемесі басқарады.

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Өтімділікті басқару бойынша Қор саясаты мыналардан тұрады:

- өтімді активтердің қажетті деңгейіндегі осы ақша ағындарымен байланысты негізгі валюта мен есептесу қимасындағы ақша ағындарын болжау;
- қаржыландыру көздерінің әртарапандырылған құрылымдарына қолдау көрсету;
- қарыз қаражаттың концентрациясын және құрылымын басқару
- қарызды қаржыландыру бойынша жоспарларды дайындау;
- кассалық өтімділік үзілген жағдайда қорғаныс шарасы ретінде еркін қолдануға болатын жоғары өтімділік активтері портфеліне қызмет көрсету;
- өтімділікке және қаржыландырудың берілген деңгейіне қолдау көрсету бойынша резервтік жоспарларды дайындау;
- Қордағы теңгерімдік өтімділік көрсеткіштерінің заңмен орнатылған нормативтерге сәйкестігін бақылауды жүзеге асыру.

Қаржы мекемесі күн сайын қаржы нарықтарындағы өтімділік позициясына мониторинг жүргізеді. Қалыпты нарық жағдайларында Қордың өтімділік жағдайы туралы есептер жүйелі негізде жоғары басшылыққа беріліп отырады. Қордың өтімділігін басқару саясатына қатысты шешімді Басқарма және Қордың активтері мен пассивтері бақылау жөніндегі комитет қабылдайды.

Төмендегі кестеде өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлігінде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың қаржылық міндеттемелері ұсынылған:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Талап етілгенге дейін немесе 1 айдан аз	1 және 3 ай аралығында	3 және 6 ай аралығында	6 және 12 ай аралығында	1 жылдан астам	Барлығы
31 желтоқсан 2018 жыл						
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ						
Қарыз қаражаты	955,960	662,984	1,263,132	25,693,067	311,847,499	340,422,642
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	-	-	-	-	17,508,000	17,508,000
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	4,974,063	-	-	-	-	4,974,063
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	484,459	276,903	9,092,060	6,433,471	100,648,616	116,935,509
Өзге қаржы міндеттемелері	520,065	-	-	-	-	520,065
Қаржы міндеттемелері бойынша барлық ықтимал келешек төлемдер	6,934,547	939,887	10,355,192	32,126,538	430,004,115	480,360,279

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Төмендегі кестеде өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлігінде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың қаржылық міндеттемелері ұсынылған:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Талап етілгенге дейін немесе 1 айдан аз	1 және 3 ай аралығында	3 және 6 ай аралығында	6 және 12 ай аралығында	1 жылдан астам	Барлығы
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ						
Қарыз қаражаты	1,230,022	637,190	994,632	8,053,795	357,838,425	368,754,064
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	3,177,338	-	-	-	-	3,177,338
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	107,812	686,234	995,039	4,462,522	80,309,034	86,560,641
Өзге қаржы міндеттемелері	832,614	-	-	-	-	832,614
Қаржы міндеттемелері бойынша барлық ықтимал келешек төлемдер	5,347,786	1,323,424	1,989,671	12,516,317	438,147,459	459,324,657

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Қор өтімділікті басқару үшін дисконттау есептелмеген өтеу мерзімі бойынша жоғарыда берілген міндеттемелер талдауын қолданбайды. Мұның орнына Қор күтілетін өтеу мерзімін және күтілетін өтімділік алшақтығын қадағалайды, бұл 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төмендегі кестеде көрсетілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Талап етілгенге дейін немесе 1 айдан аз	1 және 3 ай аралығында	3 және 6 ай аралығында	6 және 12 ай аралығында	1 жылдан астам	Барлығы
31 желтоқсан 2018 жыл						
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ						
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	37,953,674	-	-	-	-	37,953,674
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар	-	339	1,464	1,502	2,119,877	2,123,182
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	4,685,288	1,076,537	8,754,097	23,194,128	191,848,532	229,558,582
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	29,337	-	-	-	-	29,337
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	228,127	34,865	51,856	95,550	195,910	606,308
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар	143,246	-	-	-	628,435	771,681
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар	-	-	-	-	4,205,826	4,205,826
<i>Жалпы негізде орындалатын айырбастау, есеп:</i>						
- түсім	-	-	-	20,944,564	-	20,944,564
- жылыстау	-	-	-	(8,409,117)	-	(8,409,117)
Өзге қаржы активтері	874,328	-	-	-	-	874,328
Барлық қаржы активтері	43,914,000	1,111,741	8,807,417	35,826,627	198,998,580	288,658,365
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ						
Қарыз қаражаты	323,540	625,484	1,150,632	25,543,067	173,667,250	201,309,973
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	-	-	-	-	16,057,484	16,057,484
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	4,974,063	-	-	-	-	4,974,063
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	484,459	276,903	9,092,060	6,433,471	100,648,616	116,935,509
Өзге қаржы міндеттемелері	520,065	-	-	-	-	520,065
Қаржы міндеттемелері бойынша барлық ықтимал келешек төлемдер	6,302,127	902,387	10,242,692	31,976,538	290,373,350	339,797,094
Қаржы құралдары бойынша өтімділік алшақтығы	37,611,873	209,354	(1,435,275)	3,850,089	(91,374,770)	(51,138,729)

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

31 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төмендегі кестеде көрсетілген күтілетін өтеу мерзімі және күтілетін өтімділік алшақтығы мынадай түрде берілуі мүмкін:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Талап етілгенге дейін немесе 1 айдан аз	1 және 3 ай аралығында	3 және 6 ай аралығында	6 және 12 ай аралығында	1 жылдан астам	Барлығы
31 желтоқсан 2017 жыл						
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ						
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	44,074,930	-	-	-	-	44,074,930
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар	-	-	-	727,421	1,931,902	2,659,323
Қаржы мекемелеріндегі қаражат	6,963,477	3,615,870	13,291,079	7,471,324	194,236,528	225,578,278
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	34,550	-	-	-	-	34,550
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер	595,241	263,103	513,871	810,735	1,141,589	3,324,539
Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар	-	-	-	-	567,017	567,017
<i>Жалпы негізде орындалатын айырбастау, есеп:</i>						
- түсім	-	185,987	-	190,751	59,168,544	59,545,282
- жылыстау	(50,906)	(118,498)	(501,887)	(1,008,631)	(32,672,296)	(34,352,218)
Өзге қаржы активтері	62,637	-	-	-	-	62,637
Барлық қаржы активтері	51,679,929	3,946,462	13,303,063	8,191,600	224,373,284	301,494,338
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ						
Қарыз қаражаты	1,350,707	33,780	107,744	6,211,166	195,299,506	203,002,903
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер	3,177,338	-	-	-	-	3,177,338
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв	107,812	686,234	995,039	4,462,522	80,309,034	86,560,641
Өзге қаржы міндеттемелері	832,614	-	-	-	-	832,614
Қаржы міндеттемелері бойынша барлық ықтимал келешек төлемдер	5,468,471	720,014	1,102,783	10,673,688	275,608,540	293,573,496
Қаржы құралдары бойынша өтемділік алшақтығы	46,211,458	3,226,448	12,200,280	(2,482,088)	(51,235,256)	7,920,842

32 Шартты және келісімді міндеттемелер

Сот талқылауы. Уақыт өте ағымдағы қызметті көрсету барысында сот органдарына Қорға қатысты шағымдар келіп түседі. Жеке бағалауға, сондай-ақ, ішкі кәсіби кеңесшілердің ұсыныстарына негізделіп, Қор басшылығы олар бойынша талқылану Қорды айтарлықтай шығындарға әкелмейді және сәйкесінше қаржылық есептілікте осы талқылану бойынша шығындарды жабуға жұмсалатын резервті құрмайды деп есептейді.

Салықтық заңнама. Қазақстан Республикасындағы салық шарттары әр түрлі қолданылып, түрлі түсіндірмелерге жол береді және өзгертулерге ұшыраған. Қазақстан заңы мен Қор ережелерінің және қазақстандық уәкілетті органдардың түсіндірмесіндегі айырмашылық қосымша салықтарға, айыппұлдарға және өсімпұлдарға әкелуі мүмкін.

Қазақстан заңнамасы мен салықтық тәжірибе үздіксіз даму үстінде, сондықтан әр түрлі түсіндірулер мен кері әсер етуі мүмкін жеке өзгерістерге ұшыраған. Кейбір жағдайларда салық салынатын налық салынатын негізді анықтау үшін салықтық заңнама ҚЕХС-ның ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының ҚЕХС-ның тиісті ережелерін түсіндіруі осы жеке қаржы есептілігін дайындау кезінде баасшылық қолданатын есептік саясаттан, пікірден және бағалаудан өзгеше болуы мүмкін. Бұл Қорға қосымша салықтық міндеттемелерді әкелуі мүмкін. Салық органдары салық кезеңі аяқталғаннан кейін бес жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады.

Қор басшылығы тиісті заңнаманы түсіндіру тиімді және Қордың салықтық жайғасымы негізделген деп санайды.

Операциялық жалдау бойынша міндеттеме. Қорда бірқатар ғимараттар мен автокөліктер операциялық жалдауда бар. Жалдау негізінен мерзімі аяқталған кезде жалдауды ұзарту мүмкіндігімен алғашқы мерзімде бір жылға рәсімделеді. Жалдау төлемдері әдетте нарықтық жалдау шарттарын көрсету үшін жыл сайын арттырылады. Жалдау шартты жалдауды қамтымайды.

Арнайы шарттарды ұстану. Қор негізінен АБР-дан алынатын қарыздармен байланысты белгілі қаржылық емес шарттарды ұстану керек. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы және 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қор барлық арнайы шарттарды ұстанды.

Несиелік сипаттағы міндеттемелер. Осы құралдардың негізгі мақсаты қажет болғанда клиенттерге қаражатты берілуін қамтамасыз ету болып табылады. Клиенттер үшінші тараптың алдында өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда төлемдерді жасау үшін, Қордың қайтарылмайтын міндеттемелерін беретін кепілдіктер де несиелерге ұқсас несиелік тәуекеліне ұшырайды. Несиелерді беру бойынша міндеттемелер ссуда түрінде несиелерді беру үшін басшылық бекіткен соманың қолданылмаған бөлігін қамтиды. Несиелерді беру бойынша міндеттемелерге қатысты Қордың қолданылмаған сомаларды қолдану қажет болса, қолданылмаған қаражаттың жалпы сомасына тең сомада шығындардың туындау тәуекеліне ұшырауы мүмкін. Дегенмен, шығындардың ықтимал сомасы қолданылмаған міндеттемелердің жалпы сомасынан аз болады, себебі несиелерді беру бойынша міндеттемелердің көп бөлігі клиенттердің несиелік төлеу қабілеті бойынша анықталған талаптарды орындауына тәуелді болады. Қор несиелік сипаттағы міндеттемелерді өтеуге дейін қалған мерзімді бақылайды, себебі көбірек ұзақ мерзімді міндеттемелерде қысқа мерзімді жағдайларға қарағанда несиелік тәуекелдің жоғарырақ деңгейі болады.

Қордың несиелік тәуекелінің максималды деңгейі теңгерімдегі қаржы активтерінің теңгерімдік құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі ықтимал несиелік тәуекелін төмендету үшін айтарлықтай мәнге ие емес. Қор басшылығы несиелік қарызды өтеу мерзімі бойынша бағалауды жүргізеді және мерзімі өтіп кеткен қарыздарды бақылап отырады. Басшылық 31-ескертпеде кредиторлық берешекті өтеу мерзімі бойынша талдауды және несиелік тәуекелі туралы басқа ақпаратты көрсетуді жөн көреді.

Теңгерімнен тыс қаржы құралдарына арналған несиелік басқа қатысушылардың келісімшарт шарттарын орындамауы нәтижесінде шығындарға ұшырау ықтималдығы ретінде анықталады. Қор шартты міндеттемелерге қатысты келісімдерді бекіту, тәуекелді шектейтін шектеулерді қолдану және мониторинг процедураларына негізделген теңгерімдік қаржы құралдарына қатысты несиелік саясатпен бірдей саясатты қолданады.

Несиелік сипаттағы міндеттемелерге мыналар кіреді:

32 Шартты және келісімді міндеттемелер (жалғасы)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Еск.	31 желтоқсан 2018 жыл	31 желтоқсан 2017 жыл
Қарыздарды қамсыздандыру бойынша берілген кепілдіктер		62,918,005	45,281,705
Берілген кепілдіктер		45,187,911	25,413,102
Пайдаланылмаған несиелік желілері		8,829,593	15,865,834
Несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резервті шегергенде	18	(1,594,480)	(1,104,245)
Резервті шегергендегі несиелік сипаттағы барлық міндеттемелер		115,341,029	85,456,396

2015 жылы алынған қарыз сомасында Еуропа қайта құру және даму банкінде (бұдан әрі – ЕҚҚДБ) «Банк ЦентрКредит» АҚ ашқан несиелік желісі бойынша «Банк ЦентрКредит» АҚ үшін кепілдікті шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Банк ЦентрКредит» АҚ 36,157 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (2017 ж.: 20,470 миллион теңге). Қор басшылығы 2018 жылдың 31 желтоқсанында «Банк ЦентрКредит» АҚ-дан алынған есептелген комиссиялық табыс сомасына негізделген бұл кепілдіктердің әділ құнын шығарылым күнгі жағдай бойынша бағалады, есептелген комиссиялық табыс сомасы 123,099 мың теңгені құрады (31 желтоқсан 2017 жыл: 179,161 мың теңге). 4-ші және 18-шы ескертпелерді қараңыз.

ЕҚҚДБ-де «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ ашқан несиелік желісі бойынша ЕҚҚДБ-де «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ үшін 2016 жылы Қор алынған қарыз сомасына кепілдік шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ForteBank» АҚ және «КМФ» МҚҰ сәйкесінше 19,243 миллион теңге және 3,776 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (31 желтоқсан 2017 жыл: сәйкесінше 19,243 миллион теңге және 3,776 миллион теңге). Қор басшылығы сәйкесінше 32,778 мың теңге және 12,772 мың теңге көлемінде «ForteBank» АҚ-нан және «КМФ» МҚҰ-нан алынған есептелген комиссиялық табыстар сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын бағалады (31 желтоқсан 2017 жыл: сәйкесінше 57,030 мың теңге және 25,669 мың теңге). 4-ші және 18-шы ескертпелерді қараңыз.

2017 жылы алынған қарыз сомасында ЕҚҚДБ банкінде «Банк Kassa Nova» АҚ ашқан несиелік желісі бойынша «Банк Kassa Nova» АҚ үшін кепілдікті шығарды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Банк Kassa Nova» АҚ 3,742 миллион теңге сомасында ЕҚҚДБ банкінен қарыз алды (31 желтоқсан 2017 жыл: 1,793 миллион теңге). Қор басшылығы 7,052 мың теңге көлемінде «Банк Kassa Nova» АҚ-нан алынған есептелген комиссиялық табыстар сомасына негізделген осы кепілдіктердің әділ құнын бағалады (31 желтоқсан 2017 жыл: 1,250 мың теңге). 4-ші және 18-шы ескертпелерді қараңыз.

Қор басшылығы осы кепілдіктердің құнсыздануына арналған 125,010 мың теңге (2017 ж. жоқ) көлеміндегі резервті ХҚЕС-9 стандартына сәйкес жасады.

Берілген кепілдіктер бойынша қалған арту шағын және орта кәсіпкерлікті кепілдендіру көлемінің жалпы артуымен байланысты.

Келісімшарт бойынша жалпы өтелмеген міндеттемелер міндетті түрде ақшалай қаражат кірісін бермейді, себебі көрсетілген міндеттемелердің көбі олардың жартылай немесе толық орындалуынсыз тоқтатылуы мүмкін.

Төменде несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв өзгерісін талдау берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
1 қаңтардағы теңгерімдік құны	(1,104,245)	(1,507,370)
ХҚЕС-9 стандартына көшу	(324,097)	-
1 қаңтардағы түзетілген теңгерімдік құн	(1,428,342)	-
Берілген қаржылық кепілдікті алғашқы мойындау	-	195,914
Пайда немесе шығын құрамында көрсетілген шығындар	(461,548)	(1,828,783)
Қолданылмаған резервтерді қалпына келтіру	217,606	2,035,994
Өзге	77,804	-
31 желтоқсандағы теңгерімдік құны	(1,594,480)	(1,104,245)

33 Туынды қаржы құралдары

Валюталар бойынша бөлінетін есептік мерзімнің соңында Қор жасасқан мерзімдік валюталық мәміле мен «айырбас» келісімшарттары бойынша дебиторлық және кредиторлық берешектің әділ құны төмендегі кестеде берілген. Кестеде сәйкес есептілік мерзімі аяқталғаннан кейінгі есептесу күні көрсетілген келісімшарттар қамтылған; осы келісімдер бойынша сомалар әрбір контрагент бойынша позицияларды (және төлемдерді) өзара есепке алуға дейін ашық көрсетілген. Келісімдер қысқа мерзімді сипатқа ие.

	Еск.	2018 ж.		2017 ж.	
		Оң әділ құны бар келісімшартта р	Теріс әділ құны бар келісімшартта р	Оң әділ құны бар келісімшартта р	Теріс әділ құны бар келісімшартта р
<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>					
Валюталық «айырбас» келісімшарттары: есеп мерзімінің соңындағы әділ құны	23				
- Есептесу кезінде (+) төленетін АҚШ долларындағы дебиторлық берешек		20,944,564	-	59,545,282	-
- Есептесу кезінде (-) Қазақстандық теңгемен төленетін кредиторлық берешек		(8,409,117)	-	(34,352,218)	-
Валюталық келісімшарттық айырбастың таза әділ құны	14	12,535,447	-	25,193,064	-

Қор операцияларды орындайтын валюталық туынды қаржылық құралдар әдетте стандартталған келісімшарттар негізінде кәсіби қатысушылармен биржадан тыс нарықтағы сауда құралы болып табылады. Туынды қаржылық құралдарда ықтимал пайдалы шарттар (және активтер болып табылады), нарықтағы пайыздық мөлшерлемелердің, валюта айырбастау курстарының немесе осы құралдармен байланысты басқа ауыспалы факторлардың ауытқулары нәтижесіндегі ықтимал пайдалы емес шарттар (және міндеттемелер болып табылады) болады. Туынды қаржылық құралдардың жалпы әділ құны уақыт өте айтарлықтай өзгеруі мүмкін.

34 Әділ құн туралы ақпаратты ашу

Әділ құнды бағалау нәтижелеріне талдау жасалады және олар келесі түрде әділ құн иерархиясының деңгейі бойынша жіктеледі: (i) 1-деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін активті нарықтарда баға кесілген (түзетілмейтін) бағалар бойынша бағалаулар қатысты, (ii) 2-деңгейге - тікелей немесе жанама түрде активтер немесе міндеттемелер үшін бақыланатын болып табылатын маңызды бастапқы деректердің барлығы қолданылатын бағалау әдістері көмегімен алынатын бағалаулар (яғни., мысалы, бағалар) қатысты және (iii) 3-деңгей бағалауларына бақыланатын нарық деректеріне негізделмейтін бағалаулар болып табылмайтындар жатады (яғни, бақыланбайтын бастапқы деректерге негізделген). Қаржы құралдарын әділ құн иерархиясы санаты бойынша үлестіру үшін басшылық кәсіби пайымдауларды қолданады. Егер әділ құнды бағалау үшін аздаған түзетулерді талап ететін, бақыланатын бастапқы деректер қолданылатын болса, бұл 3-деңгейге қатысты болады. Қолданылатын бастапқы деректер маңыздылығы барлық жиынтық үшін әділ құнды бағалау ретінде бағаланады.

34 Әділ құн туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

(а) Әділ құнды бірнеше рет бағалау

Әділ құнды бірнеше рет бағалау әрбір есептілік мерзімінің соңындағы қаржылық жағдай туралы есепте басқа ҚЕХС рұқсат ететін немесе талап етілетін бағалауларды береді. Төмендегі кестеде әділ құнды бірнеше рет бағалауға қатысты әділ құнның иерархиясындағы деңгейлер берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.		2017 ж.	
	1-деңгей	2-деңгей	1-деңгей	2-деңгей
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ				
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық борыштық құнды қағаздар				
- Корпоративтік облигациялар	-	948,880	-	1,179,806
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	-	1,174,302	-	1,479,517
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық борыштық құнды қағаздар				
- Корпоративтік облигациялар	-	771,681	-	567,017
Өзге қаржы активтері				
Туынды қаржы құралдары	-	12,535,447	-	25,193,064
ӘДІЛ ҚҰНЫ БОЙЫНША БІРНЕШЕ РЕТ БАҒАЛАНАТЫН БАРЛЫҚ АКТИВТЕР				
	-	15,430,310	-	28,419,404

Инвестициялық құнды қағаздардың әділ құны «Қазақстан қор биржасы» АҚ мөлшерлемесімен бағаланды. Аналогтық құралдарға қатысты сауда көлемінің аз болуына байланысты, көрсетілген инвестициялық құнды қағаздар 2-деңгейде анықталды.

Активті нарықта айналдырылмайтын валюталық айырбастың әділ құнын анықтау үшін, Қор дисконтталған ақша ағымдары әдісі сияқты бағалау әдістерін қолданады. Дегенмен ҚЕХС стандарттарын сай туындау мезетіндегі құралдың әділ құны әдетте келісім құнына тең болады. Егер келісім құны бағалау әдісін қолданатын қаржы құралдары туындаған кезде анықталатын болса, көрсетілген айырмашылық валюталық айырбастың қызмет көрсету мерзімінде тең амортизацияланады. Қаржылық туынды құралдар бойынша шығындарды шегергенде табыс ретінде пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін айырмашылық 33-ескертпеде берілген.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

34 Әділ құн туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

(б) Әділ құны бойынша бағаланбайтын, әділ құны ашылатын активтер мен міндеттемелер

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2018 жыл			Теңгерімдік құны
	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ				
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	16,733,828	21,219,846	-	37,953,674
Қаржы мекемелеріндегі қаражат				
- Қаржы мекемелері берген несиелер	-	-	191,512,905	217,813,677
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер	-	11,744,904	-	11,744,904
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек				
- Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	-	29,337	29,337
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер				
- Шағын және орташа бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	-	-	596,847	596,847
- Шағын несиелік ұйымдарға берілген несиелер	-	-	1,414	1,414
- Өзге несиелер	-	-	8,047	8,047
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар				
- Өзге қаржы активтері	-	-	4,205,826	4,205,826
- Өзге	-	-	874,328	874,328
АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰНЫ БОЙЫНША КӨРСЕТІЛГЕН БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ	16,733,828	32,964,750	197,228,704	273,228,054
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ				
Қарыз қаражаты				
- Азия даму банкі	-	-	54,749,045	55,532,019
- «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	-	-	57,574,537	76,392,378
- «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ	-	-	16,832,020	19,416,325
- Муниципалдық органдар	-	-	47,107,054	49,532,869
- Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	-	-	436,382	436,382
Шығарылған борыштық құнды қағаздар	-	-	16,057,484	16,057,484
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер				
- Муниципалдық органдар	-	-	2,132,538	2,132,538
- Банктер	-	-	2,841,525	2,841,525
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв				
- Келешек кезең табыстары	-	-	5,319,861	5,319,861
- Қаржылық кепілдіктер	-	-	1,594,480	1,594,480
Өзге қаржы міндеттемелері				
- Өзге	-	-	520,065	520,065
АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰНЫ БОЙЫНША КӨРСЕТІЛГЕН БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ	-	-	205,164,991	229,775,926

34 Әділ құн туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары. ҚР ҰБ-ғы өтеу мерзімі үш айдан кем ақшалай қаражаттар 1-деңгейге, ал басқа да қалған ақшалай қаражаттар 2-деңгейге жатқызылған. Осы қаражаттардың әділ құны теңгерімдік құнға тең.

Клиенттерге, қаржы мекемелеріне берілген несиелер мен алғытөлемдер және қарыз қаражаттар. Әділ құн иерархиясындағы 3-деңгейдегі әділ құны бағалау дисконтталған ақша ағыны моделінің көмегімен орындалған. Белсенді нарықта бағасы белгіленбеген, пайыздық мөлшерлемесі бекітілген құралдардың әділ құны осы сияқты несиелік тәуекелді және осыған ұқсас өтеу мерзімін болжайтын жаңа құралдарға арналған алыс-беріс нарығындағы қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелерді қолдана отырып дисконтталған келешектегі есептік ақша ағынының негізінде бағаланған.

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын инвестициялық құнды қағаздар. Бұл қағаздарды Қор жылдың соңында иемденген және әділ құны бойынша көрсеткен. Осы қаражаттардың әділ құны теңгерімдік құнға тең.

Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер және келешектегі кезеңдердің табыстары және өтеу мерзімі бір жылдан кем несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв 3-деңгейге жатқызылған. Осы қаражаттардың әділ құны теңгерімдік құнға тең.

34 Әділ құн туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	31 желтоқсан 2017 жыл		Теңгерімдік құны
	1-деңгей	2-деңгей	
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ			
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары			
- Банктердегі ағымдағы шоттар	25,382,470	-	25,382,470
- ҚРҰБ шотындағы қалдықтар (міндетті резервтерден басқа)	18,692,460	-	18,692,460
- Қолма-қол қаражат	-	-	-
Қаржы мекемелеріндегі қаражат			
- Қаржы мекемелері берген несиелер	-	196,949,941	216,059,786
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктердегі депозиттер	9,518,492	-	9,518,492-
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек			
- Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	34,550	34,550
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер			
- Шағын және орташа бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	-	3,295,094	3,295,094
- Шағын несиелік ұйымдарға берілген несиелер	-	18,366	18,366
- Қаржы лизингіне таза инвестиция	-	1,708	1,708
- Өзге несиелер	-	9,370	9,370
Өзге қаржы активтері			
- Өзге	-	62,637	62,637
АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰНЫ БОЙЫНША КӨРСЕТІЛГЕН БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ			
	53,593,428	200,371,666	273,074,933
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ			
Қарыз қаражаты			
- Азия даму банкі	-	72,472,682	72,472,682
- «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	-	49,130,003	71,948,648
- «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ	-	25,449,768	32,754,338
- Муниципалдық органдар	-	32,604,300	25,449,768
- Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	-	377,466	377,467
- «Бәйтерек Девелопмент» АҚ	-	150,038	150,038
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер			
- Муниципалдық органдар	-	1,758,695	1,758,695
- Банктер	-	1,418,643	1,418,643
Келешек кезеңдердегі табыстар және несиелік сипаттағы міндеттемелер бойынша резерв			
- Келешек кезең табыстары	-	4,159,286	4,159,286
- Қаржылық кепілдіктер	-	1,104,245	1,104,245
Өзге қаржы міндеттемелері			
- Өзге	-	832,615	832,615
АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰНЫ БОЙЫНША КӨРСЕТІЛГЕН БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ			
	-	189,457,741	212,426,425

35 Бағалау санаттары бойынша қаржы құралдарын беру

ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржылық құралдар» сәйкес Қор өзінің қаржылық активтерін келесі категориялар бойынша жіктейді/таратады: (a) пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер; (b) басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер; және (c) амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер. «Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер» категориясының екі ішкі категориясы бар: i) осы категорияға бастапқы мойындау кезінде жатқызылған активтер; және (ii) міндетті түрде пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын активтер. Сонымен қатар, қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бөлек категорияға жатқызылған.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ХҚЕС (IAS) 39 «Қаржылық құралдар: мойындау және бағалау» сәйкес Қор өзінің қаржылық активтерін келесі категориялар бойынша жіктейді/таратты: (a) қарыздар мен дебиторлық берешек; (б) сату үшін қолда бар қаржылық активтер; (в) өтелгенге дейін тұратын қаржылық активтер; және (г) пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер. «Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер» категориясының екі ішкі категориясы болды: i) осы категорияға бастапқы мойындау кезінде жатқызылған активтер; және (ii) саудаға арналғандар ретінде жіктелген активтер. Сонымен қатар, қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бөлек категорияға жатқызылған.

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жоғарыда көрсетілген санатты бағалаумен қаржылық активтерді салыстыру берілген:

35 Бағалау санаттары бойынша қаржы құралдарын беру (жалғасы)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар (міндетті)	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар (анықтамасы бойынша)	Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар	Амортизацияланған құны бойынша бағаланатындар	Барлығы
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ					
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары					
- Банктөредегі ағымдағы шоттар	-	-	-	15,183,602	15,183,602
- ҚРҰБ шотындағы қалдықтар (міндетті резервтерден басқа)	-	-	-	16,733,828	16,733,828
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем басқа банктөредегі депозиттер	-	-	-	6,036,243	6,036,243
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар					
- Корпоративтік облигациялар	-	948,880	-	-	948,880
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	-	1,174,302	-	-	1,174,302
Қаржы мекемелеріндегі қаражат					
- Қаржы мекемелері берген несиелер	-	-	-	217,813,677	217,813,677
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктөредегі депозиттер	-	-	-	11,744,904	11,744,904
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек					
- Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	29,337	29,337
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер					
- Шағын және орташа бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	-	-	-	596,845	596,845
- Шағын несиелік ұйымдарға берілген несиелер	-	-	-	1,415	1,415
- Қаржы лизингіне таза инвестиция	-	-	-	-	-
- Өзге кредиттер	-	-	-	8,047	8,047
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар					
- Корпоративтік облигациялар	-	-	771,681	-	771,681
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық құнды қағаздар					
- Корпоративтік облигациялар	-	-	-	4,205,826	4,205,826
Өзге қаржы активтері					
- Туынды қаржы құралдары	12,535,447	-	-	-	12,535,447
- Өзге	-	-	-	874,328	874,328
БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ	12,535,447	2,123,182	771,681	273,228,052	288,658,362

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

35 Бағалау санаттары бойынша қаржы құралдарын беру (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жоғарыда көрсетілген санатты бағалаумен қаржылық активтерді салыстыру берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Несиелер мен дебиторлық берешек	Сатылым үшін қолда бар активтер	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын активтер	Саудаға арналған активтер	Барлығы
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ					
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары					
- Банктөндегі ағымдағы шоттар	25,382,470	-	-	-	25,382,470
- ҚРҰБ шотындағы қалдықтар (міндетті резервтерден басқа)	18,692,460	-	-	-	18,692,460
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар					
- Қазақстандық мемлекеттік облигациялар	-	-	1,479,517	-	1,479,517
- Корпоративтік облигациялар	-	-	1,179,806	-	1,179,806
Қаржы мекемелеріндегі қаражат					
- Қаржы мекемелері берген несиелер	216,059,786	-	-	-	216,059,786
- Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан асатын банктөндегі депозиттер	9,518,492	-	-	-	9,518,492
Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек					
- Субсидиялау бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек	34,550	-	-	-	34,550
Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер					
- Шағын және орташа бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	3,295,094	-	-	-	3,295,094
- Шағын несиелік ұйымдарға берілген несиелер	18,366	-	-	-	18,366
- Қаржы лизингіне таза инвестиция	1,708	-	-	-	1,708
- Өзге несиелер	9,370	-	-	-	9,370
Сатылым үшін қолда бар инвестициялық құнды қағаздар					
- Корпоративтік облигациялар	-	567,017	-	-	567,017
Өзге қаржы активтері					
- Туынды қаржы құралдары	-	-	-	25,193,064	25,193,064
- Өзге	62,637	-	-	-	62,637
БАРЛЫҚ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ	273,074,933	567,017	2,659,323	25,193,064	301,494,337

2018 жылғы 31 желтоқсанда және 2017 жылғы 31 желтоқсанда Қордың барлық қаржылық міндеттемелері амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

36 Байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар

Жалпы бақылауда болатын немесе олардың біреуінде басқасын бақылау мүмкіндігі болатын немесе басқа тараптағы қаржылық және операциялық шешімдерді қабылдау кезінде айтарлықтай әсер ете алатын жағдайда тараптар байланысты болып есептеледі. Барлық байланысқан тараптармен қарым-қатынасты қарастыру кезінде тараптар тек олардың заңды пішімі емес, осындай қарым-қатынастардың экономикалық құрамын есепке алады.

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Жалпы Жалғыз акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Жалпы Қауымдасқан компаниялар	Басқа байланыстыры лған тараптар
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0%)	-	56,250	-	16,907,264
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық борыштық құнды қағаздар (шартты пайыздық мөлшерлеме: 4.87% - 9.1%)	-	-	-	948,880
Қаржы мекемелеріндегі қаражат (шартты пайыздық мөлшерлеме: 2% - 8.5%)	-	-	-	14,934,368
Пайдаға салынатын салық бойынша ағымдағы міндеттемелерді алдын ала төлеу (Пайыздық мөлшерлеме: 15%)	-	-	-	11,290,109
Өзге қаржы активтері	-	-	-	5,187
Өзге активтер	-	-	-	23,403
Қарыз қаражаты (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0.1% – 5.5%)	76,392,378	-	-	69,385,576
Шығарылған борыштық құнды қағаздар (шартты пайыздық мөлшерлеме: 8.7%)	-	16,057,484	-	-
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0%)	-	-	-	2,131,878
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі (пайыздық мөлшерлеме: 20%)	-	-	-	1,279,281
Өзге міндеттемелер	-	4,384	-	696,903
Қор жылдың соңындағы жағдай бойынша шығарған кепілдіктер (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0%)	-	-	-	732,974

36 Байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар (жалғасы)

Төменде 2018 жылғы байланыстырылған тараптармен орындалатын операциялар бойынша табыстар мен шығындар тармақтары көрсетілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Жалғыз акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Басқа байланыстырыл ған тараптар
Пайыздық табыстар	-	-	1,428,884
Пайыздық шығындар	(4,743,730)	(61,964)	(1,316,573)
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздарды қайта бағалау шығындарын есепке алмайтын табыстар	-	-	45,037
Комиссиялық табыстар	-	-	961,608
Қаржылық мекемелердің қаражаттары бойынша құнсыздану резерві	-	-	(272,200)
Активтерді нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алғашқы тану кезінде туындаған таза шығын	-	-	(930,346)
Несиелік сипаттағы міндеттемелердің құнсыздануының резерві	-	-	(7,380)
Әкімшілік және өзге операциялық шығындар	-	34,649	(2,180,412)
Өзге операциялық (шығындар) / табыс	-	-	(8,000)
Пайдаға салынатын салық бойынша шығындар	-	-	(1,385,618)

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ
Қаржылық есептілікке ескертпе

36 Байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар (жалғасы)

Төменде 2017 жылғы 31 желтоқсандағы байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Жалғыз акционер	Жалпы бақылаудағы Қауымдасқан компаниялар	Басқа байланыстырылған тараптар
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0%)	-	-	18,692,460
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздар (шартты пайыздық мөлшерлеме: 4.87% - 9.1%)	-	-	1,479,517
Пайдаға салынатын салық бойынша ағымдағы міндеттемелерді алдын ала төлеу (Пайыздық мөлшерлеме: 15%)	-	-	13,721,713
Өзге активтер	-	8,000	62,847
Қарыз қаражаты (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0.1% – 5.5%)	71,948,648	-	58,581,573
Субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттемелер (шартты пайыздық мөлшерлеме: 0%)	-	273	1,758,695
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі (Пайыздық мөлшерлеме: 20%)	-	-	6,065,416
Өзге міндеттеме	-	-	560,427

Төменде 2017 жылғы байланыстырылған тараптармен орындалатын операциялар бойынша табыстар мен шығындар тармақтары көрсетілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	Жалғыз акционер	Жалпы бақылаудағы компаниялар	Басқа байланыстырылған тараптар
Пайыздық табыстар	-	202,222	212,286
Пайыздық шығындар	(4,468,358)	(146)	(1,186,239)
Комиссиялық табыстар	-	-	330,496
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын құнды қағаздарды қайта бағалау шығындарын есепке алмайтын табыстар	-	107,910	-
Әкімшілік және өзге операциялық шығындар	-	(6,987)	(33)
Пайдаға салынатын салық бойынша шығындар	-	-	(1,093,393)

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
Бір жыл ішінде байланыстырылған тараптар берген несиелер сомасы	7,085,997	-
Бір жыл ішінде байланыстырылған тараптар өтеген несиелер сомасы	4,520,963	10,178,889

Қамтамасыз етілмеген байланысты тараптармен операциялар Байланысты тараптармен теңгерімдер несиелік-қамтамасыз етілген болып табылмайды.

36 Байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар (жалғасы)

Негізгі басқару қызметкерлерінің сыйақылары Негізгі басқару қызметкерлерінің құрамындағы тұлғалар: Директорлар кеңесінің мүшелері, Басқарма мүшелері және Басқарушы директорлар.

Төменде негізгі басшылыққа сыйақы төлеу туралы ақпарат берілген:

<i>(мың қазақстандық теңгемен)</i>	2018 ж.	2017 ж.
<i>Қысқа мерзімді төлемдер:</i>		
- Жалақы	188,593	157,925
- Қысқа мерзімді сыйлықақы төлемдері	55,642	6,829
- Ақшасыз түрдегі төлемдер	15,878	9,384
Барлығы	260,113	174,138

37 Есептілік мерзімі аяқталғаннан кейінгі жағдайлар

Есептілік мерзімі аяқталғаннан кейін ешқандай маңызды жағдайлар орын алған жоқ.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат

Төменде ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес өзгерістер енгізілген 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын салыстырмалы кезеңге қолданылатын есептік саясат ережелері берілген.

Қаржы құралдары – негізгі бағалау тәсілдері. Қаржы құралдары әділ құн немесе амортизацияланған құн бойынша олардың жіктелуіне байланысты көрсетіледі. Төменде осындай бағалау әдістері сипатталған.

Әділ құн - бұл активті сату кезінде алынуы мүмкін немесе бағалау күніне нарықтық қатысушылар арасында ерікті негізде операциялар жүргізгенде міндеттемелерді табыстау кезінде төленуі мүмкін баға. Әділ құнның ең жақсы растауы белсенді нарықтағы белгіленген баға болып табылады. Белсенді нарық – бұл тұрақты негізде бағалаулар туралы ақпаратты алуға мүмкіндік беретін активтер немесе міндеттемелер бойынша операциялар жеткілікті жиілікпен және жеткілікті көлемде жүргізілетін нарық.

Белсенді нарықта айналыста болатын қаржы құралдарының әділ құны жеке активке немесе міндеттемеге кәсіпорын ұстайтын олардың санына белгіленетін бағаны көбейту кезінде алынған сома ретінде бағаланады. Істі тіпті, егер нарықтың жай тәуліктік сауда айналымын кәсіпорындағы активтер саны және кәсіпорындағы міндеттемелерді өтеу үшін жеткіліксіз болған жағдайда да жолға қоюға болады, ал жекелеген операцияларда жайғасымдарды сату үшін тапсырыстарды орналастыру белгіленген бағаға әсер етуі мүмкін. Әділ құнды бағалау үшін сұраныс пен ұсыныс бойынша спрэд шегіндегі баға пайдаланылады. Бұндай баға қалыптасқан жағдайдағы әділ құн үшін барынша көрнекі болып табылады және оны басшылық есепті күндегі операцияның соңғы бағасына тең деп санайды. Қаржылық активтерді бағалау үшін пайдаланылған белгіленген нарықтық баға сұраныстың ағымдық бағасы; ал қаржылық міндеттемелер үшін пайдаланылған белгіленген нарықтық баға – ұсыныстың ағымдық бағасы болды.

Туынды қаржы құралдарының немесе белсенді нарықта айналыста жүрмейтін басқа қаржы активтері мен міндеттемелердің қоржыны – ағымдағы нарық жағдайларында бағалау күнінде нарық қатысушыларының арасында ерікті негізде операциялар жүргізу кезінде нақты тәуекелді қабылдағаны үшін таза қысқа позицияны (яғни міндеттемені) табыстау кезінде немесе нақты тәуекелді қабылдағаны үшін таза ұзақ позицияны (яғни активті) сату барысында алынуы мүмкін болатын баға негізінде қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері тобының әділ құны бойынша бағаланады. Бұл – көп реттік негізде әділ құны бойынша көрініс табатын активтер үшін қолданылады, егер Қор а) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері тобын – кәсіпорынның тәуекелдерді басқару бойынша ресми стратегиясына немесе оның инвестициялық стратегиясына сәйкес нақты контрагенттің несиелік тәуекеліне немесе нақты нарықтық тәуекелге (немесе тәуекелдерге) кәсіпорынның таза ұшырағыштығы негізінде басқаратын болса; б) осы негізде кәсіпорынның аға басшы қызметкерлеріне қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің тобы туралы ақпарат ұсынатын болса; және в) нарықтық тәуекелдер, соның ішінде қаржы активтеріне және қаржы міндеттемелеріне байланысты туындайтын нақты нарықтық тәуекелге (немесе тәуекелдерге) кәсіпорынның ұшырағыштығының ұзақтығын қоса алғанда, шын мәнінде шамалас болып табылатын болса.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат (жалғасы)

Дисконтталған ақша ағыны, сондай-ақ нарықтық жағдайларда немесе объектінің ағымдық құнының инвестициясына жасалатын балама операциялардың мәліметтеріне негізделген модельдер сияқты бағалау әдістері қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады, оларда мәмілелер бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз болып келеді. Әділ құнды бағалау нәтижелеріне талдау жасалады және олар келесі түрде әділ құн иерархиясының деңгейі бойынша жіктеледі: (i) 1-деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда белгіленген бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалаулар жатады, (ii) 2-деңгейге - бағалау әдістерінің көмегімен алынғандар, олардағы маңызды бастапқы пайдаланатын мәліметтердің барлығы не тікелей (мысалы, бағасы) не жанама (мысалы, бағалар базасына есептелген) түрде активтер немесе міндеттемелер үшін бақыланатын болып табылады (яғни., мысалы, бағалар) және (iii) 3-деңгей бағалауларына тек қана бақыланатын нарық деректеріне негізделмейтін бағалаулар болып табылмайтындар жатады (яғни, бағалау үшін бақыланбайтын бастапқы деректердің елеулі көлемі қажет етіледі). Әділ құн иерархиясының бір деңгейінен екіншісіне көшу есептік кезеңнің соңында орын алды деп есептеледі. 34-ескертпені қараңыз.

Мәмілелер бойынша шығындар қосымша шығындар болып табылады және қаржылық құралдарды алуға, шығаруға немесе істен шығаруға тікелей байланысты. Қосымша шығындар – мәміле жасалмаған жағдайда келтірілмейтін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (сауда агенттері ретіндегі қызметкерлерді қоса алғанда), консультанттарға, брокерлерге және дилерлерге төленетін сыйақыны және комиссияларды, реттеуші органдар мен резерв биржаларына төленетін жиындарды, сондай-ақ салықтар мен меншікті беру кезінде алынатын жиындарды қамтиды. Мәмілелер бойынша шығындарға сыйлықақы немесе қарыздық міндеттемелер бойынша дисконттар, қаржыландыруға арналған шығындар, ішкі әкімшілік шығындар немесе сақтауға арналған шығындар кірмейді.

Амортизацияланған құн негізгі қарыз төлемін шегергендегі, алайда өскен пайыздарды қоса алғанда, ал қаржылық активтер үшін – құнсызданудан келтірілген шығындарды кез келген есептен шығаруды шегергендегі активтің бастапқы құнын білдіреді. Ұлғайған пайыздар мәміле бойынша шығындарды бастапқы мойындаған кезде кейінге қалдырылған амортизацияны, сондай-ақ кез келген сыйлықақыны немесе тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы өтеу сомасынан алынған дисконттарды қамтиды. Ұлғайған купондық табыс пен амортизацияланған дисконтты немесе сыйақыны (соның ішінде, болған жағдайда, комиссияны беру кезінде кейінге шегерілгендер) қоса алғанда, ұлғайған пайыздық табыс пен ұлғайған пайыздық шығындар жеке көрсетілмейді, алайды қаржылық жағдай туралы есептің тиісті бабының теңгерімдік құнына кіргізіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың теңгерімдік құнына әрбір кезеңде тұрақты пайыздық мөлшерлемені (тиімді пайыздық мөлшерлеме) қамтамасыз ету мақсатында тиісті кезең ішінде пайыздық табысты немесе пайыздық шығындарды мойындау әдісі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – қаржы құралының әрекет етуінің күтілетін мерзіміне немесе, тиісті жағдайларда, қаржы құралының таза теңгерімдік құнына дейін барынша қысқа мерзімге келешектегі есептік ақшалай төлемдер мен түсімдердің (несиелер бойынша болашақтағы шығындарды қоспағанда) дәлме-дәл дисконттық мөлшерлемесі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме сыйақыны немесе дисконтты қоспағанда, пайызды өзгертудің келесі күніне дейін құбылмалы мөлшерлеме арқылы құралдар бойынша ақша ағынын дисконттау үшін пайдаланылады, олар осы құралдар үшін белгіленген құбылмалы мөлшерлеме бойынша немесе нарықтық мәндерге байланысты белгіленбеген басқа да ауыспалы факторлар бойынша несиелік спредті көрсетеді. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құралдың айналымға түсуінің толық мерзімі ішінде амортизацияланады. Келтірілген құн есебі тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын барлық комиссиялық, төленген немесе тараптар қабылдаған келісімшарттарды қамтиды.

Қаржылық құралдарды бастапқы мойындау. Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын сауда құнды қағаздары, туынды және басқа да қаржылық құралдар бастапқыда әділ құн бойынша мойындалады. Барлық басқа қаржылық құралдар бастапқыда, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, әділ құн бойынша көрсетіледі. Бастапқы мойындау кезінде әділ құнның ең жақсы растауы мәміле бағасы болып табылады. Бастапқы мойындау кезіндегі пайда немесе шығындар әділ құн мен мәміле құны арасында айырмашылық болған жағдайда ғана ескеріледі. Оған дәлелдеме сол құралдар арқылы нарықта бақыланатын басқа да ағымдық мәмілелер немесе базалық міндеттер ретінде бақыланатын нарықтар мәліметтерін ғана пайдаланатын бағалау әдісі бола алады.

Жеткізу заңнамада немесе осы нарыққа арналған іскери айналым дәстүрлерінде бекітілген мерзімде жүргізілуі тиіс қаржылық активтерді сатып алу және сату («стандартты талаптармен» сатып алу және сату) мәміле жасалған күні, яғни Қор қаржы активін сатуға немесе сатып алуға міндеттенетін күні көрсетіледі. Сатып алу бойынша барлық басқа операциялар Қор осы қаржылық құралға қатысты шарт тарабы болған кезде мойындалады.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат (жалғасы)

Қаржылық активтерді мойындауды тоқтату. Қор қаржылық активтерді мойындауды (а) активтер өтелгенде немесе активтермен байланысты ақша ағынына құқық басқалай аяқталғанда немесе (б) Қор қаржылық активтерден түскен ақша ағынына арналған құқықты бергенде немесе беру туралы келісім жасағанда және бұл жағдайда (i) активтерді иеленумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы нақты бергенде немесе (ii) активтерді иеленумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы нақты бермегенде немесе сақтамағанда, алайда сол активтерге қатысты бақылау құқығын жоғалтқанда тоқтатады. Контрагентте қатысы жоқ үшінші тарапқа сатуға шектеу енгізусіз активті толықтай сатуға іс жүзінде мүмкіндік болмағанда бақылау сақталады.

Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары. Ақша қаражаттары және олардың баламалары ақша қаражатының белгілі сомасына жеңіл айырбасталатын және баға өзгерісінің елеусіз тәуекеліне ұшыраған баптар болып табылады. Ақша қаражаттары және олардың баламалары барлық банкаралық депозиттерді және өтеудің бастапқы мерзімі кемінде 3 ай болатын басқа банктермен кері репо шарттарын қамтиды. Үш айдан артық мерзімде пайдалануға шектелген құралдар алынып тасталады. Ақша қаражаттары және олардың баламалары амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын құнды қағаздар – бұл бағаның немесе сауда маржасының қысқа мерзімді ауытқулары есебінен пайда алу мақсатында сатып алынатын қаржылық активтер немесе қысқа мерзімді пайда алу үшін нақты қолданылатын портфельдің бір бөлігі болып табылатын құнды қағаздар. Егер қордың сатып алған сәттен бастап қысқа мерзім ішінде құнды қағаздарды сатып жіберу ниеті бар болса, Қор оларды саудалық құнды қағаздар ретінде жіктейді.

Егер актив бұдан былай жақын арада сату мақсатында ұсталмайтын болса, қор туынды емес саудалық қаржы активін пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар категориясынан ауыстыра алады. Несиелер және дебиторлық берешек категориясына қатысы жоқ қаржылық активтер пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар категориясынан жақын арада қайталану ықтималдығы өте аз әдеттегіден тыс сипатқа ие жағдайларға байланысты туындайтын сирек жағдайларда қайта жіктеле алады. Егер қордың осы қаржылық активтерді келешекте немесе өтегенге дейін ұстап тұруға ниетті және қабілетті болса, несиелер мен дебиторлық берешектердің анықтамаларына сай келетін қаржылық активтер қайта жіктеле алады.

Саудалық құнды қағаздар әділ құны бойынша көрсетіледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген саудалық құнды қағаздар бойынша пайыздық табыстар бір жыл ішіндегі пайдадағы немесе шығындағы пайыздық табыс ретінде көрсетіледі. Дивидендтер Қордың тиісті төлемдерді алу құқығын бекіту сәтінде және дивидендтерді алу ықтималдығы болады деген шартпен басқа да операциялық табыстар құрамында дивидендтер бойынша табыс ретінде көрсетіледі. Әділ құнды өзгертудің барлық басқа да компоненттері, сонымен қатар мойындауды тоқтату бойынша табыстар немесе шығыстар бір жылдағы пайдада және шығында олар туындаған кезеңдегі саудалық құнды қағаздармен жасалған операциялардың шығындары шегерілген табыс ретінде көрсетіледі.

Қаржы мекемелеріндегі қаражаттар. Қаржы мекемелеріндегі қаражаттар Қор бекітілген немесе анықталатын күні өтелуі тиіс алдын ала төлемдер түрінде банк-контрагенттерге ақшалай қаражат ұсынған кезде есепке алынады, бұл ретте Қордың туынды қаржы құралдарымен байланысты емес және ашық нарықта бағасы белгіленбеген дебиторлық берешектермен сауда операцияларын жүзеге асыру ниеті болмауы тиіс. Қаржы мекемелеріндегі қаражаттар амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер. Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер Қор клиенттерге бекітілген немесе анықталатын күні өтелуі тиіс, туынды қаржы құралдарымен байланысты емес және ашық нарықта бағасы белгіленбеген дебиторлық берешектерді иемдену немесе жасау мақсатында алғы төлемдер түрінде ақшалай қаражаттар ұсынған кезде есепке алынады, бұл ретте Қордың бұл дебиторлық берешекпен сауда операцияларын жүзеге асыруға ниеті болмауы тиіс. Клиенттерге берілген несиелер мен алғытөлемдер амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Амортизацияланған құны бойынша көрсетілген қаржы активтерінің құнсыздануы Құнсызданудан туындаған шығындар қаржы активін бастапқы мойындаудан кейін орын алған және сенімділіктің жеткілікті дәрежесімен бағалауға болатын қаржы активімен немесе қаржы активтерінің тобымен байланысқан келешектегі есептік ақша ағынының мәніне немесе уақытша мерзімдеріне әсер ететін бір немесе бірнеше оқиғалар нәтижесінде олар туындаған жыл ішіндегі пайдада және шығында танылады. Қордың жеке бағаланған қаржы активіне арналған құнсызданудың объективті дәлелдері болмаған жағдайда (олардың маңыздылығына қарамастан), бұл актив ұқсас сипаттамалары бар несиелік тәуекелдің қаржылық активтері тобына кіреді және олармен бірге құнсыздану нысанына бағаланады. Қаржы активінің құнсыздануы жөніндегі мәселелерді қарастыру барысында Қордың назар аударатын негізгі факторлары оның мерзімі өтіп кету күйі мен осындай болған жағдайда, кепілдік қамсыздандыруды жүзеге асыру мүмкіндігі болып табылады.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат (жалғасы)

Төменде негізінде құнсыздану шығынының объективті белгілері анықталатын негізгі критерийлер берілген:

- кез келген кезекті төлемнің мерзімін өткізу және бұл ретте төлемді уақытылы төлемеу есептеу жүйелерінің жұмысында кідіріспен түсіндіріле алмайды;
- қарыз алушы елеулі қаржылық қиындықтарға ұшыраған, бұл Қор қарауындағы қарыз алушы туралы қаржылық ақпаратпен расталады (мысалы, басқа да қаржылық міндеттемелер бойынша дефолт нәтижесінде халықаралық рейтингтік агенттіктердің несиелік рейтингінің төмендеуі: облигациялар, депозиттер және т.б.);
- қарыз алушыға банкротқа ұшырау немесе қаржылық қайта ұйымдастыру қауіпі төнуде;
- қарыз алушының қарыз алушыға әсер ететін ұлттық немесе жергілікті экономикалық жағдайлардың өзгеруіне негізделген төлем төлеу мәртебесінің жағымсыз өзгерістері орын алған; немесе
- құнсыздану құны нарықтағы жағдайдың нашарлауы нәтижесінде айтарлықтай төмендейді.

Құнсыздануды жиынтық бағалау мақсатында қаржы активтері несиелік тәуекелдің ұқсас сипаттамалары бойынша топтастырылады. Бұл сипаттамалар осындай активтердің топтарына арналған келешектегі ақшалай қаражат ағынын бағалауға қатысты және дебиторлардың бағаланатын активтерге қатысты келісімшарт талаптарына сәйкес барлық тиесілі сомаларды өтеу қабілетін куәландырады.

Құнсыздану нысанына жиынтық бағаланатын қаржы активтерінің тобындағы ақшалай қаражаттың келешектегі ағындары осы активтерге байланысты келісімшарттық ақшалай қаражат негізінде және шығынның орын алған оқиғалары нәтижесінде туындайтын мерзімі ұзартылған берешектер көлемі туралы және мерзімі ұзартылған берешектерді өтеудің сәттілігі туралы басшылық статистикасы негізінде анықталады. Өткен жылдар статистикасы келешектегі кезеңдерге әсер етпеген ағымдағы жағдайлардың әсерін көрсету, сонымен қатар ағымдағы кезеңде болмаған өткен оқиғаларын әсерін жою үшін ағымдағы бақыланатын деректер негізінде түзетіледі.

Егер амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін құнсызданған қаржы активінің шарттары қарыз алушының немесе эмитенттің қаржылық қиындықтарына байланысты қайта қаралса немесе қандай да бір басқа тәсілдермен өзгертілсе, құнсыздану шарттар өзгергенге дейін бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып анықталады. Осыдан кейін шарттары қайта қаралған қаржы активін мойындау тоқтатылады және осы активтерге байланысты тәуекелдер мен пайдалар айтарлықтай өзгерген жағдайда ғана ақиқат құны бойынша жаңа актив мойындалады. Бұл ереже бойынша, бастапқы және жаңа күтілетін ақша ағынының келтірілген құнының айтарлықтай айырмашылығымен расталады.

Құнсызданудан туындаған шығындар осы актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталған активтің теңгерімдік құнын күтілетін ақша ағынының ағымдағы құнына дейін (бүгінгі таңда әлі де қолданылмаған кредит бойынша келешектегі шығындардан тұрмайтын) төмендету үшін қажетті мөлшерде резерв жасау жолымен мойындалады. Қамсыздандырылған қаржы активінің күтілетін ақша ағынының дисконтталған құнын есептеу кредитордың борышкердің мүлкін иемдену ықтималдығының дәрежесіне қарамастан қамсыздандыруды алуға және сатуға кеткен шығындарды шеге отырып, кредитордың борышкер мүлкін иемденуге кіруінің нәтижесінде туындауы мүмкін ақша ағынын тұрады.

Егер кейінгі кезеңде құнсызданудан туындаған шығын сомасы төмендесе және бұл төмендеу құнсыздануды мойындағаннан кейін орын алған оқиғаға (мысалы, дебитордың несиелік рейтингінің жоғарылауы) объективті жатқызылатын болса, құнсызданудан осыған дейін көрсетілген шығын бір жыл ішіндегі пайда және шығын арқылы жасалған резервті түзету арқылы қалпына келтіріледі.

Өтеу мүмкін емес және толықтай немесе ішінара өтеу мақсатында барлық қажетті процедуралары аяқталған және шығынның қорытынды сомасы анықталған активтер құнсыздану үшін қалыптастырылған резерв есебінен шегеріледі. Осыған дейін шегерілген сомаларды кейіннен қалпына келтіру бір жылдағы пайдадағы және шығындағы құнсызданудан болған шығыстар есебіне жатады.

Төлемегені үшін меншікке алынған қамсыздандыру. Төлемдерді төлемегені үшін меншікке алынған қамсыздандыру Қор мерзімі ұзартылған несиелерді реттеу кезінде алған қаржылық және қаржылық емес активтерді ұсынады. Бұл активтер бастапқыда алу кезіндегі әділ құны бойынша мойындалады және олардың сипатына, Қордың осы активтерді өндіріп алу ниетіне байланысты басқа да активтер құрамында негізгі құралдарға, басқа да қаржы активтеріне немесе қорларға жатқызылады, соның салдарынан активтердің осы категорияларына арналған есептік саясатқа сәйкес қайта бағаланады және есепке алынады.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат (жалғасы)

Несиелік сипаттағы міндеттемелер. Қор несиелер беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер шығарады. Клиенттер үшінші тараптың алдында өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда төлемдерді жасау үшін, Қордың қайтарылмайтын міндеттемелерін беретін қаржы кепілдіктері де несиелерге ұқсас несие тәуекеліне ұшырайды. Несиелер беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер бастапқыда ереже бойынша алынған комиссия сомасымен расталған әділ құн бойынша көрсетіледі. Егер Қордың нақты несиелік келісім жасайтынының және осы несиені бергеннен кейін қысқа мерзім ішінде оны өткізуді жоспарлауының ықтималдығы болған жағдайда Бұл сома несие беру бойынша міндеттемелерді қоспағанда міндеттеме әсер ететін мерзім ішінде сызықтық әдіспен амортизацияланады; несие беру бойынша міндеттемелерге байланысты мұндай комиссиялық табыстар келешектегі кезеңдердің табыстары ретінде есепке алынады және бастапқы мойындау кезінде несиенің теңгерімдік құнына қосылады. Әр есептік кезеңнің соңында міндеттемелер бастапқы мойындаудың амортизацияланбаған сомасының (i); және (ii) есептік кезең соңындағы жағдай бойынша міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығындарды ең жақсы бағаларының ең көбі бойынша бағаланады.

Сатуға арналған қолда бар инвестициялық құнды қағаздар. Құнды қағаздардың бұл категориясы Қор белгісіз уақыт арасында ұстап отыруға ниет білдірген және өтімділікті ұстап тұру бойынша талаптарға байланысты немесе пайыздық мөлшерлеменің, айырбастау бағамдарының немесе акция бағаларының өзгеруі нәтижесінде сатылуы мүмкін инвестициялық құнды қағаздардан тұрады.

Сатуға арналған қолда бар инвестициялық құнды қағаздар әділ құны бойынша есепке алынады. Сатуға арналған қолда бар борыштық құнды қағаздар бойынша пайыздық табыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі негізінде есептеледі және бір жылдағы пайдада немесе шығында көрсетіледі.

Сатуға арналған қолда бар үлестік инвестициялар бойынша дивидендтер Қордың төлем алу құқығын бекіту сәтінде және дивидендтер алу ықтималдығы болған кезде бір жылдағы пайдада немесе шығында көрсетіледі. Әділ құнның өзгеруінің барлық қалған компоненттері инвестицияны және оның құнсыздануын мойындауды тоқтатқан сәтке дейін басқа да жиынтық табыс құрамында көрсетіледі, бұл ретте жиналған пайда немесе шығын басқа да жиынтық табыс категориясынан бір жылдағы пайда немесе шығын категориясына ауыстырылады. Құнсызданудан туындаған шығындар сатуға арналған қолда бар инвестициялық құнды қағаздарды бастапқы мойындаудан кейін орын алған бір немесе бірнеше оқиға («залал оқиғалары») нәтижесінде болған шегі бойынша пайдада немесе шығында мойындалады. Іскери құнды қағаздың әділ құнының оны сатып алу құнынан елеулі немесе ұзақ төмендеуі оның құнсыздануының белгісі болып табылады. Бастапқыда пайдада немесе шығында мойындалған активтің құнсыздану шығынын шегере отырып, сатып алу құны мен ағымдағы әділ құны арасындағы айырмашылық ретінде анықталған құнсызданудың жиынтық шығыны басқа да жиынтық табыс категориясынан бір жылдағы пайда немесе шығын категориясына ауыстырылады. Үлестік құралдардың құнсыздануынан туындаған шығындар қалпына келтірілмейді, ал кейінгі табыстар басқа да жиынтық пайда құрамында көрсетіледі. Егер кейінгі есептік кезеңде «сатуға арналған қолда бар» категориясына жатқызылған борыштық құралдың әділ құны артса және мұндай арту пайдадағы немесе шығындағы құнсыздану шығынын мойындағаннан кейін орын алған оқиғаға объективті жатқызылатын болса, онда құнсыздану шығыны бір жылдағы пайда немесе шығын арқылы қалпына келтіріледі.

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек. Қор жалға беруші ретінде әрекет еткенде және жалдау объектілеріне иелік етуден тәуекелдер және табыс жалға алушыға берілетін жағдайда, жалға берілетін активтер қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек ретінде көрсетіледі және келешек жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша есепке алынады. Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек жалгерлік мәмілесі күнінде анықталған дисконттау мөлшерлемесін қолдана отырып, жалгерлік қатынастары туындаған күні бастапқы көрсетіледі (қай күннің ертерек орын алатынына байланысты жалгерлік мәмілесінің күні болып жалгерлік шартын жасау күні немесе жалгерлік қатынасқа қатысушылардың жалгерліктің негізгі ережелерін растау күні саналады).

Келешектегі жалгерлік төлемдерінің дебиторлық берешек сомасы мен дисконтталған құны арасындағы айырмашылық алынбаған қаржылық табыстарды ұсынады. Бұндай табысты мойындау жалдау мерзімі ішінде таза инвестициялар әдісін пайдалану отырып орындалады, таза инвестициялар әдісі жалдау шартының күшіне ие болғандағы толық кезеңі ішінде тұрақты табыстылық нормасын шамалайды. Жалдау қатынастарын ұйымдастырумен тікелей байланысты қосымша шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасына енгізіледі және жалдау кезеңінде мойындалатын табыс сомасын азайтады. Жалдау бойынша қаржылық табыстар жыл ішіндегі пайдада немесе шығында көрсетіледі.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат (жалғасы)

Құнсызданудан туындаған шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті бастапқы мойындаудан кейін орын алған бір немесе бірнеше оқиға («шығын оқиғалары») нәтижесінде туындаған шегі бойынша пайдада немесе шығында мойындалады. Құнсыздану шығындарының объективті белгілерінің бар-жоғын анықтау үшін Қор амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін несиелерге арналған негізгі критерийлерді қолданады. Құнсызданудан болған шығындар қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің таза теңгерімдік құны мен жалгерлік шартына кірістірілген табыс нормасын қолдана отырып дисконтталған күтілетін келешектегі ақша ағынының (әлі де келтірілмеген келешектегі шығындарды қоспағанда) ағымдағы құны арасындағы айырмашылық мөлшерінде резерв жасау арқылы мойындалады. Есептік келешектегі ақша ағындары жалгерлік шарты бойынша активті алу және сату нәтижесінде туындауы мүмкін ақша ағынын көрсетеді.

Қарыз қаражаттары. Қарыз қаражаттар контрагенттер Қорға ақшалай қаражаттарды немесе өзге активтерді берген сәттен бастап көрсетіледі. Туынды емес қаржылық міндеттемелер амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Қор өзіндік берешекті иеленсе, бұл міндеттеме қаржылық жағдай туралы есептен алынып тасталады, ал міндеттеменің теңгерімдік құны мен төленген сома арасындағы айырма берешекті реттеуден пайда болған табыс немесе шығындар құрамына кіргізіледі.

Субсидиялау бағдарламалары. Субсидиялау әртүрлі мемлекеттік бағдарламалар мақсаттары үшін Қазақстан Республикасы Үкіметі берген қаржыландыру немесе жауапты органның қаржыландыруы болып табылады. Қор субсидиялау бағдарламалары бойынша агент ретінде әрекет етеді. Үкіметтен алынған қаржыландыру қаражат өтелген сәтке дейін субсидиялау бағдарламалары бойынша міндеттеме ретінде танылады. Қаржыландыру Үкімет субсидиялаған жобалар үшін төлеу ретінде жергілікті банктерде орналастырылады. Қор өзіндік қаржыландыруды жергілікті банктерге берген кезде, төлеу мемлекеттік қаржыландыру алынғанға дейін субсидиялау бағдарламалары бойынша дебиторлық берешек ретінде ескеріледі.

Туынды қаржы құралдары. Туынды қаржы құралдары, соның ішінде валюта айырбастау келісімшарттары, пайыздық фьючерстер, келешек пайыздық мөлшерлеме туралы келісімдер, валюталық және пайыздық своптар, сонымен қатар валюталық және пайыздық опциондар әділ құн бойынша көрсетіледі.

Барлық туынды құралдар, олардың әділ құны оң болса, активтер ретінде, ал құралдардың әділ құны теріс болса, міндеттемелер ретінде ескеріледі. Құнсыздану шығындарының объективті белгілерінің бар-жоғын анықтау үшін Қор амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін несиелерге арналған негізгі критерийлерді қолданады. Қор хеджерлеу есебін қолданбайды.

Тәуекелдері және экономикалық сипаттамалары негізгі шарт тәуекелдерімен және экономикалық сипаттамаларымен тығыз байланысты болмаса, басқа қаржылық құралдарға кіріктірілген кейбір туынды құралдар негізгі шарттан бөлінеді.

Міндеттемелер және аударымдар бойынша резервтер. Міндеттемелер және аударымдар бойынша резервтер мерзімі немесе сомасы белгіленбеген, қаржылық емес сипаттағы міндеттемелер болып келеді. Резервтер Қорда есептік күнге дейін пайда болған міндеттемелер (құқықтық немесе қалыптасқан іскерлік тәжірибеден шығатын) болған жағдайда қаржылық есептемеде көрсетіледі. Бұл ретте осы міндеттемелерді орындау үшін Қорға экономикалық ресурстардың жылыстауы қажет болуының және міндеттемелер сомасы жеткілікті дәлдік шамасы арқылы бағалануының ықтималдығы жоғары.

Пайдаға салынатын салықты немесе төлеу бойынша міндеттің пайда болуына дейінгі кезеңге қатысты ақпарат негізінде реттеуші органдар белгілейтін алымдарды қоспағанда, салық сияқты міндетті төлемдер мен аударымдар заңнамада міндетті төлемді төлеу бойынша міндетке алып келетін міндеттеме ретінде анықталатын, міндетті төлемнің пайда болуына алып келетін міндеттеуші оқиға пайда болған кезде міндеттемелер ретінде мойындалады. Міндетті төлемді төлеу міндеттеуші оқиға орын алғанға дейін орындалса, бұл төлем алғытөлем ретінде танылады.

Жеткізушілермен есеп айырысу және өзге де кредиторлық берешек. Кредиторлық берешек және өзге кредиторлық берешек контрагенттер міндеттемелерін орындаған кезде мойындалады және амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

Табыстар мен шығыстарды көрсету. Барлық борыштық құралдар бойынша пайыздық табыстар мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, есептеу әдісі бойынша көрсетіледі. Мұндай есептеу пайыздық табыс пен шығындарға шарт тараптары төлеген және алған және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын барлық комиссиялар мен алымдарды, мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ барлық өзге сыйақылар мен дисконттарды қосады.

38 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есептік саясат (жалғасы)

Тиімді пайыздық мөлшерлемеге қатысты комиссиялар қаржылық активті қалыптастырумен немесе қаржылық міндеттемені шығарумен байланысты алынған немесе төленген комиссияларды қамтиды (мысалы, несиеге қабілеттілікті бағалау, кепілдіктерді немесе қамтамасыз етуді бағалау, құралды беру шарттарын реттеу және мәміле бойынша құжаттарды өңдеу бойынша комиссиялық сыйақылар). Қор нақты несиелік келісім жасау және несиені бергеннен кейін қысқа мерзім ішінде оны сатуды жоспарламайтындығы жөніндегі ықтималдылық болса, Қор нарықтық мөлшерлеме бойынша несие беру міндеттемелерін шығарғаны үшін алған комиссиялар пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылады. Қор несие беру бойынша міндеттемені пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемеге жатқызбайды.

Берілген несиелердің және басқа да борыштық құралдардың уақытылы өтелуіне қатысты күмән туындаған жағдайда олар құнсыздану сомасын анықтау мақсатында келешектегі ақша ағынын дисконттау үшін қолданылған тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде пайыздық табысты көрсете отырып, құнын өтегенге дейін шегеріледі.

Барлық басқа да комиссиялық табыстар, басқа да табыстар және басқа да шығыстар ереже бойынша, ұсынылуы тиіс қызметтердің жалпы көлемінде нақты көрсетілген қызмет үлесі ретінде анықталған нақты мәміленің аяқталу дәрежесіне байланысты есептеу әдісі бойынша көрсетіледі.

Үшінші тараптарға арналған мәмілелерді ұйымдастыру бойынша комиссиялық табыстар, мысалы, несиелерді, акцияларды және басқа да құнды қағаздарды иемдену немесе аталған операцияларды жасау кезінде алынған компания сатылымдары мәміле аяқталғаннан кейін көрсетіледі. Инвестициялық қоржындарды басқару бойынша комиссиялық табыстар және басқа да басқару және кеңес беру қызметтері қызмет көрсету туралы шарттардың талаптарына сәйкес ереже бойынша шығындалған уақытқа пропорционалды көрсетіледі. Инвестициялық қорлардың активтерін басқару бойынша комиссиялық табыстар осы қызметті көрсету кезеңінің ішінде көрсетілген қызметтер көлеміне пропорционалды көрсетіледі. Дәл осы принцип мүліктерді басқаруға, қаржылық жоспарлауға байланысты қызметтерге және ұзақ уақыт бойы тұрақты негізде көрсетілетін депозитарлық қызметтерге қатысты қолданылады.